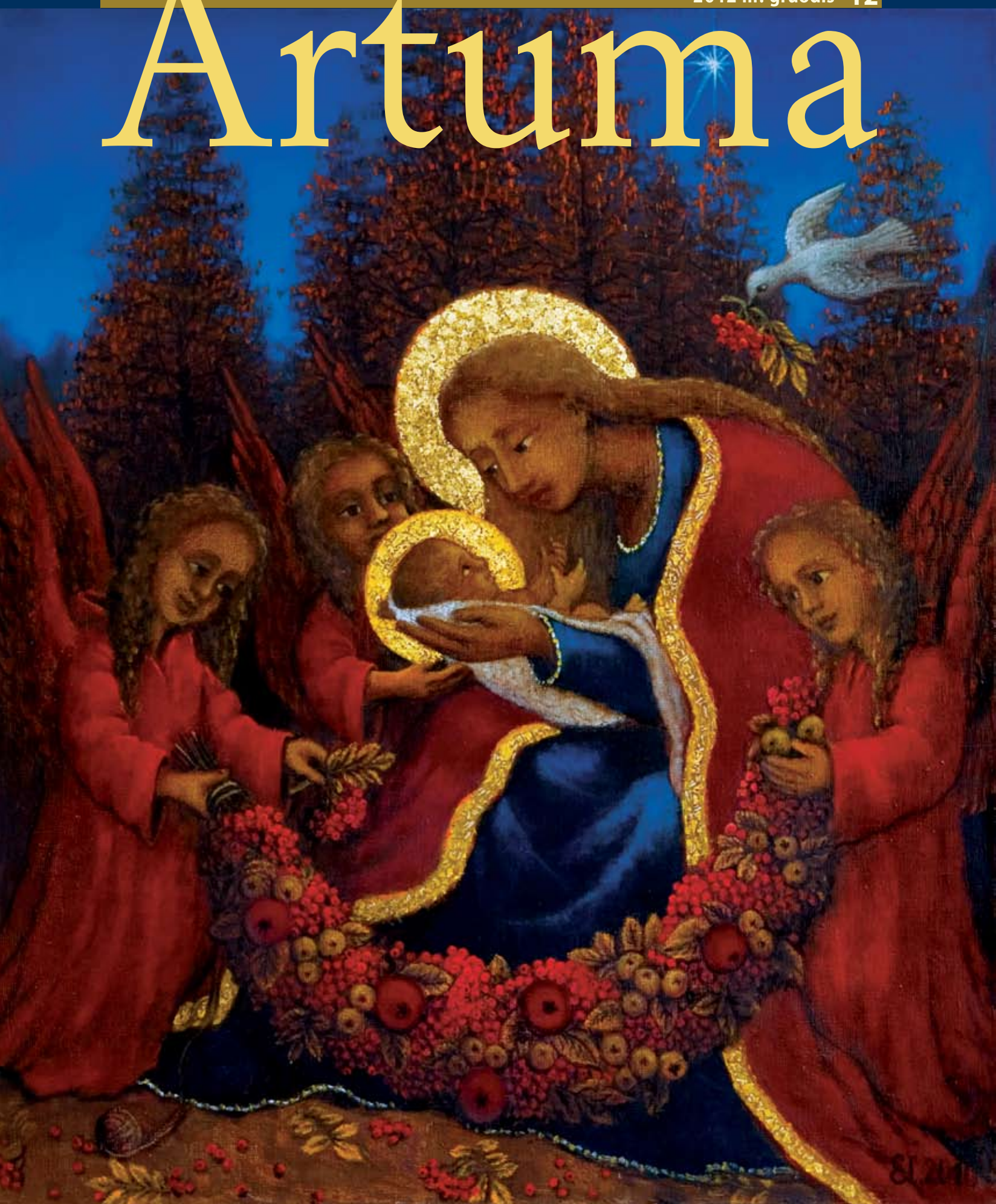

2012 m. gruodis 12

Artuma

Vyskupas Jurgis Matulaitis. 1919 m.

*Jano Bulhako nuotrauka,
Lietuvos dailės muziejus*

Laikykite mane tarnu

Šventasis Tėvas paskyrė mane šios garbingos diecezijos vyskupu, ganytoju.

Pirmą kartą stoju šioje vietoje su jumis, mieliausieji, viešai ir atvirai pasikalbėti, kaip mes drauge gyvensime, kaip mes sielų reikalus aprūpinsime, kaip savo priedermes atliksime. Stoju nepažįstamas, todėl pirmučiausia prašau vieno dalyko – laikykite mane Kristaus tarnu, atsiųstu jums rodyti į dangų kelią ir vesti į amžinąją laimę. Nuo šio laiko mes gyvensime kaip viena didelė dvasinė šeima, kurios aš būsiu tėvu ir vadu šioje vargingoje dvasinėje kelionėje.

Matyti laukėte: kas bus naujas ganytojas? Taigi štai ko galite laukti ir reikalauti iš manęs: „Tokį pasitikėjimą Dievu mes turime per Kristų, ne kad mes būtumėm savaime tinkami ką nors manyti lyg iš savęs, bet mūsų tinkamumas yra iš Dievo“ (2 Kor 3, 4–5).

Aš rūpinsiuosi būti savo avelių pas Dievą tarpininkas ir užtarytojas. Eidamas prie altoriaus ir laikydamas

šv. Mišias Danguos Tėvui, Nekalčiausią Avinėlių aukosiu ne tiktai už save, bet ir už visą dieceziją; kad gerieji sustiprėtų, nusidėjėliai grįžtų, ligonys ir nelaimingieji nusiramintų; kad mirusieji patirtų gailestingumą ir būtų išgelbėti.

Būsiu visų mokytojas. Atsidėjęs ir be atvangos, kiekviena proga, skelbsiu jums Dievo žodį. Šviesiu, kad pažintumėt Dievą – Kristų – Bažnyčią. Priminsiu Dievo ir Bažnyčios įsakymus. Mokysiu dorovės ir rausiu nedorybes. Skleisiu meilę, teisybę, blaivybę. Teiksiu Dievo malones (šv. Sakramentus).

Rūpinsiuosi būti tėvu ir bičiuliu. Būsiu bičiulis mažiems vaikeliams; kad mokytųsi jie pažinti Dievą, maldos, klusnybės, tvarkos; saugosiu jų nekaltybę, saugosiu nuo nuodėmių ir papiktinimų. Būsiu bičiulis neturtėliams ir nelaimingiesiems. Guosiu pavargėlius; raginsiu turtingus, kad dalytųsi su jais. Neatstumsiu nuo savęs nei vieno. Santaikoje su visais gyvendamas, rūpinsiuos, kad viešpatautų meilė, kad nebūtų barnių, neapykantų, nuoskaudų. Noriu būti atlaidus piktiems, parama silpniems, užuovėja geriems.

Didžios mane laukia priedermės. Įdėsiu į jas visą savo darbą, visą sveikatą, kad tik jos būtų atliktos. Rūpinsiuos, kaip Kristus, apglobti visus; būti visiems visu kuo. Dėl tiesos esu pasiryžęs guldyti galvą. Noriu būti ne kuo kitu, kaip tik tėvu ir ganytoju, Kristaus sekėju. Mano darbo dirva – Kristaus Karalija. Mano partija – Kristus. Tikiuosi, kad Dievo malonė bus su manim ir tinkamai kreips visus mano žingsnius.

Ko iš jūsų laukti ir reikalauti? Jei nuo šiol mes būsim tik viena didelė šeima, tai išvien turime ir dirbti. Aš už jus melsiuos, bet ir jūs melskitės už mane. Tų jūsų maldų prašau kokarščiausiai. Prašykite, kad Dievas man šviestų, stiprintų, man padėtų visuose mano darbuose. Be Dievo malonės – silpnas, nieko negaliu. Jūsų priedermė – imtis į širdį Dievo žodį. „Kas jūsų klauso, manęs klauso; kas jus niekina, mane niekina“ (Lk 10, 16). Pasitikėkite manim! Atidarykite man savo širdis!

Tiesa, didžios mano pareigos, bet esu kupinas vilties, kad Dievas padės jas atlikti. Sveikinu jus visus vardu Dievo Tėvo, kurio Apvaizda yra mano globali pavedusi šią dieceziją; vardu Jėzaus Kristaus, kurio malonė mane čia paskyrė; vardu Šventosios Dvasios, kuri mums duota, kad mumyse gyventų ir padarytų mus Dievo sūnumis. Sveikinu visus čia susirinkusius ir likusius namie, teisus ir nusidėjėlius. Ateinu pas jus su meile, taigi, neabejoju, kad ir man atsilyginsite meile. Saldžiausioji Jėzaus Širdis tejungia mus visus, kad visi norai ir darbai eitų vien Dievo garbei.

Šventoji Nekaltai Pradėtoji Dievo Motina, kuri Aušros Vartuose švieti ir mus gini, ir globoji! Pavedu Tau save ir savo aviją. Suteik, kad baigtųsi karas ir įvyktų ramybė! Kad išnyktų neapykanta ir įsiviešpatautų visuotinė meilė! Sutaikink mus su savo Sūnumi, kad amžinai linksminumės danguje. – Amen.

Turinys

Kronika

Kun. Artūras KAZLAUSKAS

Kaip būti vaiku?

3

Evangelija mažiesiems

4

Jonas MALINAUSKAS,

Dalė GUDŽINSKIENĖ

Bažnyčios pulsas

6

Algimantas RAMONAS

Frederikas netapo Frida

8

Antanas GAILIUS

Tikėjimas kaip garstyčios grūdas

9

Didelės ir mažos kryžkelės

Pal. Jurgio Matulaičio gyvenimas

paveikslėliuose: Vilniaus rūpesčiai

10

Ses. Viktorija PLEČKAITYTĖ MVS

Bičiulis vaikeliams

11

Antanas SAULAITIS SJ

Atvira Lietuvos žaizda

12

Kun. Danielius DIKEVIČIUS

Biblija apie migraciją

14

Kun. Kęstutis K. BRILIUS MIC

Vaikai ir emigracija

15

Zita VASILIAUSKAITĖ

Kai išduoda artimiausieji

16

Dr. Ramunė JURKUVIENĖ

Negi vaikai nereikalingi?

18

Vaida SPANGELEVIČIŪTĖ

Viltis gimstantiems tvartelyje šiandien

20

Tokie patys, tik truputį liūdnesni

22

Veidu į vaiką

Paul LEMOINE

Ką išgyvena apleisti kūdikiai?

23

Kaip vyrą ir moterį sukūrė juos

Dalia LUKĖNIENĖ

Ir santuokoje mokytis tenka

visą gyvenimą

25

Nazareto slėpinys

27

Atokvėpio valandai

Eglė VENCLOVAITĖ-ŠILIŪNIENĖ

Pasaka apie akinius

29

Dovilė ZELČIŪTĖ

„Duok pinigų!“

30

Akiračiai

Alfredas Nobelis

31

Sveikata

Karščiuojantis vaikas

33

Gyvenimas kaip senas vynas

Vanda IBIANSKA

Amžinos kaip čiaudulys temos

35

Mieli mūsų Skaitytojai, „Artumos“ bičiuliai,

rašau Jums paskutinėmis dienomis – liturginių metų (kai bažnyčioje skamba daug apokaliptinių skaitinių), paskutinįjį šiais metais laišką, o gal ir apskritai paskutinį – mat kai kas sako, kad šį gruodį numatoma pasaulio pabaiga (tik nesupratau dėl datos: pasak vieno – 12, anot kitų – 21 dieną, galbūt 12 val., o gal 21 – iškart po „Panoramos“, prieš pat orų prognozę rytdienai, kurios nebebus?!). Na, bet jeigu kartais netyčia ta pabaiga ir vėl neateitų, tuomet gal tyčia Jūs paskaitysite šį laiškėlį; o net jei pabaiga ir ateitų nustatytuoju laiku, vis vien Advento pradžioje dar turėsite savaitėlę pasiskaitymui – skubėti juk nereiks nei lagaminus krautis, nei sumuštinių teptis, užtat „Artumos“ skaitiniai – pats tas pasiruošti tokiai (e)migracijai! Tik aprašysiu Jums, atsiprašau, visai ne apokaliptinius vaizdelius (jų ir taip gana parodys per žinias).

Noriu su Jumis, mielieji, pasidalyti didžiu džiaugsmu, dėkingumu ir trupučiu skausmo, kuriais mane pripildė šie, jau besibaigią Palaimintojo Jurgio Matulaičio metai. Apgailestauju, jei kam nors jau įkyrėjome šiuo vardu per tuos metus – tebus mums tai atleista kaip atleidžiama įsimylėjėliams, kuriems vis norisi kalbėti ir ulbėti apie savo mylimąjį! Pirmiausia, noriu iš širdies gelmių padėkoti tiems, kas sugalvojo, kad mums reikia tokių metų! Žemai lenkiuosi ir ganytojams, paskelbusiems šiuos metus – tokiu būdu padėsinusiems mus pažvelgti iš naujo Tėvui Jurgiui į akis! Iš tiesų palaiminti mes esam tąja Palaimintojo šypsena ne tik iš plakatų, bet sklindančia ir su kiekvienu jo žodžiu, ir kiekviename jo gyvenimo žingsnyje, kupiname kančios kartybės ir Dievo artumos saldybės! Ir savimi tą palaimą patiriu, ir daugelio aplinkinių, draugų, bičiulių, kolegų veiduose tai regiu ir negaliu suturėti šio džiaugsmo!

Sykiu, kaip dera šiek tiek pamišusiam įsimylėjėliui, jautriai išgyvenu bet kokį mylimojo neįvertinimą, pagarbos ir dėmesio jam stygių... O dar sunkiau tai išsakyti garsiai... Tad buvau galvojęs papasakoti Jums tatau kaip sapną ar svajonę..., kad vieną dieną atsibundu ir matau: tėvynė mūsų Lietuvoj išleisti visi Matulaičio laiškai, jo konferencijos, mintys, prisiminimai apie jį; visuotinai puoselėjamas vienintelio mūsų tautos be penkių minučių šventojo pamaldumas; profsajungos ir darbininkai, jaunuoliai ir vienuoliai, ganytojai ir vargšai – visi jame ieško ir suranda atgaivą, pastiprinimą, apšvietimą; skelbiami konkursai ikonografijos bei kitokiems jo asmeniui atspindėti skiriamiems meno kūriniams; nutiesti piligriminiai keliai su juo susijusiomis bei aiškiai pažymėtomis vietovėmis per Lietuvą ir Lenkiją, net iki Peterburgo ir Fribūro; Vilnijos lenkai ir lietuviai apsikabina žvelgdami į to paties abiejų taip karštai mylimo Matulaičio-Matulevičiaus veido šypseną, gi jiems įkandin – ir mūsų abiejų tautų vadovai susitaiko ir amžinos draugystės sutartį pasirašo Marijampolės bazilikoje prie relikvijų altoriaus, o visų tų neįtikėtinų įvykių tikrumą paliudija bendras lietuvių ir lenkų kinematografininkų, dalyvaujant Holivudui (nes ir Amerikai per amžius liekame dėkingi, juk tiktai jie užfiksavo autentišką jo šypseną, lankantis anapus vandenyno), sukuriamas epinis kino filmas „N. b. G.: misija įmanoma!“.

Kaip sapnas ar svajonė – tai galėtų tęstis, rodosi, be galo, tačiau supratau, kad joks iš manęs nei mokslinės fantastikos, nei meninės fantazijos virtuozas, ir niekaip nesugebėsiu atspindėti tos realybės... Tai ką daryti,

Viršelyje – Advento vainikas. Elena Kniūkštaitė, 2010 m.

juk šitaip norisi su Jumis pasidalyti tuo lobiu? Ir štai vieną eilinį vakarą vaikams besidžiaugiant, kad jie jau beveik atmintinai išmokę Pal. Jurgio litanija, staiga suvokiu, kad nieko juk tiksliau nerasiu, – trumpiau, gražiau, nei šie maldos ir meilės kupini kreipiniai:

Palaimintasis arkivyskupe Jurgi,
Didis Nekaltosios Mergelės Marijos mylėtojai,
Visada klusnus Šventajai Dvasiai,
Ištikimasis Bažnyčios sūnau,
Gerasis ir išmintingasis ganytojai,
Dvasinio atgimimo žadintojai,
Vienuolių atnaujintojai ir kūrėjai,
Pašaukimų ugdytojai,
Vyskupų ir kunigų globėjai,
Darbininkų bičiuli ir švietėjai,
Jaunimo mokytojai ir kelrodi,
Nepalaužiamo tikėjimo vyre,
Darbštumo ir maldingumo pavyzdys,
Nuolankumo ir švelnumo mylėtojai,
Kantrybės ir savitvartos žiede,
Dvasinės giedros ir ramybės nešėjai,
Vienuoli pagal Dievo širdį,
Romusis žmonių ir tautų taikintojai,
Uolusis Kristaus Evangelijos šauklys,
Visuomenės sąžinės auklėtojai,
Atlaidumo priešams pavyzdys,
Blogio gerumu nugalėtojai,
Klystančių sielų gelbėtojai,
Našlaičių tėve ir užtarėjai,
Ligonų ir vargšų guodėjai,
Naujųjų laikų šventumo žvaigždė,
Atgimstančios Tėvynės švytury,
Lietuvos vaikų užtarėjai,
MELSKI UŽ MUS!

Tokią maldą įmanoma sukurti tik be galo mylint ir pažįstant tie-siog iš vidaus tą asmenį. Tad ačiū šitai tautai ir tiems žmonėms, ne tik sukūrusiems ją, bet ir šitaip mylintiems ją.

Na, o paskutinioji „Artumos“ *matulaitiados* metų numerio tema – tikrai viena iš pirmutinių ir brangiausių Tėvo Jurgio širdyje, ir... vie-na iš skaudžiausiųjų iki pat šiandienos: *vaikai, našlaičiai, beglobiai...* Gerieji žmonės, krikščionys katalikai, argi ne baisiausias tai skandalas, kad mūsų tėvynėje vis dar per devyni šimtai kūdikių ir keturi tūkstančiai vaikų globos namuose?!? Ar neatsirastų penkių tūkstančių šeimų, kuriose jie galėtų atrasti namų šilumą, mamos švelnumą, tėčio gerumą?! Ar negalėtume bent per artimiausią dešimtmetį – iki Jurgio Matulaičio 150 metų gimimo jubiliejaus – sunaikinti tuos skausmo, kančių ir ašarų namus? Tai būtų tikras stebuklas, kurį gal net Vatikanas pripažintų kaip reikalingąjį paskutiniajam paskelbimo šventuoju žingsniui! Misija įmanoma!

Pasitikintis Jūsų gerumu, Matulaičio užtarimu ir tikintis Dievo meilės stebuklais –

Darius Chmieliauskas

Gruodžio kalendorius

Kaip būti vaiku?

Kun. Artūras KAZLAUSKAS

„Jeigu <...> nepasidarysite kaip vaikai, neįeisite į Dangaus Karalystę“ (Mt 18, 3b). Perspėjimas iš Viešpaties lūpų visais laikais kvietė įsižiūrėti į vaikus ir suprasti, ko iš mūsų norima. Vieni pas-tebėdavo nekaltumą, kiti – gerumą, treči – kilnumą, meilumą, pasitikėjimą... Vienoje teatro afišoje buvo konstatuota, kad „tik kūdikiai gimsta dorai“. Bandau suvokti ir aš. Savų neturėdamas, galiu stebėti artimųjų vaikus. Dažnai nepastebiu visų vardinamų savybių. Bet visada matau, jog vaikai reikalauja (ir išsireikalauja!), todėl ir gimė mintis apie vaikus – tero-ristus (pradžioje šiurpinanti gimdytojus). Kažin, ar ne šią savybę Jėzus turėjo galvoje? Dievo Karalystė mums turi būti būtina ir nepasigaminama, nesukuriama, nenusiper-kama, bet priimama kaip dovana iš Dievo. Išsireikalaujama!

Adventas – tinkama proga pradėti gyventi naują gyvenimą. Nors tam esa-me kviečiami kiekvieną savo gyvenimo akimirką. Viena iš didžiųjų Dievo dova-nų tam – sekmadienis.

Kas gali apsunkinti mūsų širdį? Jėzus sakytų: gardūs valgiai, svaigalai ir kasdie-niai rūpesčiai. Kaip atrodo naujas gyve-nimas? Visą laiką budėkite ir melskitės, sakys Jėzus. Visą laiką? Dažnai prisimenu didį teologą Karlą Rahnerį, teigiantį, kad XXI a. krikščionys arba bus mistikai, arba jų visai nebus (*I advento sekmadienis*).

Peržiūrėję Išgelbėjimo istoriją, mes ši-taip apibūdiname Kristaus Gimdytoją: ji nuo pradėjimo akimirkos buvo išskirtinai rengta Dievo pradėjimui savo iščiose. To-dėl likus devyniems mėnesiams iki rug-sėjo 8-osios švenčiame *Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo iškilmę*.

Jonas Krikštytojas savo kvietimu taisyti kelią Viešpačiui yra vienas ryš-čiausių advento ir apskritai krikščiony-bės asmenų. Apie jį Jėzus pasakė: „Tarp gimusių iš moteries nėra buvę didesnio už Joną, bet ir mažiausiasis Dievo Ka-ralystėje didesnis už jį“ (*Lk 7, 28*). Bet, atrodo, tik tada, jei suvokia Dievo po-reikį (*II advento sekmadienis*).

Ir priima Jėzaus krikštą Šventąja Dva-sia ir ugnimi (*III advento sekmadienis*).

Ir gyvenimą padaro panašų į kviečio grūdo: mirusį sau, kad duotų vaisių; lei-džia save sumalti, kad būtų iškepta duo-na, pamaitinanti žmones. O paprasčiau sakant – jei yra panašus į Jėzų Kristų, sugebantį pradžiuginti Joną net iščiose (*IV advento sekmadienis*).

Kaip čia panašu į palaimintojo Jono Pauliaus II skelbiamą gyvybės kultūrą! Kai žmogaus gyvybė laikoma vertybe ir saugoma nuo pradėjimo iki natūralios mirties, pradžiuginamas ne tik ateinan-tis, bet ir dienų ar ligų prislėgtas. Aišku, tik tada, jei Dievas tapo Žmogumi ir gi-mė Betliejaus tvarte (*Kalėdos*).

Tik tada, jei Nazarete gyveno *Šven-toji Jėzaus, Marijos ir Juozapo Šeima*. Ir jei Jėzus numirė ant kryžiaus. Ir svar-biausia – jei prisikėlė.

Tada viskas keičiasi. Vaikai turi būti suaugusieji, o suaugusieji – vaikai. Bet visi turi kartoti ir kartoti: „noriu“, „duok“, „man reikia“. Ir užmiršti: „Aš pats!“ Ar ne šitokio santykio su Dievu moko Jėzus, kai mums padovanoja Dievą – Tėvą, *Aba* – Tėvelį? Šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresė sakydavo, jog viskas yra malonė. Tebūnie ja ir Naujieji Viešpaties bei mūsų metai.

- 1 Š Apr 22, 1–7; Ps 95; Lk 21, 34–36
- 25 I ADVENTO SEKMADIENIS (I sav.) Jer 33, 14–16; Ps 25; 1 Tes 3, 12 – 4, 2; Lk 21, 25–28. 34–36
- 3 P Šv. Pranciškus Ksaveras, kunigas Iz 2, 1–5; Ps 122; Mt 8, 5–11
- 4 A Šv. Jonas Damaskietis, kunigas, Bažnyčios mokytojas Iz 11, 1–10; Ps 72; Lk 10, 21–24
- 5 T Iz 25, 6–10a; Ps 23; Mt 15, 29–37
- 6 K Šv. Mikalojus, vyskupas Iz 26, 1–6; Ps 118; Mt 7, 21. 24–27
- 7 P Šv. Ambraziejus, vysk., Bažnyčios mokytojas Iz 29, 17–24; Ps 27; Mt 9, 27–31
- 8 Š ŠVČ. MERGELĖS MARIJOS NEKALTASIS PRASIDĖJIMAS Pr 3, 9–15. 20; Ps 98; Ef 1, 3–6. 11–12; Lk 1, 26–38
- 9 S II ADVENTO SEKMADIENIS (II sav.) Bar 5, 1–9; Ps 126; Fil 1, 4–6. 8–11; Lk 3, 1–6
- 10 P Iz 35, 1–10; Ps 85; Lk 5, 17–26
- 11 A Šv. Damazas I, popiežius Iz 40, 1–11; Ps 96; Mt 18, 12–14
- 12 T Gvadalupeš Švč. Mergelė Marija Iz 40, 25–31; Ps 103; Mt 11, 28–30
- 13 K Šv. Liucija, mergelė, kankinė Iz 41, 13–20; Ps 145; Mt 11, 11–15
- 14 P Šv. Kryžiaus Jonas, kunigas, Bažnyčios mokytojas Iz 48, 17–19; Ps 1; Mt 11, 16–19
- 15 Š Sir 48, 1–4. 9–11; Ps 80; Mt 17, 10–13
- 16 S III ADVENTO SEKMADIENIS (III sav.) Sof 3, 14–18a; Iz 12, 2–6; Fil 4, 4–7; Lk 3, 10–18
- 17 P Pr 49, 2. 8–10; Ps 72; Mt 1, 1–17
- 18 A Jer 23, 5–8; Ps 72; Mt 1, 18–25
- 19 T Ts 13, 2–7. 24–25a; Ps 71; Lk 1, 5–25
- 20 K Iz 7, 10–14; Ps 24; Lk 1, 26–38
- 21 P Šv. Petras Kanizijus, kun., Bažnyčios mokytojas Gg 2, 8–14 arba Sof 3, 14–17; Ps 33; Lk 1, 39–45
- 22 Š 1 Sam 1, 24–28; 1 Sam 2, 1. 4–8; Lk 1, 46–56
- 23 S IV ADVENTO SEKMADIENIS (IV sav.) Mch 5, 1–4a; Ps 80; Žyd 10, 5–10; Lk 1, 39–45
- 24 P KŪČIOS 2 Sam 7, 1–5. 8b–12. 14a. 16; Ps 89; Lk 1, 67–79
- 25 A KRISTAUS GIMIMAS (KALĖDOS) Vigilija: Iz 62, 1–5; Ps 89; Apd 13, 16–17. 22–25; Mt 1, 1–25 Naktis: Iz 9, 1–3. 5–6; Ps 96; Tit 2, 11–14; Lk 2, 1–14 Rytas: Iz 62, 11–12; Ps 97; Tit 3, 4–7; Lk 2, 15–20 Diena: Iz 52, 7–10; Ps 98; Žyd 1, 1–6; Jn 1, 1–18
- 26 T Šv. Steponas, pirmasis kankinys Apd 6, 8–10; 7, 54–59; Ps 31; Mt 10, 17–22
- 27 K Šv. Jonas, apaštalas, evangelistas 1 Jn 1, 1–4; Ps 97; Jn 20, 1–8
- 28 P Šv. Nekaltieji Vaikeliai, kankiniai 1 Jn 1, 5 – 2, 2; Ps 124; Mt 2, 13–18
- 29 Š Šv. Tomas Beketas, vyskupas, kankinys 1 Jn 2, 3–11; Ps 96; Lk 2, 22–35
- 30 S ŠVENTOJI ŠEIMA: JĖZUS, MARIJA, JUOZAPAS Sir 3, 2–6. 12–14; Ps 128; Kol 3, 12–21; Lk 2, 41–52
- 31 P Šv. Silvestras I, popiežius 1 Jn 2, 18–21; Ps 96; Jn 1, 1–18

Evangelija mažiesiems

Jėzaus draugų drąsa

(I advento sekmadienis, gruodžio 2 d.)

– Dideli ir maži sako, kad greitai bus pasaulio pabaiga. Ar tada dangus sugrius? – klausia Dominykas.

– Jėzaus draugui nereikia nieko bijoti, – sako tėtis. – Net jei dangus sugrius ar saulė užges, tas, kuris kasdien melsis, puoselės pasitikėjimą Dievu, saikingai smaližiaus ir vis ieškos, kam čia atėjus į pagalbą, – gali būti ramus. Tas visada pasiruošęs bet kokiai pabaigai.

– Joks žmogus negali žinoti, kada bus pasaulio pabaiga. Tai Dangaus Tėvo reikalas. O mes turime visada draugiškai gyventi ir paties Dievo nepamiršti – štai ką reiškia budėti, – nusprendžia Benedikta.

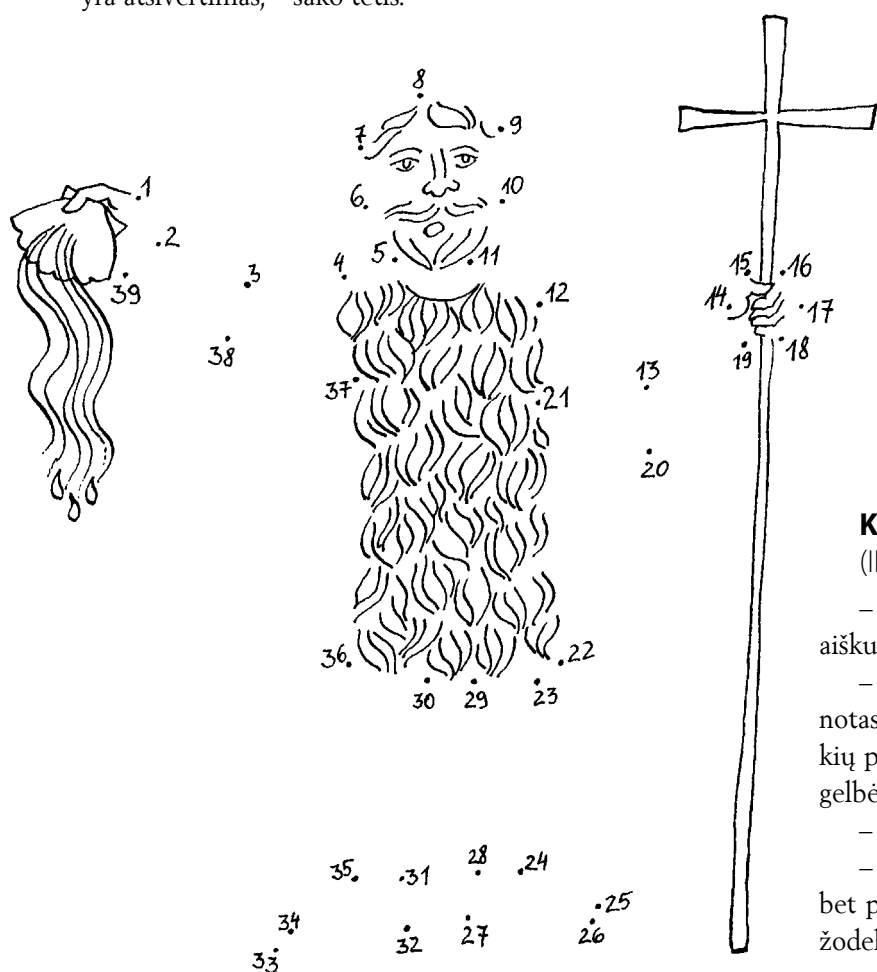
Kvietimas atsiversti (II advento sekmadienis, gruodžio 9 d.)

– Kodėl nuodėmės reikia atleisti? – teiraujasi Dominykas.

– Kai murkdomės po balas, labai išdykaujame, ne tik mūsų drabužiai, bet ir veidai būna murzini. Jei nesiprausime, drabužių neskalsime – mama namo parėjusių neatpažins. Pagalvos: čia kokie paršeliai vaikšto. Nuodėmės – tai mūsų blogų darbų dėmės. Jos padaro mus nepanašius į save, supykdo su kitais. Jas Dievas atleidimu nuplauna ir ištrina, – aiškina tėtis.

– O ką čia veikia Jonas Krikštytojas? – parūpsta Benediktai.

– Jis kviečia apsvarstyti, ką dariau ne taip, ragina pasitaisyti – tai ir yra atsivertimas, – sako tėtis.

Ką mums daryti?

(III advento sekmadienis, gruodžio 16 d.)

– Kodėl minios rinkosi prie Jono Krikštytojo? – neaišku Dominykui.

– Jonas Krikštytojas buvo pranašas – Dievo apdovanojamas žmogus, pašauktas drąsiai skelbti tiesą, mokė visokių profesijų žmones, kaip laukti Jėzaus – visų žmonių gelbėtojo, – pasakoja mama.

– O ką veikti laukiant Jėzaus? – klausia Benedikta.

– Kruopščiai atlikti net ir mažus darbus, ne skriausti, bet padėti ir pasidalyti su kitais, kasdien pasakyti kokią žodelį Dievui, – primena mama.

Mamos susitinka

(IV advento sekmadienis, gruodžio 23 d.)

– Jau supratau, iš kur Jėzus išmoko atjausti žmones. Kai Marija dar tik jo laukėsi – jau abu skubėjo aplankyti ir pasveikinti Elzbietos. Mama davė gražų pavyzdį, – nusprendžia Benedikta.

– Ne tik mamos, bet ir tėčio užduotis vaikus išmokyti gražiausių dalykų, – primena mama.

– O kas išmoko negražių ir negerų dalykų? – nori sužinoti Dominykas.

– Tikriausiai tie, kurie nemyli Dievo ir nenori būti Jo palaiminti... – susimąsto mama.

Jėzaus gimtadienis

(Kristaus Gimimas – Kūčios, Kalėdos, gruodžio 24, 25 d.)

– Kaip žmonės sveikina Jėzų gimtadienio progą? – teiraujasi Dominykas.

– Gražiai apsirengia, keliauja į Mišias, namie valgo tortą, lankosi svečiuose, vieni kitus pasveikina, būna linksmi, – sako Benedikta.

– Gimtadienis – Jėzaus, o kodėl sveikiname kitus? – neaišku Dominykui.

– Jėzus tapo visų žmonių broliu ir visada džiaugiasi, kai vieni kitus aplankome ir padedame. Jis sakydavo: „Kur du ar trys susirinkę mano vardu, ten ir aš esu tarp jų“, – primena mama.

Tėvo reikalai

(Šventosios Šeimos sekmadienis, gruodžio 30 d.)

– Iš kur Jėzus tiek daug žinojo, kad šventykloje stebino išmintingus, daug knygų perskaičiusius mokytojus? Juk interneto dar nebuvo! – nustemba Benedikta.

– Jėzus buvo labai smalsus. Mėgo klausytis ir klausinėti. Dievo mintys daug didesnės už internetą, – paaiškina tėtis.

– Aš jau beveik kaip Jėzus: daug klausinėju, daug žinau, o kartais pasislepiu ir nuo jūsų, ir nuo mūsų šuniuko, – mano Dominykas.

– Viešpats nesislėpė – jo tiesiog nepastebėjo. Jėzui rūpėjo visiems papasakoti apie Dangaus Tėvo karalystę ir gelbėti visus žmones, – moko tėtis.

Užrašė kun. Saulius BUŽAUSKAS, nupiešė Silvija KNEZEKYTĖ, nuspalvino

Kalėdinė Popiežiaus dovana

✿ Palyginti su spalio mėnesio įvykių gausybe – tris savaites trukusių Vyskupų Sinodu, labai iškilmingu Tikėjimo metų atidarymu – lapkritis Romoje buvo gana ramus. Išskyrus tik kelis neeilinius, nerutininius įvykius, visa kita buvo maždaug įprastinė liturginių minėjimų ir tradicinių popiežiaus vadovautų pamaldų ir susitikimų seka. Vėlinių vakarą, kaip kasmet, Benediktas XVI aplankė Šv. Petro bazilikos kriptoje palaidotų popiežių kapus, o lapkričio 3 d. aukojo Mišias už kardinolus ir vyskopus, kurie per vienerius metus mirė visame pasaulyje. Nuo Vėlinių iki Vėlinių Viešpats pasisaukė dešimt kardinolų ir beveik pusantro šimto vyskupų, tarp jų – ir buvusį Vilniaus arkivyskupijos augziliarą vysk. Juozą Tunaitį. Lapkričio trečiadieniais, per bendrąsias audiencijas, į kurias paprastai susirenka po keletą tūkstančių maldininkų iš viso pasaulio, buvo tęsiamos specialiai Tikėjimo metams skirtos popiežiaus katechezės, kuriose Benediktui XVI būdingu paprastu, kone pedagoginiu stiliumi kalbama apie tikėjimą šiandien.

✿ Svarbiausi neeiliniai lapkričio mėnesio įvykiai buvo du – tai naujos popiežiaus knygos pasirodymas ir šešių naujų kardinolų paskyrimas.

Lapkričio 20 d. Romoje surengtoje spaudos konferencijoje pristatyta Josepha Ratzingerio – Benedikto XVI tritomės knygos „Jėzus iš Nazareto“ tre-

čioji dalis, kurioje kalbama apie Jėzaus vaikystę. Rytojaus dieną po pristatymo, lapkričio 21-ąją, knyga pasirodė penkiasdešimties pasaulio šalių knygynuose. Ji iš karto išleista devyniomis kalbomis daugiau nei milijono egzempliorių tiražu. Kaip pranešta per pristatymą, jau netrukus, po kelių mėnesių, pasirodys vertimai dar į vienuolika kalbų ir popiežiaus knyga bus platinama septyniasdešimtyje pasaulio šalių.

Be to, atkreiptas dėmesys ir į tai, kad nauja popiežiaus knyga, kalbanti apie kūdikį Jėzų, pasirodo kone prieš pat Kalėdas. Šiuo atžvilgiu ji yra vertinga ir miela kalėdinė dovana, kurią Benediktas XVI dovanoja savo skaitytojams.

Popiežiaus knyga apie Jėzaus vaikystę nedidelė, mažiau nei pusantro šimto puslapių. Kaip jos įvade rašo pats autorius – tai tik „maža knygutė“, tarsi „mažas priangis“, įvedantis į du ankstesnius, 2007 ir 2011 m. išleistus tomus apie Jėzaus iš Nazareto asmenį ir jo žinią. Šioje naujoje knygoje Benediktas XVI komentuoja tai, ką apie Jėzaus vaikystę pasakoja Matas ir Lukas savo Evangelijų pradžioje. Pirmajame knygos skyriuje rašoma apie dvi skirtingas, abiejų evangelistų pateikiamas Jėzaus genealogijas. Antroji dalis skirta būdams ir aplinkybėms, kuriomis buvo apreikštas Jono Krikštytojo ir Jėzaus gimimas. Trečiajame skyriuje kalbama apie įvykius Betlejuje ir Jėzaus gimimo istorinį konteks-

tą. Epilogė komentuojamas Evangelijos pagal Luką papasakotas Jėzaus atradimo Jeruzalės šventykloje įvykis. Kaip ankstesnės dvi „Jėzaus iš Nazareto“ dalys, taip ir ši ciklą užbaigianti knyga yra ir istorinė-kritinė biblinių tekstų analizė, kurioje taip pat remiamasi gausiomis kitų egzegetų publikacijomis, bet kartu – tai ir Dievo įsikūnijimo bei Jėzaus gimimo įvykio meditavimas tikinčio žmogaus perspektyvoje, biblinio teksto kaip žinios tikinčiajam skaitymas, tarsi *Lectio divina*.

✿ Lapkričio 24 d., šeštadienį, liturginius metus užbaigiančios Kristaus, Visatos Valdovo (Kristaus Karaliaus) iškilmės išvakarėse šeši nauji nariai buvo priimti į Kardinolų kolegiją. Apie naujų kardinolų skyrimą Benediktas XVI pranešė jau prieš mėnesį, spalio 24 d., Vatikane vykstant Vyskupų Sinodui. Kaip tąkart sakė Šventasis Tėvas, kardinolai yra artimiausi popiežiaus bendradarbiai, padedantys jam vykdyti Petro įpėdinio tarnystę, dėl to priėmimas į Kardinolų kolegiją visų pirma reiškia naujų ir labai atsakingų pareigų suteikimą. Tačiau drauge jį galima laikyti ir kardinolais skiriamų ganytojų pasiaukojimo Bažnyčiai įvertinimu. Be to, Kardinolų kolegijos įvairovė, jos tarptautiškumas taip pat byloja, kad Bažnyčia yra visų tautų, kalba visomis kalbomis ir visuomet yra Sekminių Bažnyčia; ne kurio nors vieno žemyno, bet Visuotinė Bažnyčia. Lapkričio 24 d. į Kardinolų kolegiją iškilmingai įvesdinti dviejų Rytų apeigų Bažnyčių vadovai – Libano maronitų ir Indijos sirų malankarų patriarchai, trijų arkivyskupijų Nigerijoje, Filipinuose ir Kolumbijoje ganytojai, taip pat būsimasis Popiežiškosios Šv. Pauliaus bazilikos už Romos miesto sienų arkikunigas, šiuo metu einantis Popiežiaus namų prefekto pareigas. Sekmadienį, lapkričio 25 d., Benediktas XVI kartu su šešiais naujais kardinolais koncelebravo Kristaus Karaliaus iškilmės Mišias.

Jonas MALINAUSKAS

Iš naujo įžiebt tikėjimo ugnį

✿ Lietuvos jaunimo sielovados forume, kuris lapkričio 9–10 d. vyko Kaune, per 200 iš visų vyskupijų atvykusių Jaunimo centrų aktyviųjų bendradarbių, jaunimo sielovados kapelionų, svarstė, iš kur šiandien semtis evangelizacinio užsidegimo. Naują jaunimo sielovados įkvėpimą žadino garbus svečias – LVK jaunimo pastoracijos tarybos kvietimu Lietuvoje viešėjęs Popiežiškosios pasauliečių tarybos Jaunimo skyriaus vadovas kun. Ericas Jacquinet. Jis atskleidė gyvas ir sėkmingas Bažnyčios pastangas, ypač Pasaulio jaunimo dienų istorijoje, tapti jauniems žmonėms patikima tarpusavio draugystės bei susitikimo su Kristumi vieta. Popiežiaus atstovas kvietė ir Lietuvos kunigus palaikyti jaunimą, o sielovados prioritetus sieti su ypatingu dėmesiu jaunoms šeimoms.

✿ Evangelinis palaiminimas „Palaiminti taikdariai, jie bus vadinami Dievo vaikais“ (Mt 5, 9) tapo XII Nacionalinių maldos pusryčių, lapkričio 9 d. surengtų Krašto apsaugos ministerijoje, tema. Juose dalyvavo ir kelių krikščioniškųjų Bažnyčių Lietuvoje atstovai. Būtinai pastangas nuolat kurti taiką savo invokacijoje minėjo Lietuvos kariuomenės ordinaras vysk. Gintaras Grušas, o šį susitikimą, naujai pabrėžusį krikščioniškųjų vertybių svarbą mūsų visuomenėje, malda užbaigė Lietuvos evangelikų liuteronų vyskupas Mindaugas Sabutis.

✿ Didžiųjų Aušros Vartų atlaidų aštuondienis Vilniuje tikinčiųjų dėmesį naujai kreipė į Gailestingumo Motiną, kuri, pasak kardinolo Audrio J. Bačkio, šiais Tikėjimo metais yra pasiryžusi drauge su mumis keliauti tikėjimo kelione – juk ji yra toji „tikėjimo kibirkštis, nuo kurios užsiliepsnojo ir Bažnyčios tikėjimas“. Atlaidų, kurių tema šiemet buvo „Tikėjimas ir gailestingumas – Dievo dovana ir užduotis“, pagrindinės iškilmės lapkričio 18-osios sekmadienį prie atviros Aušros Vartų koplyčios lango buvo švenčiamos su Lietuvos vyskupais. Šeštadienį čia su-

rengta ir metinė Lietuvos šeimos centrų konferencija ir bendra šventė. Į maldos už pašaukimus vakarą tradiciškai susirinko visų trijų kunigų seminarijų bendruomenės. Jaunimo vakare parodytas Kalvarijų parapijos jaunimo sukurtas spektaklis apie palaimintą Matulaitį.

✿ Lapkričio 16-ąją, Gailestingumo Motinos, Vilniaus vartų ir visos mūsų Tėvynės gynėjos, dieną, pirmąkart susirinkus naujai išrinktam Seimui, vysk. Arūnas Poniškaitis savo invokacijoje meldė Viešpatį, kad naujoji valdžia būtų Lietuvai gynybinė siena tam, kas kėsintųsi pažeisti jos laisvę ir žmonių moralinį sveikumą, ir plačiai atverti vartai tam, kas brandina atsakingai laisvei, neša šviesą ir tiesą.

✿ Lapkričio 23-ąją, minint Negimusio kūdikio dieną, pradėtose gyvybės netektį išgyvenančius motinas ir tėvus kviesdamas į pamaldas Kauno Vytauto Didžiojo bažnyčios rektorius kun. Kęstutis Rugevičius drąsino, jog patys žmonės, be Dievo pagalbos, negali išverti nei tokios kaltės, nei skausmo. Gyvybės išsaugojimo intencija tądien melstasi ir kitų vyskupijų bažnyčiose rengiant adoracijas, Kryžiaus kelią.

✿ Apie baisias šiuolaikines vaikų vergijos formas, kai jie prievarta išvežami į užsienį ir tampa pasipelnymo priemone, kalbėta Tauragės r. savivaldybėje surengtoje apskritojo stalo diskusijoje, kurioje dalyvavo ir Lietuvos Caritas atstovai. „Organizuotos nusikaltėlių gaujos naudojasi aukštu nedarbo lygiu ir socialinėje atskirtyje esančių šeimų padėtimi“, – sakė diskusijos moderatorė Kristina Mišinienė, jau plačiai žinomo Caritas projekto „Pagalba nukentėjusiems nuo prostitucijos ir prekybos žmonėmis“ vadovė.

✿ Lapkričio 24 d. Kaune, Kristaus Prisikėlimo bažnyčioje, džiugiose ir itin gau-

sių dalyvių nuoširdžia malda palydėtose Šventimų iškilmėse vyskupo įšventintas dr. Kęstutis Kėvalas, į savo tarnystės kelią, kaip sakė padėkos žodyje, išeinantis su apaštalo Petro padaršiniu: „Dėl tavo žodžio užmesiu tinklus“ (Lk 5, 5). Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius ragino nuolat malda remti kunigų ir vyskupų tarnystę – ji šiandien reikalaujanti ir tokių sunkių dalykų, kurie žmogaus pečiams gali būti nelengvai pakeliami.

Marijos radijas tądien dalyvavo pasaulinės transliacijos dienoje tema „Marija – Vartai į tikėjimą, Naujosios evangelizacijos žvaigždė“, tad Šventimus malda lydėjo šio radijo klausytojai net 64 pasaulio šalyse.

Iškilmėse dalyvavę svečiai iš Aktono instituto (JAV) lapkričio 26 d. Vilniuje kunigams ir kitiems sielovadininkams vedė konferenciją „Bažnyčia ir pasaulis“, aptarusią katalikų socialinio mokyimo aktualijas.

✿ Lapkritį VDU Katalikų teologijos fakultete mokytojams ir moksleiviams skirtame seminare kalbėta apie tikėjimo ir mokslo dialogą. Paskaitą evangelizacijos bendradarbiams skaitė Peteris Herbeckas (JAV), *Renewal Ministries* (Atsinaujinimo tarnysčių) viceprezidentas ir direktorius. O šio fakulteto akademinei sielovada Tikėjimo metų proga pradėjo naujovišką diskusijų kavinės ciklą, pavadintą „Teologija su atsuktuvu“.

VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute Ateitininkų federacija ir TSPMI Studentų moksline draugija tęsia paskaitų ciklą „Kodėl katalikybė?“

Dalė GUDŽINSKIENĖ

Šeimos politikos aktualijos Frederikas netapo Frida

Algimantas RAMONAS

Neseniai išgirdome žinią, kad Lietuvoje sustabdytas knygelis „Diena, kai Frederikas buvo Frida“ ir „Diena, kai Rikė buvo Rasmusas“ atsiradimas vaikų darželiuose. Prisimindamas kelerių metų senumo bandymus darželinukams diegti *Gender Loops* metodikas, teigčiau, kad šįsyk buvo jau antrasis ir subtilesnis bandymas mūsų mažamečiams vaikams paskleisti neadekvačias lyčių lygybės idėjas.

Šiek tiek apie šį prieštaringą projektą. Šiaurės ministrų tarybos biuras Lietuvoje ir Moterų informacijos centras vykdo bandomąjį projektą „Vaikiškų knygučių apie lyčių lygybę ir metodinės medžiagos ikimokyklinio ugdymo pedagogams vertimas iš danų į lietuvių kalbą“. Projekto vykdytojai parengė metodinę medžiagą ir į lietuvių kalbą išvertė minėtas knygeles, gana ilgai jas slėpdami nuo visuomenės. Šiose metodikose bei knygelėse jų kūrėjų sumanyta sugriauti lyčių stereotipus, leisti vaikams išbandyti kitos lyties jauseną ir vaidmenis. Atrodytų lyg ir nekaltai, tačiau, įsigilinus ir kiek plačiau pasidomėjus, išaiškėja esmė – moteriškos ir vyriškos prigimties niveliavimas, naikinimas, bandant įteigti, kad moterimi ir vyru ne gimstama, o tampama vėliau – apsisprendus patiems. Tiesiog „puikiai“ nuo mažumės vaikams išpurenta dirva homoseksualizmui, transeksualizmui ir panašioms „izmams“ išvežėti.

Tokią informaciją užčiuopę Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos (NŠTA) atstovai nedelsdami kreipėsi į įvairias institucijas bei pradėjo savarankišką stebėseną, kas ir kaip vyksta su šiuo projektu. Išaiškėjo, kad tai yra įvairiose šalyse (Estijoje, Latvijoje, Rusijoje) sistemingai vykdomas projektas, kurį bandyta įterpti ir Lietuvoje. Latvijoje jis tapo valstybės masto projektu, kuris slėptas nuo tėvų. Ir tik išleidus į latvių kalbą išverstas minėtas knygeles bei jas išdalijus darželiams, tėvai sukilo ir sustabdė jų naudojimą.

NŠTA nariai dalyvavo pasitarimuose, skirtuose pritariti šių metodikų ir knygelės naudojimui Lietuvos darželiuose. *Lygybininkų* puikiai surežisuoti pasitarimai netikėtai atsisuko prieš juos pačius: paskutiniame posėdyje, NŠTA dėka jau kilus įvairių institucijų susidomėjimui, dalyvavo ne tik projekto vykdytojai ir ekspertai, bet ir įvairių ministerijų, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos ir tėvų atstovai. Jau ketinant balsuoti už pritarimą šiam projektui, viskas pradėjo nuosekliai griūti. Nei vaiko teisių sergėtojai, nei valdininkai galų gale projektui nepritarė, todėl jo vykdytojams teko atsitraukti. Nuspręsta metodikų darželiuose netaikyti, o diskusijas perkelti į akademinį lygmenį.

Verta pastebėti, kaip nekorektiškai ir nedemokratiškai buvo organizuojami pasitarimai: medžiaga buvo slepia-

ma, neskiriama pakankamai laiko su ja susipažinti, pasitarimuose psichologiškai spaudžiami jų dalyviai. Net norėta užmaskuoti klastą, knygeles tiesiog pervadinant „Idomusis antradienis“. „Paradui“ dirigavo demokratijos etalonu laikomo Šiaurės minis-

trų tarybos biuro Lietuvoje atstovai. Štai ir šiaurietiška demokratija, viešumas, atvirumas ir tolerancija...

Šis pasakojimas apie sustabdytą pavojų pateiktas iliustruoti tykantiems ir vis subtilesniais tampantiems pavojams. Tik pastabumu bei pilietiniu aktyvumu galime apginti mūsų – tėvų – teisę ugdyti vaikus pagal įsitikinimus. Projektas sustabdytas ir Lietuvoje, ir Latvijoje, nes pasipriešino tėvai ir aktyviai sureagavo šeimų organizacijos.

Atrodytų, pavojai pasitraukė (kaip po *Gender Loops* skandalo). Deja, ne. Ši grėsmė liko: nepavykus planui A, pasirinktas planas B. Aš pats pagalvojau, kad šįsyk per lengvai pasidavė, todėl dar nenuirinau. Prisiminkime žiniasklaidoje prieš metus pasirodžiusią informaciją, kad Lietuvoje (po ministerijų priedanga ir įtartinu informacijos slėpimu) švietimo sistemoje sėkmingai vykdomi *multikultūriškumo* projektai. Deja, po multikultūriškumo, kaip mes jį galėtume suprasti (imigrantai, tautybės, rasės, religijos), pavadinimu slepiasi homoseksualų didelių siekių propagavimas. Ir tai šiuo metu atsargiai ir subtiliai vyksta kai kuriose bandomosiose Lietuvos mokyklose bei rengiamasi plėsti į kitas mokyklas.

Pastebėjome, kad kai kurie *lygybininkai* Lietuvoje jau „infiltravosi“ į institucijas, projektus ir programas, kurių pavadinimuose rašomi žodžiai „etninis“, „etniškumas“. Ko sulauksime šioje srityje?

Pasakysiu ir tai, kad NŠTA drauge su Lietuvos šeimos centru ir VDU Santuokos ir šeimos studijų centru šį spalį kreipėsi į LR Seimo Pirmininkę bei Ministrą Pirmininką, prašydami nepasirašyti 2011 m. gegužės 11 d. Stambule paskelbtos Europos Tarybos konvencijos *Dėl smurto prieš moteris ir šeiminių smurto prevencijos bei kovos su juo*. Šis nekaltai bei prasmingai skambantis pavadinimas maskuoja ateinančią didelę grėsmę – „socialinės lyties“ įteisinimą (neva galimos penkios, septynios ar net dvidešimt septynios lytys, kurios būtų nustatomos pagal tai, kaip žmogus jaučiasi tuo metu), kuri yra labai tolima nuo prigimtinės lyčių esmės. Graudžiai juokinga?.. Bet realu.

Tikėjimas kaip garstyčios grūdas

Antanas GAILIUS

Išgirdęs, kaip vyskupas Arūnas Poniškaitis ragina naujai išrinkto Seimo narius prisiminti Jėzaus žodžius apie tai, kad reikia bent tokio tikėjimo kaip garstyčios grūdas ir tada mes galėtume liepti kalnams kilnoti iš vienos vietos į kitą (plg. *Mt 17, 20*), kažkaip skubiai pagalvojau: gal geriau nereikia, kad kurį nors Seimo narį iš tikrųjų toks tikėjimas suimtų. Kas būtų, jei jis tada sumanytų, pavyzdžiui, persikelti Gedimino kalną į savo tėvoniją? Ir jeigu Gedimino kalnas, spjovęs į Valdovų rūmus, su visu bokštu ir trispalve imtų ir leistųsi į kelią kur nors prie Rambyno?

Bet įtariu, kad Viešpats juk ne apie tokius reikaliukus kalbėjo. Šiaip ar taip, labai panašu, kad jam mūsų troškimai atsikelti į savo sklypą kokį kalniuką ne itin rūpėjo. Tad tie, kurie po rinkimų esame didžiai nuliūdę dėl jų rezultatų, gal galime pasiguosti bent tuo, kad vyskupo raginimas nepadarys tiesmuko poveikio. Aišku, kad vienas kitas malonus kalniukas bus patampytas ir į tą, ir į aną pusę, tik jau tikrai ne tikėjimo, o visai kitomis priemonėmis. O Gedimino ir visi kiti kalnai veikiausiai liks, kur stovėję.

Bet juk tikėjimas kalnus iš tikrųjų judina – tą esame patyrę ir dar neturėtume būti pamiršę. Prieš geras dvi dešimtis metų tikėjimas įstengė pajudinti ne šiaip kokį Medvėgalį ar Rambyną, net ne Gedimino ir net ne aukščiausią Lietuvoje Juozapinės kalną, o visą sovietų kalnyną baltomis ir, kaip regėjosi, amžinai apšalusiomis ledynų kepurėmis.

Šioje vietoje man atrodo reikšminga, kad ir Viešpats, kalbėdamas apie garstyčios grūdą, nepasakė kuriam nors vienam apaštalui: „Jei tavo tikėjimas būtų...“ Ne, jis pasakė: „Jei *jūsų* tikėjimas būtų...“ Kad ir kaip mus, karštai tikinčius, tai galėtų nuvilti, garstyčios grūdo didumo pasidaryti ir kalnus nuversti, ko gera, įstengia tik mūsų sutelktinis, o ne pavienis tikėjimas.

Toks sutelktinis tikėjimas galėtų būti mums užduotis Tikėjimo metams. Štai „Artumos“ redakcija, prieš metus at-

siuntusi man visų metų numerių gaires, ties gruodžio mėnesiu kelė tiesų klausimą: „Ar įmanoma padaryti, kad Lietuvoje nebeliktų vaikų namų?“ Klausė lyg ir netikėdama – mat nekėlė klausimo, „kaip padaryti, kad...“. Kad jau baigiam Palaimintojo Jur-

gio, kuriam našlaičiai ir visokie kitokie vargetos tikrai rūpėjo, metus ir pradėdam Visuotinės Bažnyčios paskelbtus Tikėjimo metus, galėtume imti ir patikėti, kad vaikų namai yra tasai kalnas, kurį šiandien reikia nuversti.

Ir nemanykite, kad čia ne kalnas. Juk pavienių mėginimų jį versti esama ir dabar, esama įvairių dalinių iniciatyvų ir sprendimų, tačiau pasiekti, kad turėtume nors perspektyvą, kada vaikų namų Lietuvoje nebebus, ligi šiol nepasisiekė. Čia ne Seimo, ne valdžios reikalas. Galite sakyti, kad esu labai menko tikėjimo, bet nemanau, kad kuri nors valdžia kada nors savo iniciatyva šio reikalo imsis. Čia esama pernelyg daug interesų. Pirmiausia tam, žinoma, priešinsis patys vaikų namai ir visos su jais susijusios tarnybos ir tarnybėlės, kuriems, vaikų nebelikus, tektų sukti galvą, kuo užsiimti. Vadinasi, tam priešinsis ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Tam priešinsis ir mūsų pačių netikėjimas, vis išgalvojant priežasčių, kodėl vaikus geriau laikyti ne šeimose, o vaikų namuose. Išgirstume visokių siaubo istorijų apie įvairiopą vaikų išnaudojimą, apie nedorus įtėvius ir t. t. ir t. t. Visas tas kliūtis turėtume įveikti, ir tai tikrai kalnai, kuriems būtų reikalingas sutelktinis tikėjimas. Reikėtų begalinės gausybės įrodinėjimų ir aiškinimų, kad vaikų namai yra visų blogiausias variantas žmogui augti ir bręsti. O įrodinėdami ir aiškindami, nuolat gautume išgirsti vis tą patį: „Aš netikiu.“ Juk tai nuolat girdime, kai kalbama apie alkoholizmo ar savižudybių prevenciją. Pagaliau, net pamaži įtikinus, dar tikrai reikėtų pramušti ir Seimo barjerus, kurie irgi yra atsparūs ir sunkiai įveikiami. Mat reikėtų kurti ir deramus įstatymus.

Galų gale, reikėtų tikros galybės tikėjimo tiems, kurie ryžtųsi tikrus ar ne visai tikrus našlaičius priimti į savo šeimas. Kad jiems to tikėjimo nepristigtų, ir vėl reikėtų mūsų visų palaikymo, taigi ir mūsų sutelktinio tikėjimo.

Lieka dar klausimas, ar tikėjimas, apie kurį čia kalbu, yra tas pats, apie kurį kalba Visuotinė Bažnyčia, paskelbusi Tikėjimo metus. Aš tuo neabejoju.

Pal. Jurgio Matulaičio gyvenimas: VILNIAUS RŪPESČIAI

Parašė ses. Ona VITKAUSKAITĖ MVS, nupiešė Silvija KNEZEKYTĖ

Bičiulis vaikeliams

Ses. Viktorija PLEČKAITYTĖ MVS

Apie vaikus Jurgio Matulaičio raštuose užsimenama labai mažai. O vis dėlto vaikai visada buvo itin arti palaimintojo. Ne tik arti – tiesiog jo širdyje. Tiesą sakant, vartant *Užrašus*, laiškus ir kitus jo raštus, susidaro įspūdis, kad tarnystė vaikams yra toji sritis, apie kurią pal. Jurgis ne tiek kalbėjo ir rašė, kiek joje darė, dirbo... Ir buvo bičiulis. Tas, kuriam svarbu, kuris rūpinasi.

Na taip, kas nors galbūt pasakys, kad visa pal. Jurgio korespondencija, ir lietuviškoji, ir lenkiškoji, mirgėte mirga visokių minčių, patarimų, įžvalgų ir patvarkymų dėl jaunatų (mokyklų, turinčių bendrabučius) steigimo ir vadovavimo. Tiesa, jo širdis degė degė dėl šių marijonų vienuolijos daigynų. Sekdamas to meto Bažnyčios mintimi, kuri ypač skatino vienuolijas aktyviai darbuotis pašaukimų ugdymo srityje ir rekomendavo kaip priemonę panašias mokyklas, tėvas Jurgis troško, kad marijonų juvenatuose paaugliai ir jaunuoliai tikrai „mokytųsi pažinti Dievą“. Nė kiek ne su mažesniu susirūpinimu, jau būdamas vyskupu, metėsi veikti, patarinėjo, ragino, tarėsi, kai, Vilniun žengiant bolševikams, kilo grėsmė katalikiškam ugdymui mokyklose.

Bet ši kartą – ne apie tai. Ne apie švietimą. Ir ne apie pašaukimus. Tiesiog apie vaikus. O jiems dėmesio pal. Jurgio raštuose tikrai nedaug skirta. Bet užtat jo tikrai užteko širdyje. Negana to, žvelgdamas į palaimintojo biografiją ir raštus, negali nepastebėti, kad jo akiratyje paprastai yra ne šiaip vaikai, bet našlaičiai.

Savaime prieš akis iškyla paties Jurgio vaikystės paveikslas, nupieštas Vinco Šlekio, jo draugo iš gretimo kaimo, kasdienio bendražygio kelionėje į mokyklą: *Brolis blogai globojo Jurgelį <...>. Žiemą mes, berniukai, būdavome šiltai apdengti, o Jurgutis ėjo į mokyklą plonytėmis, ištrintomis palaidinėmis. Rudenį kartais užsukdavo pas mane, kad kartu eitume į mokyklą, visas pamėlynavęs nuo šalčio. Mano mama šildydavo sustirusį Jurgelį prie ugnies, plūsdama jo brolių Joną, kad neprižiūri berniuko* (Antanas Kučas, Arkivyskupas Jurgis Matulaitis Matulevičius. *Draugas*, 1979, p. 26).

Šio vieno vaizdo šviesoje staiga visai kitaip prabyla trumpučiai dalykiniai pranešimai, nuolat pasikartojantys Vilniaus laikų korespondencijoje: gavau 1357 dolerius 72 cent. Vilniaus krašto našlaičiams šelpti. Pini-gus įteikiau... (iš laiško Amerikos lietuvių federacijai, 1924 05 23). Šį mėnesį siųstas 9086 ostm. šv. Mišioms esu gavęs; taip pat ir 100 dol. našlaičiams šelpti. Šiuos jau esu įteikęs (iš laiško kun. Juozui Vaitkevičiui ir kun. Pranciškui Būčiui, 1922 04 28). Ir taip daug kartų.

Belianai. Pirmasis pasaulinis karas. Kun. Jurgis sušlapęs ir sušalęs. Kaip ir vaikystėje, žvarbiais rudens rytais Šlekių

virtuvėje. Tik ne todėl, kad nėra kas juo, našlaičiu, tinkamai pasirūpinti. Jis pats rūpinasi dviem šimtais našlaičių. (1914 m. pakeliui iš Lietuvos į marijonų noviciatą Šveicarijos Fribūre

netikėtai užkluptas karo kun. Jurgis įstrigo Varšuvoje. Nenuleido rankų, nepasidavė. Nedelsiant subūrė marijonų bendruomenę ir, vyskupo paprašęs vietos jai įsikurti, gavo Belianų parapiją su bažnyčia ir buvusiu Kamaldulių vienuolyne. Tarp įvairiausių pastoracinių ir socialinių darbų, kurių marijonai ėmėsi šioje Varšuvos pašonės parapijoje, atsirado našlaičių prieglauda apylinkių vaikams. Per trumpą laiką vaikų skaičius pasiekė du šimtus... Tą dieną kun. Jurgis netikėtai įžengia pas savo geras bičiules – seseles Gražiojoje gatvėje. Jadvyga Reut, Cecelijos Plater-Zyberk gimnazijos Gražiojoje gatvėje direktorė, prisiminė: 1916 m. turėjau įkalbinėti Tėvą, užsukusį pas mus trumpam, kad užvalgytų. Jau buvo vėlus metas, taigi t. Matulaitis turėjo būti alkanas ir labai pavargęs, nes daug valandų stovėjo eilėje dėl savo našlaičyno. Tačiau tol nesėdo prie stalo, kol su dideliu džiaugsmu nepapasakojo, kiek jam pavyko gauti miltų, riebalų, kruopų ir duonos tai galybei vargšų vaikų. „O dabar, pasakė, esu alkanas, valgysiu su apetitu, nes mano vaikai nebadaus“ (Tadeusz Górski MIC, Palaimintasis Jurgis Matulaitis. *Marijonų talkininkų centro leidykla*, 2009, p. 120).

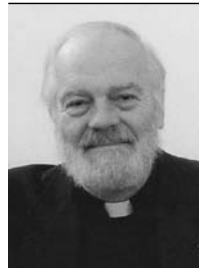
Su išeivijos lietuviais, priėmusiais Pirmąją Komuniją. Athol, Masačusetas, JAV, 1926 m.

Arba štai Trinapolio atvejis... 1919 m. kovą į Vilnių su visa lietuvių vaikų prieglauda iš Rusijos parkeliauvo kun. Nikodemas Raštutis. Bolševikai, tuomet valdę Vilnių, prieglaudą įkurdino Vilniaus vyskupų vasaros

rezidencijoje Trinapolyje. Lenkai, išviję bolševikus iš Vilniaus, tuojau pat įsakė vaikų prieglaudai išsinešdinti, o vyskupui Matulaičiui pranešė, kad Trinapolis gražinamas jam – teisėtam šeiminkui. Vysk. Jurgis raštu *padėkojo už dovaną, bet prašė vaikų prieglaudos iš ten nešalinti, nes nenori, kad dėl jo nukristų bent viena vaiko ašara* (Antanas Kučas, Arkivyskupas Jurgis Matulaitis Matulevičius. Draugas, 1979, p. 394). Ir ne tik. Raštutis jau gavo Jūs siųstus pinigus vaikams, labai džiaugiasi. Rašinės ir daugiau (iš laiško kun. Vincentui Kulikauskui, 1925 07 08). Po šia mažute užuomina laiške – širdis, gyvai besidalijanti kito žmogaus džiaugsmu. O laiško kontekstas išduoda štai ką: marijonų Čikagoje leidžiamas laikraštis „Draugas“ publikuoja kun. Raštučio rašinius ir taip padeda telkti lėšas prieglaudai!

Bemaž vienintelis tekstas, tiesiogiai kalbantis apie vaikus ir paties pal. Jurgio santykį su jais, yra šis fragmentas iš ingresso į Vilniaus katedrą pamokslas: *Būsiu bičiulis mažiems vaikeliams; kad mokytųsi jie pažinti Dievą, maldos, klusnybės, tvarkos; saugosiu jų nekaltybę, saugosiu nuo nuodėmių ir papiktinimų*. Tiesą sakant, daugiau ir nereikia. Tas vienas sakinytis pasako viską. Visų pirma, tasai *būsiu*, atskleidžiantis esminę pal. Jurgio gyvenimo nuostatą, ypatiną būdą išryškėjusią Vilniuje. Būsiu tėvas. Būsiu ganytojas, mokytojas. Būsiu bičiulis. Būsiu dėl jūsų, jums. Visai taip, kaip skelbia marijoniškasis *Pro Christo et Ecclesia* („dėl Kristaus ir Bažnyčios“). Tuomet vienintelis tikrasis lobis, kurį pats turėjo ir kurį troško duoti kitiems, o pirmiausia – mažiausiems, silpniausiems, – tai pažinti Dievą. Kad Jo meilę pažinę, būtų saugūs. Kad tikro bičiulio saugančiame ir globojančiame artume atpažintų Dievo meilę. Juk tai viso dvasinio ir, galiausiai, žmogiškojo gyvenimo pagrindas, paties pal. Jurgio visa būtimi išgyventas per motinos numylėto kūdikio ir vienišo našlaičio patirtis: *Kaip kūdikis ramiai ilsisi ant motinos rankų, taip mes dar ramiau darbuokimės ir dar ramesni būkime Dievo apvaizdos prieglobsty* (Užrašai, 1910 10 24).

Atvira Lietuvos žaizda

Antanas SAULAITIS SJ

Visą gyvenimą užsieniuose išsvajotą Lietuvą, devynias dienas Vilniuje ir vieną Kaune, teko pamatyti 1987 m. lapkritį. Jau 1989 m. Atgimimo pavasarį ilgiau, po visą Lietuvą keliaujant automobiliu su atsikuriančių Lietuvos skautų bei skaučių vadovų būreliu. Iš tų įspūdžių persunktų dienų liko nepakartojama dvasia dainuojamos dainos, brangios, įdomios ir labai gražios vietos, nauji žmonės, kilnios viltys. Iki šiandien širdyje ir ausyse skamba jaunų kelionės globėjų pasakymas: „Vaikų namai yra Lietuvai atvira žaizda.“

Visą gyvenimą dirbęs su vaikais, jaunimu, šeimomis, domiuosi jaunų žmonių gyvenimu, padėtimi kitose šalyse, o pasakojimų iš sovietų valdytų ar jų šešėliu temdytų žemių netrūko nei spaudoje, nei liudininkų perduotų. Viena pirmųjų užsienio lietuvaičių, norėjusių prisidėti prie vaikų globos, buvo Australijoje gimusi Dana Baltutytė, pažįstama iš skautiškos veiklos. Išsikovojo vietą vienuose vaikų namuose, pasakojo, kaip prižiūrėtojos aštuonis kartus per dieną gerdavo kavutę. Nenorėdama išsiskirti, pirmomis dienomis tiek kartų prisidėjo, po kelių dienų tik septynis kartus, tada šešis, penkis... Nebuvo tarnautojų mėgstama. Jai priekaištavo, kad per daug praleidžia laiko su vaikais ir, galima numanyti, su jais vakarietiški, dar australiškai bendrauja kaip su žmonėmis.

Užsienio lietuviai ir jų bičiuliai puolė į talką, vaikų namams siųsdami drabužių, žaislų, pliušinių meškiukų. Atvykę aplankyti pastebėjo, kad vaikai neturi savų drabužių, tai pradėjo nenuplaunamu rašikliu rašyti vaikų vardus. Panorėjusiems pamatyti atsiųstus minkštus meškiukus bei kitus mylėtinius gyvūnėlius, tarnautojos parodė juos gražiai sudėtus aukštai ant lentynų. Vakariečiai nežinoję, kad ir nepriklausomoje Lietuvoje tebegaliojantys sovietiniai higienos įstatymai leidžia tik kietus plastmasinius žaislelius, o vaikų namų pareigūnės nežinojo, kad meškiukai visai nesiskundžia išskalbti skalbimo mašinoje.

Neverta to kartoti ir gilintis į siaubo pasakas. Labai aišku, kad skautų pasakymas – vaikų namai yra atvira Lietuvai žaizda, – galioja, gerbiant ir moteris bei vyrus, kurie vaikų namuose nuoširdžiai iš meilės vaikų labai dirbo ir dirba, lygiai kaip ir gerbiant asmenis, užaugusius globos namuose ir išėjusius į nuostabius žmones. Tik trūko ir trūksta bent vakarietiško vaikų laikinos globos šeimoje sąlygų (angl. – *foster care, foster homes*). Ir, aišku, socialinių darbuotojų. Socialinio darbo studentams Mykolo Romerio universitete vis sakydavau, kad

tuo metu, prieš dešimtį metų, Lietuvoje trūko 5000 socialinių darbuotojų mokyklose, ligoninėse, kalėjimuose, prieglaudose, savivaldybėse, bažnytinėse tarnybose ir vaikų globos įstaigose.

Legendinė, sakytų žiniasklaida, yra tautų, įsikūrusių Ramiojo vandenyno pakrantėje ir salose, tūkstantmetė tradicija priglauti labiau pažeidžiamus. Prie namų ar į namus ateina koks senelis, jis be klausimų priimamas, po kokių trijų dienų nejučiomis klausama, ar galima kuo

tamsesnio gymio mergyte. Neseniai mirusią iš gilios širdies apraudojo kaip tikrą seserį. Kiek skaitėme ar girdejome, kaip Sibire vieni kitų vaikus gelbėjo net savo gyvybę pavojun statydami. Šiauliečiai žino apie pereito šimtmečio Venclauskus, savo namuose užauginusius daugiau kaip šimtą vaikų.

Kai Lietuva atsikūrė, vienu metu atsirado galimybė žengti pirmyn rūpinantis vaikų namų panaikinimu, regis, ir Seime svarstytas toks projektas. Tačiau tuometinis prezidentas nepritarė. Spauda net minėjo, kad vaikų namų dingtis padidintų bedarbių skaičių Lietuvoje, kai toje sovietinio palikimo pramonėje per visus rajonus dirbo dešimtys tūkstančių tarnautojų.

Prošvaistė buvo ir yra tokios nevalstybinės, privačios pastangos, kaip *SOS vaikai*, vaikų kaimai, Lietuvos katalikų moterų sąjungos globos nameliai, joanitų nameliai paaugliams Rūdiškėse, kun. Hermano Šulco jaunimo sodyba Kėkštuose. Vaikų dienos centrai ir panašios įstaigos, katalikų *Caritas*, pavienių klebonų, parapijų, vienuolių programos

bei globa paliečia daugybės reikalingų pagalbos vaikų, jaunimo ir šeimų gyvenimą. Niekur nėra tobula, tačiau kryptame į gyvenimiškesnes ir sėkmingesnes globos reikalingų vaikų bei jaunų žmonių ugdymo sąlygas.

Sunkiomis aplinkybėmis gyvenantys žmonės labai gerai žino, kad vaikai yra ateitis. Eskimai (inuitai), indėnai gyvena taip, kad vaikai išliktų, gyventų ir užaugtų. Prispaustos tautos, tautelės ir gentys žūtbut stoja už savo vaikus. Iš tikrųjų, juk pats Dievas viską atidavė ir suteikia savo vaikams, kad turėtume gyvenimo apšviatę (plg. *Jn 10, 10*).

padėti nukeliauti, kažką pasiekti. Tose srityse nėra jokių vaikų namų, našlaitynų, nes žmonės tuoju pasiima globoti ir auginti. Naujosios Zelandijos lietuvių mišrios šeimos tolimas giminaitis liko be tėvų. Keturi sūnus užauginę, arti pensinio amžiaus tėvai net nesvarstydami, savaime pradėjo naują šeimą su penkerių metų našlaičiu. Gražiai sutapo Ramiojo vandenyno gyvenimo būdas su lietuvišku, krikščionišku, tėvišku bei motinišku rūpesčiu visais ir bet kuriais vaikais. Vaiko teisės, kaip ir žmogaus teisės – visuotinės ir nedalomos.

O žemaičiai užaugino bent 500 vokiečių kilmės Antrojo pasaulinio karo našlaičių iš Prūsijos. Pačioje Lietuvoje vienas vyras ašarodamas pasakojo, kaip šeimoje vaikai augo kartu su karo metu rasta ir tėvų priglauta

KATALIKŲ BAŽNYČIOS KATEKIZMAS

Antras pataisytas leidimas

Šis Katekizmas – tai Bažnyčios tikėjimo ir katalikų mokymo sąvadas, kuriame tradicine 4 dalių tvarka dėstomas turinys, išlikdamas ištikimas Šventajam Raštui, gyvajai Bažnyčios Tradicijai ir tikrajam Magisteriumui, atsiliepiama ir į naujus mūsų laiko klausimus. Jis suskirstytas į keturias dalis: *Credo* – Katalikų Bažnyčios tikėjimo turinys; šventos liturgijos slėpiniai, ypač sakramentai; krikščioniška elgsena, perteikiama remiantis dešimt Dievo Įsakymų; krikščioniškoji malda kaip dvasinio krikščionio gyvenimo ugdymas. Nors visų pirma ši knyga yra skirta vyskupams, kunigams ir katalikiškojo auklėjimo institucijų darbuotojams, kurie atsakingi už tikėjimo perteikimą savo ganomiesiems, ją Bažnyčia kviečia skaityti bei studijuoti visą Dievo tautą, kuriai yra patikėtas tikėjimo lobis.

Lietuvos Vyskupų Konferencija, *Katalikų pasaulio leidiniai*, Vilnius, 2012

Izraelitai, perėję Raudonąją jūrą. *Williamo de Brailės miniatiūra, Anglija, apie 1250 m.*

Biblija apie migraciją

Kun. Danielius DIKEVIČIUS

Migracija – viena populiariausių Biblijos temų. Maža to! Migracijos motyvas tarsi įrėmina visą Šventojo Rašto pasakojimą: žmonijos aušroje pirmieji žmonės dėl nuodėmės (plg. *Pr 3, 1–7*) privalėjo palikti Edeno sodą: „Todėl VIEŠPATS Dievas išsiuntė jį iš Edeno sodo <...>. Išvaręs žmogų, jis pastatė į rytus nuo Edeno sodo kerubus <...> kelio prie gyvybės medžio saugoti“ (*Pr 3, 23–24*); o laikų pabaigoje, kai daugiau nebebus nei pirmojo dangaus, nei pirmosios žemės, Jėzaus Kristaus atpirktoji žmonija galės apsigyventi naujame danguje ir naujoje žemėje – naujojoje Jeruzalėje (plg. *Apr 21, 1–2*): „Tautos vaikščios jo šviesoje, ir žemės karaliai atsineš į jį savo puošnumą“ (*Apr 21, 24*). Taigi, kaip matome, migracijos temos apimtis didžiulė ir jos nevalia netgi mėginti aptarti trumpame straipsnyje. Todėl pažvelkim tik į tai, kas, mūsų galva, svarbiausia nūdien.

Migracijos priežastys

Kodėl migruoja biblinis žmogus? Dėl įvairių priežasčių, tačiau svarbiausios yra šios: *nuodėmė, būtinumas* ir *Dievas*. Dėl pirmosios priežasties Adomas ir Ieva, kaip minėjome, turėjo palikti tai, ką šiandien vadiname *rojumi*. Panašiai nutiko Kainui ir Babelio bokšto „projekto“ sumanytojams bei vykdytojams: „Tu būsi bėglys ir klajūnas žemėje“ (*Pr 4, 12b*); „Taip tat VIEŠPATS išsklaidė juos iš ten <...>“ (*Pr 11, 8*). Tokios pat aplinkybės pasikartoję Izraelio (721 m. pr. Kr.) ir Judo (587 m. pr. Kr.) karalysčių istorijoje: „Asirijos karalius ištrėmė izraeliečius į Babiloniją <...>. Tai įvyko dėl to, kad jie neklaušė VIEŠPATIES <...>“ (*2 Kar 18, 11–12*); „Taip Judas tapo ištremtas iš savo žemės“ (*2 Kar 25, 21b*).

Dėl antrosios priežasties, kuri Biblijoje dažniausiai yra susijusi su ekonomiais dalykais, Abraomas paliko Negebo sritį: „Krašte kilo badas. Abramasis kėlėsi į Egiptą gyventi kaip ateivis, nes badas krašte buvo nuožmus“ (*Pr 12, 10*). Lygiai tas pats nutiko Abraomo anūkui – Jokūbui-Izraeliui ir jo šeimai: „Jokūbas, sužinojęs, kad Egipte esama grūdų atsargų, tarė savo sūnums: ‘Dėl ko dairotės vieni į kitus?’“ (*Pr 42, 1*). „Izraelis leidosi į kelionę su viskuo, ką jis turėjo“ (*Pr 46, 1a*).

Trečiosios priežasties klasikinės pavyzdys – Abraomo pašaukimas: „VIEŠ-

PATS tarė Abraomui: „Eik iš savo gimtojo krašto, iš savo tėvo namų, į kraštą, kurį tau parodysiu“ (*Pr 12, 1*). Tačiau neužmirškime, kad Abraomas jau senokai buvo kelyje: „Terahas pasiėmė sūnų Abramą, savo vaikaitį Lotą, Harano sūnų, savo marčią Sarai, Abramo žmoną, ir išėjo su jais iš kaldėjų Ūro į Kanaano kraštą. Atėję lig Harano, jie ten apsigyveno“ (*Pr 11, 31*). Kodėl Abraomo tėvas paliko gimtinę? Šventasis Raštas nutyli...

Migracijos vaisiai

Pasak Biblijos, migracijos pasekmės yra dvejopos: *negatyvios* ir *pozityvios*. Negatyviųjų pavyzdys galėtų būti pasakojimas apie sūnų palaidūną – iškeliaavęs į tolimą šalį ir išseikvojęs palikimą, jis pradėjo ganyti kiaules (plg. *Lk 15, 11–16*). Psichologai pasakytų: „Pasiekė egzistencijos dugną.“ Sociologai: „Tapo vargeta.“ Teologai: „Neteko tradicinių vertybių.“ Laimė – tai netruko ilgai: „Kelsiuos, eisiu pas tėvą ir sakysiu <...>“ (*Lk 15, 18*).

Pozityviųjų migracijos padarinių pavyzdžių Šventraštyje labai gausu. Prisiminkime tik vieną – garsiausią ir įtakingiausią – Babilonijos tremties pavyzdį. Jos vaisiai gausūs ir milžiniški. O didžiausias yra tas, kurį šiandien vadiname „etiniu monoteizmu“, t. y. tikėjimu į vieną Dievą ir jo įstatymais, įpareigojančiais žmogų: „Aš esu VIEŠPATS ir nėra kito, – be manęs, nėra Dievo!“ (*Iz 45, 5a*).

Dvasinė migracija

Kartu su anksčiau minėta *geografinė migracija*, kai gyventojai keliai iš vienos vietos į kitą, Biblijoje yra dar viena – *dvasinė migracija*, t. y. žmogiškos būsenos kaita. Ji yra dvejopa: *pažangi* ir *atžangi*. Iš kur apie ją žinome? Na, pirmiausia iš asmeninės patirties. O iš Šventojo Rašto? Irgi! Kad ir iš šio teksto: „Jiedu buvo nuogi, žmogus ir jo žmona, tačiau nejautė jokios gėdos“ (*Pr 2, 25*). Nuogumas Biblijoje turi kelias prasmes. Šiuo atveju pirmųjų tėvų neapsirengimas simbolizuoja jų atvirumą tiek gėriui, tiek blogiui. Taigi iš esmės ženkliną žmogaus gebėjimą kisti, t. y. dvasiškai migruoti. Netgi daugiau! Tai nėra vien tikrai pasyvus šios galimybės turėjimas – *habitus*. Tai kiekvieno žmogaus pašaukimas (čia turiu omeny tikrai pažangią dvasinę migraciją), kurį Kristus apibūdina labai vaizdingai: „Lapės turi urvus, padangių sparnuočiai – lizdus, o Žmogaus Sūnus neturi kur galvos priglausti“ (*Lk 9, 58*). Manau, Jėzus čia kalba ne apie savo materialinę padėtį: juk jis turėjo namą Nazarete, draugų, pažįstamų etc., pas kuriuos visada galėjo apsistoti. Čia Kristus panorėjusiam visur jį sekti (plg. *Lk 9, 57*) tiesiog pasako, kad šiam sekimui – dvasinei migracijai – niekada nebus galo...

Vaikai ir emigracija

Šventasis Raštas šeimoms

Jėzui atnešdavo kūdikių, kad jis juos paliestų. Tatai matydami, mokiniai ėmė bartis. O Jėzus pasišaukė vaikučius ir tarė: „Leiskite mažutėliams ateiti pas mane ir netrukdykite, nes tokių yra Dievo Karalystė. Iš tiesų sakau jums: kas nepriima Dievo Karalystės kaip kūdikis, neįeis į ją!“ (*Lk 18, 15–17*).

Pokalbio ašimi pasirinkę sąvoką „emigracija“, iškart pastebėtume, jog ir Jėzus „migravo“ su savo tėvais, kurie bėgo nuo žmogžudžio, grasinusio mirtimi. Angelo perspėjimu „emigracija“ išgelbėjo Šventąją Šeimą nuo kraugeriškų tirono kėslų (plg. *Mt 2, 13–23*). Šventajame Rašte taip pat gausu tremties, migracijos, kelionių aprašymų. Pagaliau, ar mes neskelbiame, jog esame tik keleiviai į dangiškąją tėvynę (plg. *Žyd 11, 13–16*)?

Nemažai ir gerųjų siekių, Dievo tikslų buvo siejama su kelione, persikėlimu. Kai kada tai buvo kelionės į laisvės ir gerovės žemę, o kai kada – į vergovę, bausmę ar net sunykimą. Lietuvos istorijoje besikartojantys emigracijos procesai savaime reikalauja ne vien madingo populistinio tuščiažodžiavimo, bet gilaus, visapusiško suvokimo ir krikščioniško požiūrio – sprendimų ir atsakymų į klausimą: Dieve, kokia Tavo valia, kokie yra Tavo ženklai ir užduotys mūsų mažos tautos dabartyje?

Reikalinga pagrįsta, tvirta ir principinga krikščioniška nuostata į šių gausių reiškinių tikrąsias priežastis ir pasekmes. Tame pačiame kontekste nesureikšminčiau ir „vaikų migracijos“ temos, nes juk negalime kalbėti apie vaikus (nors dabar ir labai madinga) – kaip savarankišką socialinę grupę – neatsižvelgiant į tai, jog vaikas ir jo problemos neatsiejamai susiję pirmiausia su jo savita aplinka – šeima ir jos problemomis.

Tad pirmiausia reikėtų pasakyti, jog brandi, darni, religinga krikščioniška šeima, kai Dievo malonės padeda atlieka savąsias tėvystės ir motinystės pareigas, kuria vaikui gyvybiškai reikalingą bendruomenę. Visa Kristaus Bažnyčia, suvienyta į bendruomenę ir sudėta iš mažesniųjų bendruomenėlių, kurių mažiausioji yra šeima, taip pat kuria vaikui tėvynę, prasidedančią nuo jo namų ir artimiausių šeimyniškų veidų. Tik vėliau, šeimoje jau pasirengęs, jaunas žmogus išeina į kitas, tolimesnes bendruomenes ir pirmiausia ieško jo ankstyvesnę patirtį atitinkančio žmogaus, visuomenės, Dievo įvaizdžio.

Šiandienį žmogų dėl bedieviško gyvenimo ištikusi netvarka pirma ir labiausiai sugriaua Kristaus „mažutėlių“ pasaulį. Jam kliudo ne tiek kilometrai ar skirtingos kultūros, kiek artimiausioje vaiko aplinkoje dvasinių, žmogiškųjų ryšių nebuvimas. Visa tai išdavikiškai ištremia jį į pasaulio stabų laukus ir atiduoda pardavėjų, siūlytojų, lyderių savivalei ir manipuliacijoms, kurioms jis nesugeba pasipriešinti.

Santuokos sakramentas – ne „antspaudas popieriuje“, o dieviška malone paženklintas įsipareigojimas gyventi dėl atsakingos meilės, pašventinančios malonės

ir vieningos pagalbos kuriant gėrį ar įprasminant kančią dvasia. Laisvė, kuri atiteko kartu su leidimu nuvykti į bet kurį pasaulio kraštą dėl kokios nors naudos, tačiau sukludo vaikams ateiti prie Kristaus ir subręsti šventumui, yra lyg pragaro antspaudas ant šiuolaikinių „emigrantų“ vagono į „nepažadėtąją laimę“.

Nuolatinis Bažnyčios raginimas puoselėti šeimoje krikščioniškąsias vertybes, gyventi šventos meilės principais yra ir liks negėstančiu atsakymu į vienatvės kančias ir nuopolių daugybės bedieviško gyvenimo tremtinių ir apleistųjų. Kuo

Dieve,
kokia Tavo
valia, kokie yra
Tavo ženklai
ir užduotys
mūsų mažos
tautos
dabartyje?

Silvijos Knežekytės nuotrauka

labiau psichologizuosime šią iš esmės TIKĖJIMO KRIZĖS sukeltą padėtį, tuo labiau jos daugiareikšmiškumas mus klaidins, o ne artins prie aiškių ir tvirtų sprendimų. Juk dauguma enciklikų, parašytų po Vatikano II Susirinkimo, yra apie šeimos, santuokos, vyro ir moters bei krikščionių pasauliečių vaidmenis visuomenėje. Naujausios emigrantų pastoracijos gairės taip pat veda juos esmine kryptimi – stiprinti dvasinius ryšius. Atnaujinta krikšto tėvų užduotis tinka ir visai šeimai – tai įtikinamai liudyti vaikui: tu – ne vienišas, tu esi išgelbėjamas, mylimas ir auginamas bendruomenėje, kuri šeimoje prasideda nuo tėtės ir mamos, o baigiasi dangaus šventųjų bendruomenės išganingoje pergalėje.

Krikščionis privalo pažinti Bažnyčios mokymą apie šeimą ir juo gyventi. Taip net sudėtingiausiomis sąlygomis bus atkurama ir naujai puoselėjama dvasinė vienybė šeimoje ir tautoje. Tada technologijomis žmogus jau ne maskuos augančią vienišumo bedugnę, o pradės dalytis duona, meile, tiesa ir Dievo malone net ir su pačiais mažiausiais.

Kun. Kęstutis K. BRILIUS MIC

Kai išduoda artimiausieji, arba Širdelės skausmo anatomija

Zita VASILIAUSKAITĖ

Spaudoje vis dažniau pasigirsta nerimo balsų – kas atsakys už vaikus, kurių tėvai išvažiavo į užsienį uždarbiauti, palikdami juos „savarankiškam“ gyvenimui. Tokie vaikai tampa didžiule našta visuomenei. Tai patvirtintų kiekvienas mokytojas, kurio auklėjamoje klasėje mokosi toks mokinys, mokyklos socialinis darbuotojas, tokio vaiko kaimynai. Dar daugiau apie tai pasakytų policijos darbuotojai, susiduriantys su nepilnamečių ir jaunimo nusikalstamumu. Bet tai jau išorinės šio reiškinio pasekmės, o vidinės – palikto vaiko širdelės skausmas. Kas gi joje vyksta?

Vaiko ryšys su tėvais

Tėvų palikto vaiko širdelė yra perpildyta skausmo, kurį sukelia fizinio ryšio su tėvais pažeidimas ir dėl to labai stipriai vaiko išgyvenamas stresas. Vaikas gimsta labai silpnas, tad suaugusiojo pagalba ir rūpestis – jo išgyvenimo sąlyga; be to jis nesugebės patenkinti net savo gyvybinių fiziologinių poreikių. Ir ne tik. Nuo gimimo vaikas pradeda mokytis gyventi jam naujame ir kitokiame nei motinos iščios pasaulyje. Tad tiek mama, tiek gimęs kūdikis siekia užmegzti abipusį, šiltą ir patikimą tarpusavio ryšį, per kurį mama gali perteikti informaciją vaikui apie jį supančią tikrovę. Psichologijoje toks ryšys vadinamas **prieraišumu**. Per pirminį ryšį su mama (jos rodomą rūpestį, meilumą, švelnumą) vaikas pajunta, kad yra geidžiamas, mylimas ir saugus šiame pasaulyje. Ši žinia, kurią kūdikis suvokia dar nesąmoningai, sudaro geriausias sąlygas jam vystytis, bręsti ir pažinti tikrovę. Daugelio tyrimų rezultatai rodo, kad jei kūdikis netenka mamos, yra paliekamas ar apleidžiamas, jo asmenybės raida sulėtėja, sutrinka, ir užaugęs jis patiria rimtų psichologinių problemų – nerimo sutrikimų, polinkio į depresiją, bendravimo, prisitaikymo prie socialinės aplinkos sunkumų. Kiek vėliau formuojasi vaiko prierašumas ir prie tėvo, senelių, jei jie skiria pakankamai laiko ir dėmesio. Toliau, tiek vaikystėje, tiek paauglystėje ir jaunystėje, prierašus ryšys keičiasi kartu su vaiko asmenybės augimu, iš šio ryšio vaikas mokosi gyventi, perimdamas tėvų žinias, patirtį, mėginant savarankiškai įveikti sunkumus,

remdamasis tėvų supratingumu bei palaikymu. Išlikęs artimas ryšys su artimiausiais ir vėliau kiekvienam suaugusiajam yra didelė paspartis, nes būna tokių sunkių laikotarpių, kai artimųjų parama ir palaikymas neįkainojami.

Vienas svarbiausių žmogaus psichologinio brandumo kriterijų yra jo gebėjimas išgyventi savarankiškai

(t. y. gebėjimas vadovautis tam tikromis vertybėmis, skirti gėrį nuo blogio, paklusti vidinei disciplinai, priimti teisingus sprendimus, kurie susiję su įvairiomis gyvenimo sritimis, pvz., laiko paskirstymu įvairioms veikloms, prioritetinių užsiėmimų numatymu, gebėjimu pasirinkti tinkamus draugus, spręsti iškilusias problemas). Kad žmogus subręstų, jam reikia turėti šalia rūpestingus ir mylinčius tėvus, su kuriais jį siėtų gilus prierašus ryšys. Seneliai, vaikystėje galėję pavaduoti užsiėmusius tėvus, vėliau to vaidmens atlikti negali, nes dėl didelio amžiaus skirtumo yra pernelyg nutolę nuo šiuolaikinio gyvenimo, to, kaip jį supranta paaugliai ar jaunuoliai.

Naujausi psichologiniai tyrimai rodo, kad asmenybės brandimas yra gerokai sulėtėjęs. Šį reiškinį bandoma aiškinti įvairiai, bet dažniausiai teigiama, kad pats gyvenimas

sparčiai darosi vis sudėtingesnis, o vis intensyviau skleidžiama prieštaringa, įvairi, dažnai kenksminga, prieš patį žmogų ir jo gyvenimą (prisiminkime paplitusią mirties kultūrą) nukreipta informacija apsunkina vaiko ir jaunuolio psichologinį brandimą. Tad vidutiniškai tik 23 metų amžiaus jauni žmonės pasijunta pakankamai pajėgūs gyventi savarankiškai.

Stresas

Pasitaiko, jog tėvai nusprendžia, kad nė aštuoniolikos nesulaukęs vaikas yra pakankamai subręstas gyventi vienas arba giminių ar pažįstamų tariamai prižiūrimas. Sakau *tariamai*, nes vaiko saugumo poreikis gali būti patenkintas tik esant šalia tiems žmonėms, su kuriais nuo vaikystės sieja gilus prierašus ryšys. Tėvams išvykstant, šis ryšys

nutraukiamas, ir vaikas išgyvena labai stiprų stresą (neturėkime iliuzijų, tikrojo ryšio negali atstoti bendravimas kompiuteriu ar telefonu). Jis pasijunta vienišas pavojų pilname pasaulyje ir išduotas mylimiausių žmonių. Beveik kiekvienas vaikas, išgirdęs tėvų ketinimą išvykti į užsienį ilgesniam laikui, iš susirūpinimo praleidžia ne vieną bemiegę naktį. Jį kamuoja baimė ir abejonės – ar sugebės vienui vienas išgyventi (padėties nekeičia, jei paliekami keli vaikai). Net jei tėvai kelis kartus paaiškina, kad „taip bus šeimai ir jam pačiam geriau“, jo širdis mažai klauso proto įtikinėjimų. Likęs vienas greitai pasijunta silpnas ir nepajėgus tvarkyti savo gyvenimo (juk jis dar nepakankamai subręstas) – pradedant prisivertimu keltis į pamokas ir baigiant tėvų atsiųstų pinigų tvarkymu. Į atsiskyrimo nuo tėvų stresą vaikai reaguoja įvai-

riai, tačiau savo praktikoje dažniausiai susiduriu su dviem reakcijomis, kurias sąlygiškai galima pavadinti *depresyviaja* ir *agresyviaja*. Esant pirmai reakcijai, vaikas tampa uždaras, skausmingai išgyvena tėvų išvykimą, atsiriboja nuo draugų, pradeda nepasitikėti savimi, jaučiasi nevisavertis, nereikalingas. Dažnai savaip interpretuodamas šią situaciją, jaučiasi kaltas ir mano, kad jei būtų buvęs geresnis, tėvai būtų labiau jį mylėję ir nebūtų apleidę. Visa, kas jį anksčiau domino ir džiugino (mokslas, draugai, laisvalaikio pomėgiai, pramogos), nustoja patrauklumo; gyvenimas praranda žavesį ir prasmę. Palaipsniui toks jaunas žmogus grimzta į depresiją, kuri iškreipia ir žlugdo tolesnį jo gyvenimą.

Agresyviai į tėvų išvykimą reaguojantys vaikai taip pat išgyvena didelį skausmą, kuris būna labiau sumišęs su pykčiu ir neapykanta, nukreiptais į jį apleidusius tėvus. Tarp draugų (jie užima nepaprastai svarbią vietą jauno žmogaus gyvenime) jis staiga tampa „kitoks“, t. y. apleistas ir nemylimas. Jauniems žmonėms būti „kitokiems“ yra labai sunku, tokie vaikai dažnai tampa patyčių objektu. Siekdamas susigrąžinti savivertę, draugų akyse atsiradusį trūkumą bando paversti privalumu – savo namus paverčia „laisvu plotu“, užmezga naujas pažintis, jo aplinkoje greitai atsiranda tokių, kurie moka jo pažeidžiamumą pasinaudoti, išmoko jį svaigintis (tai vienas labiausiai paplitusių ir pavojingiausių kovos su stresu būdų), gali jį įtraukti į pavojingą nusikalstamas veiklas. Tokio vaiko širdyje tėvų apleidimo ir išdavystės skausmas auga ir vis dažniau išsilieja

agresyviu ir destruktivių elgesiu bendraujant su aplinkiniais. Todėl ateityje, jei ir netampa nusikaltėliu, jis patiria didelių sunkumų bendraudamas su kitais (kartą išduotas, nebepasitiki jais), kurdamas šeimą (jam labai sunku užmegzti gilų, saugų ir artimą ryšį). Apibendrinant reikia su apgailestavimu pripažinti, kad dažnai pernelyg ankstyvo atskyrimo nuo tėvų pasekmės vaikams yra tokios skaudžios, kad nebepataisomai iškreipia ne tik santykius su artimaisiais, bet ir visą tolesnį jų gyvenimą.

Kas kaltas?

Paklauskite, **tai kas kaltas?** Gal vaikų lepmas, nebrandumas? Jei jums užverstų ant pečių našta, pranokstančią jėgas, ir jūs kluptumėte bandydami eiti su ja per gyvenimą,

Prieš priimant visų šeimos narių gyvenimą keičiančius sprendimus, būtų prasminga pasikonsultuoti su psichologu.

ar tai būtų jūsų kalte? Aišku, ne. Tai gal kalti tėvai, kurie nemato jokios išgyvenimo tėvynėje galimybės ir priima tokius sprendimus? Vargu, nes daugelis emigruojančių tėvų neįsivaizduoja, kokios skaudžios gali būti šio sprendimo pasekmės. Dažniausiai jas suvokia tuomet, kai sulaukia nerimą keliančių žinių iš namų. Tada jie meta darbus ir skuba į tėvynę. Deja, sugrįžę pamato, kad nesusikalba su savo vaikais, kad jie vieni kitiems tapo svetimi. Su-

trikę ir išsigandę tėvai neretai kreipiasi psichologinės pagalbos, nors padėti jau būna labai sunku pataisyti. Būtų gerai, jei suvoktume, jog, prieš priimant visų šeimos narių gyvenimą keičiančius sprendimus, prasminga pasikonsultuoti su psichologu. Tuomet žmonės dažniau išvengtų klaidingų, skaudžių padarinių sukeliančių sprendimų.

O kalti mes, suaugusioji tautos dalis. Mes savo valstybėje nusitvarkėme taip, kad darbščios šeimos negali fiziškai išgyventi, todėl bando gelbėtis emigracija, uždedami savo vaikams nepakeliamą savarankiško gyvenimo našta. Tai mes išsirenkame tokius valdžios atstovus, kurie gina darbdavių interesus, leisdami jiems savivaliauti ir darbuotojams mokėti dešimtimis ar net šimtais kartų mažesnius atlyginimus, nei sau patiems. Mes jau įpratę girdėti iš tribūnų kalbas, kuriomis emigruojantys žmonės kaltinami menku patriotizmu ar net tėvynės išdavyste. Bet giliau pažvelgus – sudarantys nepakeliamas darbo ir gyvenimo sąlygas daugumai, taip pat ir šeimoms, auginančioms vaikus, ir yra didžiausi mūsų tėvynės priešai ir antipatriotai. Jie stumia vaikų tėvus į darbo emigraciją. Tik guodžia, kad turtingieji darbdaviai, gyvendami toje pačioje visuomenėje, emigracijos pasekmes srebja kartu su visais. Gyvenimas – tai ne ežeras ar pilis, jo tvora neaptversi. Visi esame vienoje valtyje. Todėl ne už kalnų laikas, kai suprasime, jog, norėdami išlikti, visų pastangomis turėsime gyvenimą tėvynėje keisti – į žmoniškesnį, jaukesnį ir geresnį, į tokį, iš kurio nereikėtų bėgti uždarbiauti svetur, paliekant kenčiančius savo vaikus.

Kad žmogus subręstų, jam reikia turėti šalia rūpestingus ir mylinčius tėvus, su kuriais jį siėtų gilus prierašus ryšys.

Negi vaikai nereikalingi?

Dr. Ramunė JURKUVIENĖ

Jie liūdni net ir tada, kai juokiasi. Paprastai žiūri kažkur į toli, nes žvelgti į akis tam, su kuriuo kalbasi, jiems sunku. Visą gyvenimą kenčia negebėdami užmegzti šilto, gilaus santykio su aplinkiniais, nes jų prierašumas nesusiformavo kūdikystėje. Valstybė į pastatus, kuriuose jie gyvena, ir į materialinį vaikų išlaikymą investuoja milžiniškus pinigus, bet negauna jokios gražos. Dauguma jų – našlaičiai: tėvai gyvi, bet juos paliko...

„Tavo žmona bus lyg vaisingas vynmedis tavo namų židinyje, o vaikai – lyg vynmedžio atžalos prie tavo stalo. Taip bus palaimintas žmogus, kuris pagarbiai VIEŠPATIES bijo“ (Ps 128, 3–4). *Vaisingas vynmedis, vynmedžio atžalos* Šventajame Rašte suprantami kaip šeimos palaimos įvaizdžiai. Kaip toli jie nuo to suvokimo, kurį patiriame aplinkui. Vaisingumo kaip palaimos, vaiko kaip neapsakomo džiaugsmo ir didžiulės Dievo dovanos priėmimą keičia kontracentinis mąstymas, nėštumą priilyginantis ligai, nuo kurios geriami vaistai.

Vaikas – palaiminimas ar kliuviny?

Tokios mintys užplūsta apsilankius vaikų globos namuose. Kiek daug vaikų, verčiamų jaustis nereikalingais. Taip, tie patys vaikai – mūsų džiaugsmas, gyvenimo prasmė, mūsų ateities kūrėjai... Kas atsitiko mums, kad akivaizdžiai nykstantieji gyventojų skaičiumi tautai jie tampa tarsi atliekami? Kaip galima apibūdinti tokią tautą, kuri gana lengvai atiduoda savo vaikus į kitas šalis, įmantriai vadindama tai „tarptautiniu įvaikinimu“? Dar kitus uždaro tam skirtose institucijose – pradžioje kūdikių namuose, vėliau perkelia į vaikų globos namus, nes šeimose jais niekas negeba pasirūpinti.

„Institucijoje augančiam vaikui žalingas poveikis yra pritrėnkiamas... 11 tyrimų, analizavusių Anglijos ir Rumunijos globos įstaigose augusių vaikų prierašumą, patvirtino išvadą, kad šių vaikų prierašumo problemų vis daugėja. Net 13 testinių, pažintinę vaiko raidą analizavusių tyrimų įvairiose Europos šalyse nustatė, kad menkesni vaiko pažintiniai gebėjimai yra susiję su jo globa institucijoje“, – taip sakė prof. Andy Bilsonas, žmogus, kuris atvyko iš Jungtinės Karalystės į Lietuvą, ragindamas kažką daryti, kažką imtis, nes jį tiesiog apstulbino vaikų, augančių mūsų globos institucijose, skaičius. Pagal institucijose gyvenančių vaikų skaičių, tenkančių šimtui tūkstančių gyventojų, esame vienoje iš blogiausių situacijų pasaulyje. Mus lenkia tik Kazachstanas. Pagal kūdikių namuose augančių vaikų skaičių, tenkančių šimtui tūkstančių populiacijos, Lietuva taip pat negali pasigirti – kūdikių institucijose daugiau turi tik trys šalys.

Išeitis – šeimos stiprinimas

Andy Bilsonui, Centrinio Lankašyro (Lancashire) universiteto profesorui, tyrinėjančiam tarpkultūrinius pokyčius, bendradarbiaujančiam su pasauline UNICEF organizacija, Pasaulio banku, buvo sunku suprasti, kas vyksta mūsų valstybėje – kodėl institucijose sveiki vaikai laikomi net tuomet, kai jų tėvai yra gyvi, tik socialiai serga. Būdami institucijose ligoniais tampa ir šie vaikai. Prof. Bilsonas parodė tyrimus, kurie vaizdžiai atskleidžia institucijos poveikį kūdikio smegenų žievės centrų aktyvumo sumažėjimui. Sveikas, bet socialiai apleistas vaikas vystosi lėčiau, ir tai sunku atskirti nuo įgimto protinio sutrikimo. Vadinasi, sveiki vaikai dėl institucijos poveikio tampa sutrikusios raidos vaikais, kurių ateitis, švelniai tariant, baisi.

Prof. Bilsonas negalėjo patikėti, kad šiam klausimui spręsti valstybė realiai nesiima jokių veiksmingų priemonių – paslaugos teikiamos tik šeimoms, kurios jau nefunkcionuoja arba jų funkcionavimas yra visai sutrikęs. Tuo metu šeimai, kurios sutrikimai dar nedideli, praktiškai jokios pagalbos nėra. Šeimų stiprinimo programos nacionaliniu lygmeniu sunkiai gauna taip reikalingus tūkstantėlius, o lyčių lygbei puoselėti lengvai surandami milijonai. Savivaldybės, atsakingos už socialinių paslaugų teikimą ir jų plėtrą, vis dar delsia priimti šią atsakomybę ir tenkinasi formaliais atsikalbinėjimais, neieškodamos veiksmingų būdų, kaip sustabdyti vaikų patekimą į institucijas. Nejaugi dar reikia ką nors įtikinėti, jog nepalyginamai pigiau padaryti viską, kad individas ar šeima nesusirgtų, negu teikti jiems reanimacinę pagalbą?!

Paradoksalu, bet tokioje situacijoje labai negausios šeimos vienijančios ar jas ginančios organizacijos vis dar yra verčiamos jaustis podukromis. Visoms šeimų organi-

Kiekvienas turime padaryti viską, kad į globos namus vaikai nepatektų ir galėtų džiaugtis šeimos šiluma.

zacijoms kartu iš valstybės biudžeto skirtas finansavimas yra mažesnis, negu vienam vaikui išlaikyti kūdikių/vaikų namuose išleidžiami pinigai per jo buvimo laikotarpį. Kaip suprasti tokį aplaidumą? Nesirūpinimas savo valstybe? Sąmoningas kenkimas jai?

Šeimos kaip instituto stiprinimo svarba vis dar iš esmės nesuvokiama. Kai kurie politikai bando įteigti višiomenei, kad šeima yra kažkas archajiško, prieštaraujančio modernumui. Neretas žurnalistas negeba kritiškai vertinti tokių teiginių. Gero tono ženklu tampa šeimos instituto neigimas, niekinimas. Kam gi naudinga tokia pozicija?

Žiaurioji statistika

Deinstitucionalizacijos procesas (t. y., siekis pagalbą teikti ne per institucijas, o per šeimyninę, bendruomeninę – natūresnę aplinką) buvo pradėtas septintajame dešimtmetyje JAV, kai žymus sociologas Ervingas Goffmanas atliko mokslinius tyrimus ir atskleidė, kad gyvenimas institucijose, t. y. įvairiuose globos namuose, sutrikdo normalų vaikų, suaugusiųjų ir neįgaliųjų socialinį gyvenimą. JAV ir Vakarų Europoje buvo labai susirūpinta ir imtos vystyti įvairios socialinės bei kitos paslaugos bendruomenėje, kad žmogus (vaikas, neįgalus ar senas asmuo) turėtų galimybę kiek galima ilgiau gyventi savo

namuose. Jei tokios galimybės nėra, tuomet siekta, kad jo gyvenimo sąlygos būtų maksimaliai priartinamos prie namų sąlygų.

Lietuvoje, deja, per visą sovietmetį tuo nebuvo susirūpinta. Labai lėtai imtasi pokyčių šioje srityje ir Nepriklausomybės metais. Atkreiptinas dėmesys, kad tik pastaraisiais metais valstybiniu mastu parengtos deinstitucionalizaciją skatinančių programų gairės Lietuvoje. Ar jos pajudės realaus įgyvendinimo link? O gal vėl pritrūks skiriamų lėšų ar politinės valios, kaip buvo per visą sovietmetį ir 22 Nepriklausomybės metus? Lietuviai savo šalį laiko neturtinga. Ir vis dėlto švaisto pinigus iš kairės į dešinę, nes vaikai, į kuriuos institucijose investuojami milijonai, tampa „aukso gabalais“, bet vistiek visuomenėje nepritampa. Didžiausias jų kontingentas – kalėjimuose,

psichiatrinėse, jie gimdo kitus vaikus, kurie nueina ten pat – į institucijas. Deja, šią temą daugelis skaitytojų priima kaip nuobodžią.

O gal jau atėjo laikas visiems susirūpinti mažaisiais savo šalies piliečiais? 2011 m. duomenimis, 100 kūdikių ir vaikų globos įstaigų, kurios šiuo metu veikia Lietuvoje, auga apie 5100 vaikų (927 kūdikių ir 4173 vaikų globos namuose). 27 vaikų globos namai viršijo 60 vietų, nors tai prieštarauja valstybės nustatytam optimizavimo planui, pagal kurį vaikų globos įstaigos veikla turi būti organizuojama šeimai artimos aplinkos modeliu – šeimynos principu (iki 12 vaikų šeimynoje). Pagal valstybinius sprendimus nuo 2015 metų vaikų globos įstaigų šeimynose vaikų skaičius negali būti didesnis negu 8 vaikai.

O ką galime mes?

Tačiau formalūs įsipareigojimai ir lieka tokie. Kol tai netaps visų ir kiekvieno iš mūsų rūpesčiu, esminių perrmainų tikėtis sunku.

Šalyse, kur vyko sėkminga vaikų globos namų deinstitucionalizacija, naudojami įvairūs būdai, siekiant padėti šeimoms, kurios dėl įvairių priežasčių nesugeba pasirūpinti savo vaikais. Vienas iš jų – kai kelios šeimos imasi globoti didelių sunkumų turinčią šeimą. Motinos pasidalija su problemų turinčios šeimos motina gyvenimo patirtimi, kartais pataria, pamoko visai paprastų dalykų. Tėvas savo bendravimu su kai kada natūraliai paglobojamam vaiku padeda šiam susidaryti įspūdį, koks turėtų ar galėtų būti tėvas. Ypatingu atveju – priglaudžia šios šeimos vaikus pernaktoti. Pamažu vaikas iš didelių sunkumų turinčios šeimos pripranta prie kitos šeimos, pamato, kaip galima augti „sveikoje“ šeimoje. Kartais tokių priemonių pakanka, kad slystanti šeima keltųsi ir priimti vis didesnę atsakomybę už savo vaikų auginimą ir auklėjimą. Jei šeima, nepaisant pagalbos, negali užtikrinti sąlygų, reikalingų vaikui augti ir vystytis, tuomet vaikas paimamas į vieną iš tų šeimų, kurios jau globojo jį. Taip stengiamasi kiek galima mažiau jį traumuoti.

Ieškoma įvairių kitų šios problemos sprendimo būdų. Tai nereiškia, kad turime akiai sekti kitų šalių pavyzdžiu. Įvairios šalys turi skirtingas patirtis, skirtingą istoriją. Būti augintiniu kitoje šeimoje nebuvo svetima ir Lietuvoje.

Svarbiausia, kad suvoktume, jog vaikų globos namai – ne išeitis vaikui. Manau, kiekvienas turime padaryti viską, kad į globos namus vaikai nepatektų ir galėtų džiaugtis šeimos šiluma. Tai didžiausias turtas, kurį turime puoselėti dėl savo ir savo vaikų ateities.

Viltis gimstantiems tvartelyje šiandien

Vaida SPANGELEVIČIŪTĖ-KNEIŽIENĖ

Artėjant Kalėdoms, norisi papasakoti gražią istoriją su laiminga pabaiga, kuri šventinę naktį, suskambus vidurnakčio varpams, nesibaigia. Tą istoriją Renata pradeda kaip tikrą pasaką: „Esu Renata, prieš 10 metų tapusi nuostabaus vyro gyvenimo dalimi ir gavusi dovanų Brazionienės pavardę; taigi, tas nuostabus vyras yra Darius Brazionis, o dar nuostabesni vaikai: Titas ir Gabija Brazioniukai.“ Taigi, apie šią istoriją nuo pradžių.

Pradžia – įprasta ir nekasdieniška

Dievas kiekvienam turi savo parinktą kelią, jis suveda žmones, išbando ir duoda savo malones, – tuo įsitikinę ir Darius su Renata, santuokoje gyvenantys jau 10 metų, prieš tai dar 4 metus draugavę.

„Buvau ką tik baigęs dvyliką klasių ir mėnesiui įsidarbinau tėvo įmonėje vairuotoju. Ėjau vieną pavakarę pro darbuotojų sandėliuką ir ten pamačiau Renatą. Man tada labai reikėjo draugystės. Mintyse gimė tarsi malda: ‘Dieve, kada atsiysi man išrinktąją?’“ – prisimena Darius. Prieš įsidarbindama Dariaus tėtės įmonėje, Renata metus draugavo su vienu vaikinu ir vis svarstė, vis klausdavo mamą, kaip žinoti, kuri meilė tikra. O mama sakydavo: „Sutinki ir žinai, kad čia tas žmogus.“ Pirmą kartą sutikusi Darių, grįžo namo ir tarė: „Mama, tai tas žmogus!“

„Kaip visi įsimylėjėliai, *blūdydavome* naktimis, eidavome ant skardžio, *sukreizindavome* ir važiuodavome dvyliką valandą nakties į Trakus pasivaikščioti. Metų pažinties sukaktuves šventėme jodinėdami žirgais – tai man buvo staigmena, kaip ir daugelis kitų nuostabių nuolatinių įvykių“, – prisiminė Renata. „Bijojau, kad meilė netaptų kasdieniška. Versdavausi per galvą, kad mūsų santykiams suteikčiau šviežumo, dinamikos. Vėliau suvokiau, kad tikra meilė nuolat kinta, bet niekada neatsibosta. Gali su galvoti originaliausių dalykų“, – pasakojo Darius.

Pradėjus draugauti, Darius turėjo artimesnį santykį su Jėzumi, nuo aštuntos klasės sekmadieniais eidavo į bažnyčią, tad į šią kelionę palydėjo ir Renatą. Ji gerai prisimena pirmuosius savo maldos žingsnius: „Vakarais prieš

išsiskirdami kartu meldavomės; per sesijas kartais nesimatydavome visą savaitę, tik susiskambinę pasikalbėdavome. Po dešimtos pokalbiai būdavo pigesni, tai mes telefonu kartu sukalbėdavome *Tėve mūsų*.“

Po ketverių draugystės metų – sužadėtuvių, kupinos staigmenų ir prasmės, o dar po mėnesio – vestuvės, kurios buvo tvirtas apsisprendimas, nes Renata ir Darius buvo sutarę save vienas kitam visiškai padovanoti ir atsiduoti tik priėmus Santuokos sakramentą.

Vaikai neskubėjo

Gyvendami šeimoje sutuoktiniai jautė pilnatvę. Svajodami apie bendrą ateitį įsivaizdavo, kad turės du tris savo vaikus, o dar vieną įsivaikins. Vaikų auginimas jiems atrodė labai sąmoninga, svarbi gyvenimo dalis. Tačiau santuokoje gyveno gerus metus, bet vaikai vis neskubėjo... „Tai kėlė šiokią tokią įtampą ne tiek mums (niekada nejautėme, kad be vaikų mūsų šeima netikra, nevisavertė), kiek aplinkiniams, vis užsimenantiems apie gandrų. Susidūrę su nevaisingumo problema išbandėme medicinos pagalbą. Teko nueiti įprastą kelią – nuo daugybės tyrimų iki tos srities specialistų konsultacijų. Šokiravo ne medicinos procedūros, o ciniškas požiūris į gyvybės atėjimą“, – patirtimi dalijosi Darius. Renata prisiminė vieną garsų gydytoją, kuris jos tiesiai šviesiai paklausė: „Ar nebandėte šios problemos išspręsti su kitu vyru?“ Darius, tuo metu stovėjęs šalia, pasijuto tarsi jos vairuotojas, o ne sutuoktinis. Ar tikslas pateisina bet kokias priemones? Pasirodo, etiniai dalykai ne visiems vienodai svarbūs, o Renatai ir Dariui labai svarbus ir dvasinis gyvybės pradėjimo aspektas.

„Kai gydytojai pasiūlė dirbtinį apvaisinimą, pasitarėme su pažįstamu kunigu. Paklausėme jo nuomonės apie gyvybės pradėjimą *in vivo* („moters kūne“). Suvokę, kad nau-

ja gyvybė yra ypatinga dovana ir negalima ja manipuliuoti pagal savo įgeidžius, nusprendėme atsisakyti bet kokių dirbtinių priemonių. Nuo draugystės pradžios mus lydėjo malda, ėjome į maldos grupę, paskui į bendruomenę. Bendruomenė mums – didžiausia dovana keliaujant su Dievu. Tai vieta, kur esi atviras, be kaukių, kur negėda suklypti, nes atsirasi pakeliant rankas; tai vieta, kur skausmo užspausčius žodžius ištars kito lūpos; vieta, kur pasidalyto džiaugsmo dukart padaugės; vieta, kur Dievo prisilietimas tampa toks apčiuopiamas, nes kiti tuo dalijasi. Bendruomenė buvo tas laivas, kuris plukdė mūsų šeimą per visas audras bei iššūkius ir, kai reikia pagalbos buityje, slaugoje, maldoje, tai pirmi žmonės, kurie atsiliepią“, – dalijasi Brazioniai.

Viltis vaikams, džiaugsmas tėvams

„Mūsų visuomenėje pasigendu kovos už savo šeimą, – atsitiko kažkas, ir dedam į kojas. Ar taip galima: čia myliu ir... staiga nebemyliu? Reikia prisiminti draugystės pradžią, gražiausias akimirkas, kai labai stengeisi, kad mylimas žmogus būtų su tavimi. Juk santykiai vestuvėmis nesibaigia, tik prasideda; reikia nuolatos stengtis dėl kito žmogaus. Susidūrus su problema, svarbiausia neišsigąsti, o galvoti, kaip toliau gyvensim. Mums su Renata buvo svarbu suvokti, kad šeimos vaisingumas nėra vien galimybė gimdyti. Mes patys vienas kitam esame didžiausia dovana. Esu laimingas, gyvendamas su ja“, – tvirtina Darius. Renata pratęsė apie tolesnius jų žingsnius: „Per visą mūsų nevaisingumo kelionę iš aplinkinių sulaukėme įvairių reakcijų. Todėl nusprendėme, kai žmonės klaus, atvirai sakyti, kad negalime susilaukti vaikų. Dažna reakcija: ‘O jūs dar neišsiskyrėte?’“

Didžiausia pagalba, kaip pabrėžė sutuoktiniai, – kad apie tai, kas skaudu, gali kalbėtis su turinčiais panašią patirtį. Todėl padedami išsiskyrusiųjų sielovados centro „Bendrakeiviai“, jie subūrė panašią patirtį turinčių šeimų grupę. Jiems svarbiausia pajusti, jog nėra vieni ir išskirtiniai, gali dalytis tuo, kaip įveikia sunkumus ir išmoksta su tuo gyventi. Svarbu buvo atsakyti sau patiems: kas yra šeimos vaisingumas? Ar vaikai yra vienintelis šeimos tikslas? Jie mokėsi pamatyti ir kitų dalykų – darbų, vertybių, santykių su žmonėmis, aplinka – vaisingumą.

„Meilė poroje auga įveikiant kliūtis, iššūkius ir pasitikint vienas kitu. Manau, kad apsisprendimas įsivaikinti buvo įrašytas mūsų širdyse nuo draugystės pradžios, o gal net nuo gimimo, juk aš svajojau būti vaikų namų direktore“, – prisimena Renata, o Darius pratęsia: „Apsispręsti padėjo svajonės, pokalbiai, bendra malda ir pašaukimo tyrimas. Kai atrandi savo pašaukimą, viskas būna paprasta, net ir sunkiausios kliūtys tampa nesunkiai įveikiamos, jei tik į Dievo kvietimą atsiliepi: *Taip!* Pradžioje gąsdino faktas, kad vos po kelių pasimatymų su vaikais turėsi „susituokti“, įsipareigoti visam gyvenimui... Bet visa laimė, kad yra Dievas! Ir po visko supranti, kad atsitiko taip, kaip turėjo būti.“

Keturiose namuose neskaitant šuns

„Pasiėmus vaikus, buvo visko: ir nuovargio, ir didžiulio gyvenimo tempo, įsivažiavimo į kasdienės vėžes. Po pusmečio stovime su Dariumi virtuvėje ir sakome: ‘Pastebėjai, neliko laiko net pasibarti?’ Nauja patirtis mus dar labiau suartino. Kuo didesni iššūkiai, tuo labiau kabinomės vienas į kitą“, – neslepia Renata.

„O labiausiai džiaugiamės, kad paėmėme ne vieną, o du vaikus iš karto – brolį ir sesę. Jei būtų vienas, turėtume jam būti ir tėvais, ir žaidimų draugais. O dabar mes du ir jie du. Jie drąsiau ir lengviau prigiję naujoje šeimoje, nes turėjo vienas kitą. Daug kas pasikeitė, bet daug kas liko ir taip pat (kad ir kaip gaila močiutei, nuo įvairių veiklų, tarnysčių, savanorysčių ir t. t. nesustabdė nei vaikai, nei šuo. Keliaujam kartu visa šeima!). Iš tiesų, prireikė pusantro metų, kol susiformavo tvirti ryšiai“, – dabartinį gyvenimą apibūdino Darius.

O Renata džiaugėsi kasdien besitęsiančia istorija: „Suprantu, kad Dievas tikrai turi humoro jausmą ir mėgsta nuotykius. Su juo niekada nenuobodau. Kai, atrodo, esi savimi patenkintas ir puikybė jau stovi ant slenksčio, Dievas dovanoja nuostabiausią gyvenimo dovaną – vaikus – ir tuo labai aiškiai parodo mūsų ribotumus, ir kiek dar reiks mokytis, melstis, lauzyti save, ir kad tik Jo meilė yra tobula bei nekintanti, tik Jis yra neišsenkantis kantrybės ir vilties šaltinis. Vienintelio trokštu: kad mūsų šeimoje augančių vaikų širdys atsivertų susitikimui su Dievu ir jie patirtų Jo beribę meilę. Viešpats parodė, kad, žengdamas pasitikėjimo žingsnį, niekada neprarasi, o daugiau atrasi. Du mūsų angeliukai tokie pat aktyvūs kaip ir jų tėveliai, todėl, jei neužpuola piktos ligos, mes toliau sėkmingai keliaujame ir gyvename gana aktyviai.“

Kalėdų proga Darius linkėjo: „Tikėkite į Dievą, melskitės, svajokite, apsispręskite, kovokite ir branginkite savo pašaukimą, gyvenkite linksmai ir laimingai.“ O Renata prisiminė visai neseniai vykusios santuokos 10-mečio šventės baigiamąją maldą: „Viešpatie, pripildyk savo tikinčiųjų širdis džiaugsmingo dosnumo, kad jų namai būtų doros ir ramybės buveinė, kur sielos atsigaivintų ir įtikėtų meile. Man itin prakalbo žodžiai: [TIKĖTŲ MEILE. To labiausiai ir linkiu kiekvienam, kad jų namai (ir širdys) būtų ramybės buveinė, kur žmonės atsigaivintų ir įtikėtų meile.“ O ji keičia gyvenimus, daro stebuklus ir neša viltį.

Šeimos vaisingumas nėra vien galimybė gimdyti.

Tokie patys, tik truputį liūdnesni

Vaikai apie emigraciją

Gabrielė, 12 metų

– *Gabriele, ar pažįsti vaikų, kurių tėveliai yra emigravę į kitas šalis ir negyvena kartu su savo vaikais?*

– Pažįstu. Mūsų klasėje yra du tokie berniukai ir viena mergaitė. Jie gyvena drauge su močiutėmis, o mergaitė, vardu Simona, – su krikšto mama. Tai jie tokie patys kaip ir mes, gyvenantys su tėčiais ir mamomis, bet truputį liūdnesni. Jie kartais kitiems vaikams papasakoja, kaip ten Anglijoje sekasi tėvams, bet vis vien, man atrodo, jiems dažnai būna liūdna, todėl, kad tėvelių nėra kartu su jais. Tie vaikai draugiški, labai geri, bet dažnai būna nusiminę. Kai kartą Simoną pasikviečiau pas save, nes buvo mano gimtadienis, mama atnešė ant stalo pačios keptą tortą ir mano draugė net labai susijaudino. Simona sakė, kad dar niekada nevalgė savo mamos kepto torto. Jai tortus retai kepa krikšto mama, o mama tik atsiunčia pinigėlių, kad tą tortą būtų galima iškepti. Bet vis vien tai ne mamos tortas. Juk visi vaikai sako, kad skaniausias yra mamos keptas tortas. Be to, kai vaikui būna liūdna arba kas nors nepasiseka, jam irgi labai norisi pasikalbėti su mama arba su tėčiu. Tie vaikai, kurių tėveliai dirba kitose šalyse, to padaryti negali. Ir tai blogai, aišku, labai blogai. Manau, blogai ir vaikams, ir jų tėveliams. Šie irgi, bent jau kartais, tikrai nori susitikti su savo vaikais, pabūti, pasikalbėti, bet negali – juk Anglija ar Norvegija toli.

– *O gal galima surasti kitokių būdų pabendrauti, pabūti drauge?*

– Galima. Ir Simonai mama skambina telefonu kasdien. Beveik kiekvieną dieną ji su mama bendrauja per skaiptą, bet, manau, vis vien labai nori, kad mama būtų kartu. Vasarą, mamai parvažiavus į Lietuvą, Simona buvo daug linksmesnė. Aš dažnai su ja susitikdavau, ir mes abi su savo mamomis vakarieniaudavome kavinėse,ėjome į kino filmus, net tris dienas plaukėme baidarėmis ir gyvenome palapinė-

se. Štai tada Simona buvo labai linksma ir džiaugėsi, kad gali būti su mama. Bet dabar ji vėl liko su krikštamote: mama vėl išvažiavo ir su ja bendrauja tik per skaiptą. Aišku, jos pasikalba apie viską, bet Simona vėl liūdi ir labai laukia Kalėdų, nes tada jau parvažiuos ir jos mama, ir tėtis.

Justė, 14 metų

– Žinau, kas yra emigrantai, net mano draugės tėtis dirba ir gyvena Danijoje. Manau, kad jos tėtis tikras emigrantas, nes Danijoje dirba gal jau penkerius metus. Greta kartu su mama kartais nuvažiuoja pas tėtį į Daniją. Kartais jis pats parvažiuoja. Tada Greta labai džiaugiasi ir visur vaikščioja su tėčiu. Jo pasiilgsta ir Greta, ir jos mama. Kai važiuoja automobiliu, jos net susipyksta, nes abi nori sėdėti pirmoje sėdynėje, kad tik kuo arčiau tėčio būtų.

– *Ar Greta norėtų, kad tėtis sugrįžtų ir gyventų kartu su ja ir mama?*

– Tai aišku, ir dar kaip! Kartą, kai sekmadienį per vaikų Mišias mes garsiai sakėme savo maldavimus, Greta prašė Dievo, kad jos tėtis daugiau nebevažiuotų į tą Daniją.

– *Tad kodėl tėtis ten išvažiuoja, jei Greta taip nori, kad jis gyventų čia, Lietuvoje?*

– Nežinau. Greta sakė, kad jis čia ieškojo darbo ir jo niekaip negalėjo rasti. Be to, jie statosi namą kažkur už miesto ir toms statyboms reikia daug pinigų. Danijoje tėtis dirba kažkokiam fabrike, uždirba pinigų, o kai parvažiuoja, sumoka statybininkams, kurie stato jiems namą. Ir, aišku, pabūna su Greta ir jos mama. Tik blogai, kad tas laikas, kai tėtis būna Lietuvoje, labai greitai prabėga, o kai būna Danijoje, tada laikas lėtai slenka.

– *Bet gal vieną dieną Gretos tėtis sugrįš gyventi į Lietuvą?*

– Net nežinau. Gali nutikti taip, kad Greta su mama išvažiuos pas jį gyventi į Daniją. Gal ji ten mokysis, ir darbą ten lengviau gauti. Aišku, čia tik tokie tolimi jų

planai, bet Greta apie tai vis dažniau užsimena. Man dėl to labai liūdna. Būtų gaila Gretos, nes ji labai gera mano draugė.

– *O kas tada gyvens tame name, kurį stato Gretos tėtis?*

– Nežinau. Gal tą namą pastatys ir parduos? Na, o gal dar kartais apsigalvos ir išsikraustys gyventi į tą namą.

Rokas, 13 metų

– Mūsų šeimoje yra emigrantas – tai mano brolis Simas. Jis gyvena Anglijoje, tokiam nedideliame miestelyje ir kartais dažo namų sienas, kartais tinkuoja, kartais plytas krauna. Visokiausius darbus jis ten dirba.

– *Ar tu brolio nepasiilgsti?*

– Pasiilgstu, bet su juo pasikalbu per skaiptą, gal kokius du ar tris kartus per savaitę. Brolis papasakoja visokių nutikimų, kaip jam sekasi, ir aš jam papasakoju, kaip man sekasi mokykloje, su kokiais draugais sutariu, su kuo susipyksiu. Simas sakė, kad ten Anglijoje gyvena visai neblogai. Darbuojasi ir net pinigų kartais mamai atsiunčia.

– *Turbūt norėtum, kad Simas sugrįžtų ir gyventumėte vėl drauge?*

– Net nežinau. Dabar aš turiu savo kambarį, o kai Simas buvo namuose, tuo kambariu mums reikėjo dalytis. Mes abu gyvenome viename kambaryje, tad dabar man gal ir geriau. Savo kambaryje galiu tvarkytis kaip noriu. Ir draugų galiu atsivesti, ir muzikos pasiklausyti. Bet mano močiutė nori, kad Simas parvažiuotų. Ji labai bijo, kad jam kas nenuitiktų. Kol kas jam viskas gerai. Tik čia be jo gal kiek liūdnoka, bet juk susiskambiname.

– *O buvai pas Simą svečiuose?*

– Nebuvau, mama buvo. Parvežė nuo Simo man dovanų – kompiuterį. Labai apsidžiaugiau. Aš ir pats, kai baigsiu mokslus, gal į Angliją dirbti važiuosiu. Simas sakė, kad ten geriau.

Vaikus kalbino Aldona ATKOČIŪNAITĖ

Ką išgyvena apleisti kūdikiai?

Ugdymo menas įsiklausant į vaiką

Paul LEMOINE

Spalio ir lapkričio „Artumoje“ nagrinėjome, kodėl sutrinka vaiko emocinė raida ir kaip toks sutrikimas pasireiškia. Škart pažvelkime į vaikų emocinį apleistumą ir jo pasekmes, kurias netruksim pastebėti visais atžvilgiais: dažnas intelekto raidos atsilikimas, charakterio sunkumai; vaikai būna liūdni, sunkiai sukalbami ar nuolat krečia nesąmones... Tai visiems gerai žinoma. Tačiau mažiau žinomas faktas – stiprus poveikis fizinei vaiko raidai. Šie vaikai fiziškai būna daug trapesni ir neįmanoma surasti aiškos priežasties.

Nenoras valgyti, augti ir gyventi

Psichanalitikas Renė Spitzas savo pirmajame tyrime šia tema (1945 m.) pateikia duomenis, kad dvejus metus stebėtų emociškai apleistų kūdikių mirštamumas siekia 37 proc. Šie skaičiai pateikti prieš 67 metus, tačiau net ir tai epochai tokie duomenys – sunkiai įtikėtini.

Man pačiam yra tekę rūpintis kūdikių sveikata vienuose mamos ir vaiko namuose, kurių sanitarinė būklė buvo apverktina, tačiau mažyliai ten sirgo retai, o moderniose įstaigose nuo mamų atskirti vaikai sirgdavo nuolat.

Neišnešiotų naujagimių skyriaus, kuriam vadovavau, vaikų slaugytoja teigė, jog tada, kai ji ar kolegės turėdavo laiko prieš maitinimą, žindymą ar net dirbtinį maitinimą pamyluoti tuos 1,2–1,5 kg mažylius, viskas praėdavo labai sklandžiai. Tačiau jei turėdavo labai daug darbo ir negalėdavo parodyti tokio motiniško rūpesčio, maitinti būdavo sudėtingiau.

Kartais pastebimas labai keistas augimo atsilikimas. Jau seniai buvau atkreipęs dėmesį, jog hipotrofija, kartais sunki, neretai ištinka mažylius, kurių emociniai poreikiai akivaizdžiai netenkinami. Klausiamos jų mamos dažniausiai tvirtina, kad vaikas valgo gerai ir kartais net virš normos. Tačiau vis dėlto tik atsidūrę emociškai geroje aplinkoje, jie normaliai priauga svorio, nors valgo daug mažiau, nei nurodė duodančios jų mamos. Po daugelio metų padariau išvadą, jog šios motinos meluodavo: iš tiesų jos permaitindavo savo vaikus, todėl šie reaguodavo atsakymu valgyti. Manau, dažnai taip ir būdavo.

Pilvo skausmai skrandžio srityje dažniausiai būna susiję su rimtais emociniais sutrikimais: stipriu susijaudinimu ar emociniu apleistumu, išgąsčiu, tad vienintelė gydymo priemonė – pašalinti šių reiškinių priežastis.

Pamažu įsitikinau, jog daugeliu atvejų šių vaikų racionas iš tiesų būdavo padidintas. Daugelį kartų į mano skyrių buvo guldomi vaikai dėl bulimijos (ją konstatuodavo gydytojas, socialinė darbuotoja, mokytoja arba būdavo nustatoma pirmąją gydymo dieną), tačiau jie beveik neaugdavo. O paguldyti pas mus per mėnesį priaugdavo kilogramą ir paūgėdavo, valgydami perpus mažiau, bet patirdami daug meilės. Tokie atvejai dabar vadinami psichosocialiniu nanizmu, jo eiga tebėra nelabai aiški, bet akivaizdžiai susijusi su emociniu apleistumu.

Sunkios apleidimo pasekmės

Tokie vaikai dažnai patiria virškinimo sutrikimų. Prastai jie neturi apetito arba kartkartėmis jiems pasireiškia jau minėta bulimija, taip pat vėmimai – žodžiu, visa, kuo galima patraukti mamos dėmesį. Neretai būna, kad dėl prasto maisto įsisavinimo prasideda viduriavimas, tačiau puikiai žinome, kad viduriuojama ir dėl emocinių priežasčių.

Jiems taip pat įprasti pilvo skausmai skrandžio srityje, labai primenantys opai būdingus skausmus (kai kuriais atvejais rentgenu netgi patvirtinama opaligė). Todėl diagnozuojant lengva suklysti, nors dažniausiai (jei ne visada) tokie vaiko skausmai būna susiję su rimtais emociniais sutrikimais: stipriu susijaudinimu ar emociniu apleistumu, išgąsčiu, tad vienintelė gydymo priemonė – pašalinti šių reiškinių priežastis. Be to, yra žinoma, jog ir suaugusiesiems skrandžio opaligė dažniausiai atsiranda dėl psichologinių/emocinių priežasčių, tad psichiatrai, gerai išmanantys psichosomatiką, geba diagnozuoti ne tik opaligę, bet ir jos lokalizaciją

(skrandyje ar dvylikapirštėje žarnoje) vien pasižiūrėję į žmogaus veidą.

Gydydamas vaikus susidūriau su daugybe būdingų šio sindromo atvejų.

Negaliu pamiršti dvejų metų berniuko, atvesto pas mane dėl itin smarkių skausmų ir vėmimo. Apžiūrėjęs vaiką neradau nieko įtartino (taip visuomet būna šio sindromo atveju). Tačiau iš tėvų girdėdamas apie skausmų stiprumą, tą patį vakarą paguldžiau jį į ligoninę išsamesniems tyrimams ir rentgenui atlikti. Rytojaus dieną sužinojau, kad nuo atvykimo pradžios vaikui nebuvo nei jokių skausmų, nei virškinimo sutrikimų, tad atidaviau jį namo, tėvams. Deja, vos grįžęs jis vėl ėmė kęsti baisias kančias! Po kelių dienų jis vėl buvo paguldytas į ligoninę dėl tos pačios priežasties, tačiau šįkart dar turėjo šiek tiek temperatūros ir nedidelę infekciją, kuo buvo galima paaiškinti pilvo skausmus, ir tai kelias dienas trukdė nustatyti tikrąją diagnozę. Beje, ligoninėje skaudėjo toli gražu ne taip, kaip namie, o kai infekcija baigėsi, ir visai praėjo. Tačiau grįžus namo tą patį vakarą skausmai atsinaujino. Kelias savaites neturėjau apie berniuką žinių, be to, gavau piktą tėvo laišką: jis buvo nepatenkintas mano gydymu (visai dėl to ant jo nesupykau!), o dar labiau – pasipiktinęs diagnoze, nes buvau nurodęs (tiesa, labai subtiliai, nes negalėjau suprasti, iš kur tai kyla), jog vaiko skausmus lemia emocinės priežastys. Tai man atrodė labiausiai tikėtina. Rentgenų buvo nustatyta skrandžio opaligė, tad tėvas visiškai atmetė mano diagnozę, o man tai kaip tik buvo jos patvirtinimas.

Po kelių savaičių pediatras, perėmęs iš manęs gydymą, visiškai pritarė manajai diagnozei ir paprašė manęs priimti berniuką į Civeljero savaitinį vaikų lopšėlį. Patyręs visokiausią gydymą, iškentęs lašelines ir pan., berniukas tik dar labiau vėmė ir kentė vis didesnius skausmus, o vis mažėjantis svoris jau kėlė nerimą! Priėmiau, bet paprasčiau, kad tėvai savaitę nesilankytų (tai buvo sąlyga, norint išgelbėti vaiką). Nusprendžiau nutraukti visus vaistus ir rekomenduoti ypatingą emocinę atmosferą. Po trijų keturių dienų jis jau nebevėmė, skausmai irgi palaipsniui slopo, kol visai išnyko; per savaitę, nors gydymas lašelinėmis buvo nutrauktas, vaikas priaugo 500 g. Tačiau, neatsižvelgdam į gydytojo nuomonę, tėvai atvažiavo jo pasiimti. Baisiai nusivylęs tariau lopšelio direktorei: jis neišgyvens nė metų. Kai praėjus lygiai metams laikraštyje radau žinutę apie jo mirtį, labai suspaudė širdį. Bet ką galėjau padaryti?

Taip niekada ir neišsiaiškinau šios opaligės paslapties, akivaizdžiai susijusios su grįžimu namo pas tėvus: kuris buvo dėl to kaltas? Iš pradžių beveik neabejojau, jog tai tėvas, labai valdingas ir akivaizdžiai savanaudiškas. Turėjau nemažai įrodymų. Kai kartą buvau iškviestas pas juos apžiūrėti vaiko, du vyresnieji (maždaug ketverių penkerių metų) ramiai žaidė svetainėje ant grindų. Man apžiūrint vaiką, prie jų priėjęs tėvas leido sau be jokios pagrįstos priežasties kiekvienam suduoti po antausį. Kitas atvejis: berniukui gulint antrą kartą, ligoninės kieme vyko svarbūs

remonto darbai, todėl ten nebuvo leidžiama statyti automobilių. Tik prie pat skyriaus durų buvo paliktos dvi vietos greitosioms. Niekad nemačiau, kad kas nors statytų automobilį ligoninės kieme, o šis tėvas atvažiavęs vis užimdavo vieną iš greitosioms skirtų vietų.

Vis dėlto pamažu įsitikinau, kad atsakomybė už šią situaciją pirmiausia tenka mamai, nes kai vaikas gulėjo ligoninėje, jos praktiškai nė karto nemačiau, ir tai šiek tiek keista, tačiau galbūt tuo galima paaiškinti, kodėl skausmai jam iš karto liaudavosi (nepaisant dažno tėvo lankymosi); kita vertus, būtent ji savo iniciatyva atvažiavo atsiimti jo iš Civeljero! Tokios pat nuomonės laikosi ir antrasis vaikutį prižiūrėjęs gydytojas.

Tėvai gali ir nesuprasdami kenkti mažyliui

Ši apgailėtina istorija aktualia daugeliu aspektų. Ji įrodo, koks gilus gali būti psichosomatinis sindromas – nuo greitai atsirandančios ir diagnozuojamos opaligės iki greito spontaniško pagijimo, kuris priklauso nuo to, ar tėvai būna šalia. Ji taip pat atspindi reakciją tėvų, kurie nenori ar negali pripažinti akivaizdaus fakto. Vis dėlto manau, jog šie tėvai buvo geros valios, o žalingi vieno iš jų (ar abiejų?) veiksmai savo vaiko atžvilgiu kilo iš visiškai nesąmoningos, be jų valios atsiradusios nuostatos – jos ryšio su vaiko liga jie nepajėgė suprasti, nors tie patys simptomai kartojosi ir trečią kartą grįžus iš ligoninės. Deja, taip ir negalėjau sužinoti tikslios šio vaiko nelaimės priežasties, nors tai nebūtų nieko pakeitę, nes tėvai niekad nebūtų to pripažinę! Kiti panašūs atvejai dažnai būna susiję su nesąmoningu atmetimu, nes tėvai nepajėgia iš tiesų savo vaiko priimti arba nusivilia jo lytimi... Daugeliu atvejų, jei tokį atmetimą jaučiančiam tėvui (mamai) pavyksta tai suvokti ir pripažinti, viskas gana greitai gali pasikeisti į gera.

Apie ilgalaikes emocinio apleistumo pasekmes vaikų gydytojui sudėtinga spręsti, nes vėlesnės raidos jis nebe-mato. Tačiau jos pastebimos, kai susiduriama su vadina-mųjų „sunkių“ vaikų charakterio sutrikimais, nesugebėjimu prisitaikyti mokykloje. Be to, jos daugeliu atvejų yra pagrindinė nepilnamečių nusikalstamumo priežastis – tai patvirtina Prancūzijos ir kitų šalių statistika.

Kitame numeryje skaitykite, kaip vengti tokių vaikų žalojančių atskyrimų ir apleidimų arba kaip elgtis, kad trumpesnis ar ilgesnis išsiskyrimas su vaiku, jei tikrai yra neišvengiamas, kuo mažiau traumotų mažylį.

Tęsinys. Pradžia 2011 m. sausio „Artumoje“. Iš knygos „PERDUOTI MEILĘ. Ugdymo menas“ (Transmettre l'amour. L'art de bien éduquer, © Nouvelle cité, 2007). Vertė Ilona VALUJEVIČIENĖ

Ir santuokoje mokytis tenka VISA gyvenimą

Po saule viskas juda ir keičiasi, o ypač santuokiniame gyvenime: kasdien kyla naujų ir nepatirtų situacijų, kai supranti, jog nežinai artimo žmogaus reakcijos, nepažįsti jo paties. Greičiausiai todėl Kauno arkivyskupijos Šeimos centre jau treji metai renkasi jaunavedžių grupelės. Kalbiname šios grupelės vadovus ir dalyvius.

Aiste ir Darius, kaip atsitiko, kad būdami sužadėtiniių rengimo savanoriai dar ėmėtės vadovauti ir jaunavedžių grupėms?

Aistė: Jaunavedžių grupelė atsirado natūraliai – iš kursų baigusią sužadėtiniių porą. 2010 m. pavasarį pagal atnaujintą sužadėtiniių rengimo programą su Dariumi vedėm savo pirmąją grupę, kurioje dalyvavo šešios sužadėtiniių poros. Ugdėmės, diskutavome, mokėmės spręsti įvairias santuokoje pasitaikančias situacijas. Per aštuonias susitikimų savaites tarp mūsų ir sužadėtiniių užsimezgė šiltas ir draugiškas ryšys, tad nusprendėme ir toliau jį palaikyti. Vasarą pagal galimybes stengėmės dalyvauti jų Santuokos sakramento šventime. Mes, grupelės atsakingieji, džiaugėmės matydami, kaip sužadėtiniai tampa sutuoktiniais, ir sveikindami juos gražiausios gyvenimo šventės proga. Ir patys sužadėtiniai ėjo sveikinti vieni kitų šia proga.

Vasaros stovykloje su Šeimos centro darbuotojais ir savanoriais pradėjome kalbėtis apie sužadėtiniių norą ir poreikį ugdytis toliau. Nuostabu, jog kursuose sužadėtiniai suprato: norint tvirtų poros santykių, reikia nuolat santuokoje „kelti kvalifikaciją“. Reikėjo jiems kažką pasiūlyti. Nutarėme nuo rudens pradėti naują grupelę ir pakvietėme tolesniu ugdymusi susidomėjusias jaunavedžių poras. Atėjusios poros dalijosi pirmųjų santuokos dienų įspūdžiais, kartu žiūrėjome jų vestuvių nuotraukas, diskutavome apie būtinybę tobulėti santuokiniame gyvenime, bendraminčių ir tikėjimo svarbą sprendžiant įvairias gyvenimiškas situacijas. Tokia buvo pradžia. Dabar pirmieji mūsų jaunavedžiai jau „išaugę“ iš jaunavedžių, ne vieni jų per tuos metus tapo tėvais, tad dabar tai tiesiog jaunų šeimų grupelė.

Kaip vyksta grupelės: kur ir kada renkatės, ką veikiate, ar visi norintieji gali prisijungti?

Aistė: Susitikimai būna labai paprasti, renkamės kartą per mėnesį mūsų namuose. Tai uždara grupelė, į ku-

rią nauji nariai įsitraukti gali tik senbuviių sutikimu sezono pradžioje. Vakaras susideda iš kelių dalių: vakaro temos, užduoties porai, trumpo pasidalijimo grupelėje, maldos. Taip pat kartu geriame arbatą, vaišinamės suneštiniais skanumynais ir visuomet pasidalijame, kuo gyvename: kas naujo įvyko mūsų šeimose per nesimatytą laiką, džiaugiamės vieni kitais ir guodžiamės, jei susiduriame su išbandymais.

Darius: Pirmus metus susitikimus vedėme pagal programą „Apie meilę“ – tai vertinga Lietuvos šeimos centro sukurta programa poroms, baigusioms sužadėtiniių kursus. Programa padėjo giliau išnagrinėti temas, kurių dėl laiko stokos nespėjome „išnarplioti“ sužadėtiniių kursuose. Antrus metus skyrėme temai „Penkios meilės kalbos“ (pagal Gary Chapmaną). Pasiūlėme sutuoktiniais patiemis vesti susitikimus pasirinkta tema. Jie mielai sutiko (kaskart pasirengdavo vis kita pora) ir – galime pasidžiaugti – jiems šauniai sekėsi!

Labai svarbu neatiduoti santykių laiko tėkmei ir savo santuokai nuolat skirti laiko.

Tačiau stengiamės įsiklausyti į porų poreikius. Kartais tekdavo suplanuotas temas palikti ateičiai ir imtis „gaisro gesinimo“ konkrečiai porai aktualia tema. Juk jei poroje kyla įtampa, ramybės neduoda konfliktinis klausimas – svarbu tai išspręsti, „išventiliuoti“. Tokiu atveju poros išnagrinėdavo situaciją panašia tema ir sprendavo ją savo porose, ieškodami galimų sprendimo būdų. Vėliau aptardavome grupelėje, griežtai vengdami „receptų išrašinėjimo“, o tiesiog pasidalydami savo patirtimi ar įžvalgomis.

Džiugu, kad jaunos šeimos yra ne tik šių susitikimų dalyvės, bet ir iniciatyvios kūrėjos. Manau, kad ateityje

iš jų išaugs nauja pamaina, kuri ves sužadėtinių grupes ar jaunavedžių grupes.

Vadovauti grupei yra nemažas įsipareigojimas. Kodėl taip save apkraunate?

Darius: Ši savanorystė mus suartina, vienija. Manau, kad turėti bendros veiklos kiekvienai porai yra gyvybiškai svarbu. O šiuo atveju susitikimams turime pasirengti, skirti laiko, dėl to dažniau pabūname dviese. Grupelė mums neleidžia pamiršti, kaip svarbu puoselėti tarpusavio bendrystę ir bendrystę su kitomis šeimomis. Kaip svarbu neatiduoti santykių laiko tėkmei ir savo santuokai nuolat skirti laiko, koks svarbus yra nuolatinio dialogo vaidmuo šeimoje.

Aistė: Ir tai vyksta natūraliai – esi priverstas greičiau ir konstruktyviau spręsti konfliktus, daugiau kalbėtis, reflektuoti savo jausmus ir dalytis jais su sutuoktiniu. Negali būti susiraukęs ir ilgai laikyti pykčio antrajai pusei, kai žinai, kad vakare ateis grupė jaunų šeimų ir kalbėsime, pvz., atleidimo tema. Juk negali kalbėti apie tai, kuo pats negyveni. Tai mobilizuoja ir padeda pirmam atsigręžti į kitą, atsiprašyti. Džiaugiamės galėdami prisidėti prie tolesnio jaunavedžių palydėjimo santuokoje. Mums patiems pirmieji treji santuokos metai buvo ypač sunkūs, ir manome, jog daug problemų būtume išvengę, jei būtume stengęsi savo bendravimą puoselėti nuo pradžios. Tikimės, kad šie susitikimai padeda visiems geriau pažinti sutuoktinį ir tobulėti savajame pašaukime.

Kodėl jūs, Vita ir Antanai, atėjote į šią grupelę? Ką ji jums duoda?

Antanas: Susituokėme prieš metus. Jaunavedžių susitikimus pradėjome lankyti iškart. Pamenam, buvome šviežiausiai „iškepta“ šeima, kai atėjome į pirmąjį susitikimą.

Džiaugiamės gavę progą kartu su kitais jaunavedžiais ugdytis toliau. Mums labai svarbu, kad mūsų santuoka nestovėtų vietoje, norime judėti į priekį, augti kartu. Sužadėtinių kursai – tai tik įvadas į santuokinį gyvenimą. Šiam prasidėjus, atsiranda naujų iššūkių, dalykų, su kuriais iki tol, regis, niekad ir nebuvo susidūręs, atsiranda naujų patirčių. Būtent dėl šių priežasčių svarbu porai ugdytis toliau. Nepagailėti laiko ir valios į tai investuoti.

Kartą per mėnesį vykstantys jaunavedžių susitikimai kartais būna negausūs, kartais labai paprasti – be gilių įžvalgų apie šeimą ar tuščių kalbų – tiesiog būnant kartu, ir jie mums labai daug duoda. Pirmiausia, kiekvienas jaunavedžių susitikimas yra sąmoningai skirtas laikas santuokai. Dalyvaudami susitikime, parodome, kad santuoka mums labai svarbi. Jaunavedžių susitikimuose gauname vertingą dalyką – kitų patirtis, iš kurių galima pasimokyti, kurias galima pritaikyti savo šeimoje, kuriomis galima pasidžiaugti arba kartu ieškoti sprendimų.

Vita: Klausydamiesi ir kalbėdami su kitais sutuoktiniais, dažnai suvokiam, jog panašių dalykų nutinka ne

tik mūsų poroje. Dėl to būnant kartu kyla daugiau minčių, kaip spręsti vieną ar kitą sunkumą, kaip nustebinti ir nudžiuginti savo sutuoktinį, kaip jį palaikyti ir t. t. Galiausiai, po kiekvieno susitikimo dar labiau pamilstame tiek vienas kitą, tiek kitas jaunas šeimas. Atsiranda bendrystė, draugystė, palaikymas. Mūsų šeimai labai svarbi draugystė. Turime daug nesusituokusių draugų, bet norisi turėti ir susituokusių draugų ratą. Taip pat mėgstame diskutuoti ne tik tarpusavyje, bet ir su aplinkiniais, todėl turėti progą padiskutuoti su tokiais pat kaip ir mes, – svarbu ir smagu.

Julija, o kuo šios grupelės naudingos ir reikalingos jūsų šeimai?

Julija (Martyno žmona): Jei kam kyla klausimas, kam reikalingos jaunavedžių grupelės, belieka patiems sau į jį atsakyti. Vis dėlto galiu pasidalyti keliomis mūsų gyvenimo akimirkomis, kuriose gal rasime užuominas ar atsakymus į šį klausimą. Baigdami sužadėtinių susitikimus, gavome pasiūlymą toliau brandinti savo santykį kaip sutuoktiniai jaunavedžių grupelėje. Kai mano vyras užsiminė, kad gal būtų įdomu dalyvauti, aš, žinoma, su džiaugsmu sutikau. Liaudies išmintis sako, jog tobulumui ribų nėra, o jei įterpsime – santykių tobulumui poroje ribų nėra, tai ir gausime priežastį, kam reikia tokių grupelių. Esant nuolat kartu, kuriant buitį ir kasdienybę, ne visada yra laiko ar noro, o gal net poreikio tobulintis: juk žmonės nugyvena ilgą ir gražų gyvenimą tiesiog būdami greta vienas kito. Taip buvo mano seneliams ir proseneliams, tad kam mums čia tobulintis, ko dar ieškot? Bet juk tiesa, kad visada galima geriau. Bene didžiausias džiaugsmas tokioje grupelėje – kalbėtis apie dalykus, kurie kasdienybėje atrodo savaime suprantami, arba darsyk įsitikinti, kad pažįsti savo sutuoktinį tik vienu ar kitu aspektu.

Kai vieną dieną iš mudviejų pasijuokė, kad susitikinėjame su žmonėmis, kurių nepažįstam ir su kuriais neturim nieko bendro, išskyrus panašią vestuvių datą, – susimąsčiau, ar tikrai tik tiek. Išties nesvarbu, ką dirba ir kur gyvena poros – jos į grupelę atsineša savo šeimos patirtį, kuri yra puikus pavyzdys. O pasidalijimai, kaip sprendžiama viena ar kita situacija namuose, net porų buities vaizdeliai gali būti puikiausi mokytojai, patraukiantys savo pavyzdžiu.

Suprasdami, kad santuokinio gyvenimo verta mokytis visą gyvenimą, manau, gerokai sau jį palengvinsite. Dėkoju visiems už pokalbį.

Pokalbį užrašė Dalia LUKĖNIENĖ

Straipsnis spausdinamas SADM remiamo projekto „Pasirengimo šeimai programų įgyvendinimas ir sklaida bei šeiminių įgūdžių ugdymas, atskleidžiant šeimos vertę visuomenei“ lėšomis

Nazareto slėpinys

„Pas savuosius atėjo, o savięji jo nepriėmė. Visiems, kurie jį priėmė, jis davė galią tapti Dievo vaikais – tiems, kurie tiki jo vardą“ (Jn 1, 11–12).

„Vaikelis augo ir stiprėjo; jis darėsi pilnas išminties, ir Dievo malonė buvo su juo. Jo gimdytojai kasmet eidavo į Jeruzalę švęsti Velykų. Kai Jėzui sukako dvylika metų, šventės papročiu jie nuvyko į Jeruzalę. <...> Jėzus iškeliavo su jais ir grįžo į Nazaretą. Jis buvo jiems klusnus. Jo motina laikė visus įvykius savo širdyje. O Jėzus augo išmintimi, metais ir malone Dievo ir žmonių akyse“ (Lk 2, 40–42. 51–52).

Atėjo pas savuosius

Kodėl šeimai reikia pasirinkti gyvenimo stilių? Kokiais naujais būdais šiandienos šeimos išgyvena darbą ir šventimą? Dvi Šventojo Rašto ištraukos aprašo, kaip Viešpats Jėzus atėjo tarp mūsų (Jn 1, 11–12) ir gyveno žmonių šeimoje (Lk 2, 40–42. 51–52).

Pirmasis tekstas mums atskleidžia Jėzų, gyvenantį savo tautoje. „Pas savuosius atėjo, o savięji jo nepriėmė. Visiems, kurie jį priėmė, jis davė galią tapti Dievo vaikais – tiems, kurie tiki jo vardą.“ Amžinasis Žodis išeina iš Tėvo širdies, ateina gyventi tarp žmonių ir tampa žmonių šeimos dalimi. Dievo tauta, kuri turėtų būti tarsi iščios, priimančios Žodį, pasirodė esanti bevaisė. Savięji jo nepriėmė; priešingai, jie jį nužudė. Jėzaus iš

Nazareto atmetimo slėpinys glūdi pačiame jo atėjime pas mus. Tačiau tiems, kurie jį priėmė, „jis davė galią tapti Dievo vaikais“. Po kryžiumi Jonas regi išsipildant tai, ką jis skelbė savo Evangelijos pradžioje. „Pamatęs stovinčius motiną ir mylimąjį mokinį“ (Jn 19, 26), Jėzus patiki motinai naująjį sūnų, o mylimajam mokiniui – savo motiną. Evangelistas komentuoja: „Ir nuo tos valandos mokinyš pasiėmė ją pas save“ (Jn 19, 27). Tai yra tas „stilius“, kurio Jėzus reikalauja, kad galėtų ate-

ti tarp mūsų: *gyvensena, kuri gali svetingai priimti ir gimdyti*.

Jėzus ragina šeimą būti vieta, kurioje pilnatviškai priimama ir gimdoma gyvybė. Šeima ne tik teikia fizinę gyvybę, bet ir atsiveria pažadui bei džiaugsmui. Šeima geba „priimti“, jeigu išsaugo savo intymumą, kiekvie-

no individualią istoriją, šeimos tradicijas, pasitikėjimą gyvenimu ir viltį Viešpatyje. Šeima geba „gimdyti“, kai joje perduodamos gautos dovanos, kai rūpinamasi kasdienio gyvenimo ritmu tarp darbo ir šventimo, simpatijos ir meilės, įsipareigojimo ir dovanojimo. Tai dovana, gaunama šeimoje: rūpintis gyvybe ir ją perduoti sutuoktinių poroje ir vaikams.

Šeima turi savo ritmą panašiai kaip širdies plakimas. Tai vieta poilsiui ir entuziazmui, atvykimui ir išvykimui, ramybei ir svajonėms, švelnumui ir atsakomybei. Pora turi sukurti atmosferą iki atsirandant vaikams. Darbas negali vesti į namų apleidimą; kad taip neįvyktų, šeima turi mokytis gyventi ir derinti darbo ir šventimo laiką. Daugelį kartų šeima turės atsilaikyti prieš išorinį spaudimą, neleidžiantį pasirinkti idealo. Viešpaties mokiniai gyvena konkrečiose situacijose, bet kartu moka suteikti prieskonį visiems dalykams net ir tuomet, jei to negalima pakeisti, nes jie yra žemės druska. Ypač sekmadienis turėtų būti *pasitikėjimo, laisvės, susitikimo, poilsio ir dalijimosi laikas*. Sekmadienis yra vyro ir moters susitikimo momentas. Visų pirma tai yra Viešpaties diena, maldos, Dievo žodžio, Eucharistijos, atvirumo bendruomenei

Žmogiškojo gyvenimo nuotykis prasideda nuo to, ką esame gavę: gyvybę, namus, meilę, kalbą, tikėjimą.

ir artimo meilei diena. Šitaip savaitės dienos taip pat įgyja šviesos nuo sekmadienio ir šventės. Bus mažiau išsiblaškyimo ir daugiau susitikimo, mažiau skubos ir daugiau dialogo, mažiau daiktų ir daugiau buvimo. Pirmutinis žingsnis šia kryptimi yra pažvelgti, kaip gyvename savo namuose ir ką veikiamo su savo namų židiniu. Reikia patikrinti, kaip atrodo mūsų būstas, ir apvarstyti savo *gyvenseną*, padarytus *pasirinkimus*, turimas *svajones*, patiriamus *kentėjimus*, atlaikomas *kovas* ir puoselėjamas *viltis*.

* Šia katecheze baigiame 2012 m. kovo „Artumoje“ pradėtą spausdinti Popiežiškosios šeimos tarybos parengtų katechezų ciklą š. m. gegužės 30–birželio 3 d. Milane vykusiam VII Pasauliniam šeimų susitikimui, kurio tema „Šeima: darbas ir šventė“.

Nuolankumo ir paslėptumo slėpinys

Šiame Galilėjos kaime Jėzus gyveno ilgiausią savo gyvenimo laikotarpį. Čia Jėzus tapo vyru. Bėgant metams, jisai išgyveno daugelį žmoniškųjų patirčių ir jas išsaugojo: tapo vienu iš mūsų, tapo žmonių šeimos dalimi ir trisdešimt metų gyveno absoliučioje tyloje, – tai atskleidžia Nazareto nuolankumo slėpinį. Įžanginėje eilutėje Nazareto slėpinys pristatomas glaustais žodžiais. Tai vieta augti išmintimi ir Dievo malone šeimoje, kuri svetingai priima ir gimdo. „Vaikelis augo ir stiprėjo; jis darėsi pilnas išminties, ir Dievo malonė buvo su juo.“ Nazareto slėpinys mums visiškai paprastai sako, kad Jėzus, iš *aukštybių nužengęs Žodis*, Tėvo Sūnus, tapo vaiku, priėmė mūsų žmogystę, kaip jaunuolis augo šeimoje, išgyveno religingumo ir įstatymo praktiką, kasdienio gyvenimo ritmą, susidedantį iš darbo dienų ir šabo poilsio bei švenčių kalendoriaus. „Aukščiausiojo Sūnus“, apsirengęs trapumo ir neturto drabužiais, buvo lydimas piemenų ir Izraelio viltis reiškusių žmonių. Tačiau Nazareto slėpinys apima kur kas daugiau: tai paslaptis, žavėjusi didžius šventuosius, pavyzdžiui, Teresę Lizietę ir Karolį de Fuko.

Baigiamoji šio epizodo eilutė byloja: „Jėzus iškeliavo su jais ir grįžo į Nazaretą. Jis buvo jiems klusnus. Jo motina laikė visus įvykius savo širdyje. O Jėzus augo išmintimi, metais ir malone Dievo ir žmonių akyse.“ Tai yra gilusis Nazareto slėpinys. Jėzus, asmeninis Dievo Žodis, trisdešimčiai metų *pasinėrė mūsų žmogiškume*. Žmogiškieji žodžiai, šeimos santykiai, draugystės ir konfliktų patirtis, sveikata ir ligos, džiaugsmas ir skausmas tapo kalba, kurios Jėzus išmoko, idant bylotų *Dievo žodį*. Iš kur kitur kilo Jėzaus žodžiai, jei ne iš šeimos ir Nazareto aplinkos – jo įvaizdžiai, gebėjimas žvelgti į laukus, stebėti sėjantį ūkininką, prinokusius javus, moteriškę, maišančią miltų

tešlą, piemenį, praradusį avį, ar tėvą su dviem sūnumis? Kur Jėzus išmoko stebinančio gebėjimo pasakoti istorijas, įsivaizduoti, palyginti, gyvendamas melstis ir melstis savo gyvenimu? Ar šie dalykai nekilo iš Jėzaus pasinėrimo į Nazareto gyvenimą? Todėl sakome, kad *Nazaretas yra nuolankumo ir paslėptumo vieta*. Žodis pasislepia, sėkla nusileidžia į žemės įščias ir miršta, idant atneštų Dievo meilę kaip dovaną; tai iš tikrųjų parodo tėviškąjį Dievo veidą. Tai yra Nazareto slėpinys.

Šeimos ryšiai

Jėzus gyveno *šeimoje, kuriai būdingas žydiškasis dvasin-gumas ir ištikimybė Įstatymui*. „Jo gimdytojai kasmet eida-vo į Jeruzalę švęsti Velykų. Kai Jėzui sukako dvylika metų, šventės papročiu jie nuvyko į Jeruzalę.“ Šeima ir Įstatymas buvo ta aplinka, kurioje Jėzus augo išmintimi ir malone. Žydų šeima ir žydiškasis religingumas, patriarchalinės šeimos tradicijos, namuose praktikuojama religija su kasmetinėmis šventėmis, šabo suvokimu, malda ir kasdieniu darbu, Marijos ir Juozapo tyra ir švelni meilė – tai leidžia mums suvokti, kaip giliai Jėzus išgyveno šeimos gyvenimą.

Mes taip pat augame žmogiškojoje šeimoje su prieraišumo ryšiais, kurie leidžia mums augti ir atsilipti į gyvenimą ir Dievą. Mes taip pat tampame tuo, ką gavome. *Nazareto slėpinys yra visų šių ryšių visuma*: šeimos ir religingumo, mūsų kilmės šaknų ir tautos, kasdienio gyvenimo ir ateities svajonių. Žmogiškojo gyvenimo nuotykių prasideda nuo to, ką esame gavę: gyvybę, namus, meilę, kalbą, tikėjimą. Mūsų žmogiškumas suformuojamas šeimos *su jos turtinumu ir skurdu*.

Apaštališkajame paraginime *Familiaris consortio* teigiama: „Krikščioniška šeima, kurią gaivina ir palaiko naujasis meilės įsakymas, yra svetinga, gerbia kiekvieną žmogų ir jam tarnauja, visuomet pastebėdama asmens taurumą, vertindama jį kaip Dievo vaiką.

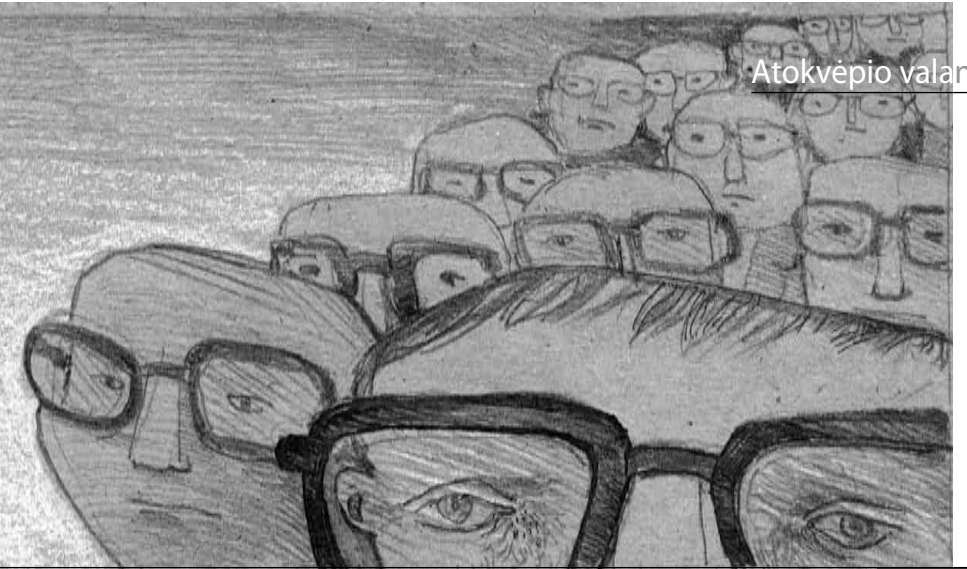
Pirmiausia tai turi vykti pačioje šeimoje jos gerovei, kasdieniu darbu kuriant tikrą asmenų bendriją, kurią stiprina bendra vidinė meilė. Vėliau tai turi išsiplėsti, apimti bažnytinę bendruomenę, į kurią krikščioniška šeima įrašyta: dėl šeimos meilės Bažnyčia gali ir privalo tapti daugiau namų Bažnyčia, tai yra įgyti šeimos bruožų, kad santykiai būtų humaniški ir broliški.

Meilė apima ne tik savo tikėjimo brolius, bet siekia toliau – „Kiekvienas žmogus yra mano brolis“: juk kiekviename, o pirmiausia tame, kuris yra vargšas, silpnas, kenčiantis ir neteisingai vertinamas, meilė sugeba įžvelgti Kristaus atvaizdą ir brolių, kurių turi mylėti ir kuriam turi tarnauti.

Kad šeima tarnautų žmogui, kaip moko Evangelija, reikia uoliai įgyvendinti tai, ką teigia Vatikano II Susirinkimas: „Šios rūšies meilės darbai tebūna be jokios išimties ir taip tesireiškia, kad artimo asmenyje būtų matomas Dievo atvaizdas, pagal kurį žmogus sukurtas, ir pats Viešpats Kristus, kuriam iš tikrųjų aukojama, teikiant paramą stokojantiems“ (FC, 64).

Pasaka apie AKINIUS

Eglė VENCLOVAITĖ-ŠILIŪNIENĖ

Gyveno kartą tėvelis ir mamytė. Tiesą sakant, gyveno labai daug tėvelių ir mamų. Jie visi augino vaikus: vieną, du, penkis ar dešimt – tiek, kiek galėjo apkabinti. Kartais tėčiai ir mamos pavargdavo nuo savo vaikų ir norėdavo atsidurti negyvenamaj sa-loj ar tolimoj planetoj, kur galėtų pabūti vieni. Bet niekas jų ten nenuskraidindavo...

O vieną dieną nutiko štai kas. Nežinia iš kur ir kaip, į mamų ir tėvelių miestą nusileido ypatingos paskirties desantininkai – išvaizdūs ponai pilkais kostiumais ir blizgančiais akinių rėmeliais. Iš pradžių pilkieji desantininkai tik žvalgėsi, stebėjo, tyrinėjo, vis pasitaisydami savo akinius ir pavalydami jų stiklus, tarsi nepasitikėtų tuo, ką per juos mato. O matė be jokios priežasties laimingus žmones. Tai prieštaravo visoms jų taisyklėms: neįmanoma būti laimingam, kai aplink tiek nepriteklių, nesantarvės, nerimo, nuovargio ir kitokių nemalonumų. Pilkiai turėjo visą jų sąrašą. O šitie tėčiai turbūt nė nenumanė apie tokio svarbaus dokumento egzistavimą. Arba mamos – visos kaip viena – vaikščioja sau kvailai išsišiepusios ir tarsi nieko nemato. „Nemato!“, – staiga sušvito jų pilkosiose smegenų ląstelėse. „Štai kur šuo pakastas! Koks šuo?“, – akimirka pagalvojo patys sau, bet atsakymo nesulaukė. Ir tada visas desantas ėmėsi švietėjiškos misijos – ap-rūpinti šiuos trumparegius akiniiais.

– Laba diena, – akiniuotas pilkis užkalbino mamą, iš balos traukiančią savo dvejų metų žveją.
– Sveiki, – atsakė mama.
– Nelaimė? – viltingai paklausė ponas.

– Duok, Dieve, tokių nelaimių! – nusijuokė moteris.

Pilkiui akiniai vos nenusprūdo nuo nosies. Pasitaisęs juos, ėjo tiesiai prie reikalo:

– Ponia, ar jūs gerai matote?

– Nesupratau... – suraukė antakius moteris.

– Na, ar jūs tikra, jog gerai regite? Štai turiu keletą akinių...

– Nereikia man jokių akinių! – iš-žeidė moteris.

– O jūs pabandykit. Jie nieko nekainuoja.

Labai nenoriai, tarsi kokį nešvarų daiktą mamytė dviem pirštais paėmė akinius ir nepatikliai užsidėjo ant nosies. Ir ką ji pamatė! Pasaulis – visiškai kitoks! Kokios daugybės dalykų anksčiau ji nė nepastebėjo: aplink mėtėsi šiukšlės, gatvė buvo nešvari, o baisiausia – jos dvejų metų žvejas stovėjo murzinas, kiaurai permirkęs nešvarioj baloj, kur turbūt knibždėte knibžda bakterijų (šito, reikia pripažinti, net ir su akiniais ji neįstengė įžiūrėti).

– Vargė! – šūktelėjo moteris vaikui, šurkščiai ištraukė jam iš rankų pagaliuką ir bliaunantį dėl prarastos meškerės puolė varyti namo.

– Praregėjo... – tyliai sau ištarė pilkis ir nusišypsojo kažkokia keista, nejaukia šypsena.

Tuo pat metu kitame miesto gale pasigirdo skambutis į duris. Tėtis atsargiai pastūmė į šoną dukrelės ką tik nupildytą plastilininį ežiuką ir nuskubėjo atidaryti durų. Pilkasis ponas maloniai pasisveikino ir pakviestas į vidų iškart pradėjo nuo reikalo.

– Akiniai? – santūriai šypstelėjo tėvelis ir papurtė galvą. – Kad nereikia...

– O jūs pasimatuokit. Tik dėl įdomumo. Nebijokit, tai dovana.

– Mes tik gaištam laiką. Bet jeigu jūs dėl to būsit laimingesnis...

„O, kad jūs žinotumėt, koks laimingas aš būsiu“, – keistai nusišypsojo svečias, bet garsiai tepasakė:

– Italų dizaino. Naujausias modelis. Akivaizdžiai rodydamas, kad nieko iš to nebus, tėtis pasimatavo akinius.

– *Jergutėliau!* – sušuko. – Kokia networka!

– Tėveli, pažiūrėk, pastačiau ežiui namą, – įsiterpė iš kito kambario atėjusi mažoji.

– Tavo plastilino pilni namai! Bėk į lauką ir pažaisk viena!

„Tvarkelė“, – sušnibždėjo sau akinių meistras. Keistai šypsodamasis pamojavo nuliūdusiai mergaitei ir patyliukais išėjo.

Jei kokiam mokinukui būtų reikėję pateikti geometrinės progresijos pavyzdį, tai akinių istorija būtų buvusi kaip tik: sulig kiekviena diena mieste daugėjo akiniuotų mamų ir tėčių. Jie atrodė pavargę, dažnai žvilgčiodavo į laikrodžius, o užvis dažniausiai dūšaudavo. Kur tik pasisukdavai, visur tik ir girdėdavai:

– Neliesk manęs nešvariomis rankomis!

– Nečepsėk, kai valgai.

– Nerėk – ne miške gyveni.

– Negalima, tu nemoki.

– Nustok verkti.

Jie buvo labai liūdni, nes su naujaisiais akiniais matė tik nešvarius drabužius, neplautus indus, dulkes, skolas, blogus pažymius, pamestas pirštines ir suplėšytas kelnas. Apie negyvenamas salas ar tolimas planetas niekas nebesvajėjo...

Tiesa, vis dėlto buvo keletas užsispyrusių trumparegių, ypač mamų. Tai tos,

kurios užkalbintos žavaus pilkojo pono tik nusijuokdavo ir, nė akimirksniui nesi-leidusios su juo į kalbas, visai nemanda-giai prieš pat nosį užtrenkdavo duris.

– Mes viską puikiausiai matom, – šypsodamosi jos pabučiuodavo koše iš-sitėpusį savo mažylį ir nekvaršindavo galvos nei dėl akinių, nei dėl jų dizaino. Ir čia joks desantas nieko negalėjo pa-daryti. Bet, desantininkų laimei, tokių atspariųjų buvo mažuma.

O kitos mamos retkarčiais susitikdavo draugėn pasidalyti savo mintimis apie gy-

venimą. Kalbėdavosi jos maždaug taip:

– Šiais laikais taip sunku rasti gerą auklę...

– Tai jau tikrai...

– Aš tokia pavargusi. Jaučiuosi niekam nereikalinga...

– Nesuprantu, kaip galėjau anksčiau norėti daugiau vaikų... Ir vieno per akis!

– Tai jau tikrai...

– Prie mūsų gyvena viena šeima su aštuoniais vaikais. Įsivaizduoji?

– Siaubas! Šiais laikais!

– O matytum, vaikščioja išsišėpus kaip niekur nieko. Trumparegė nelaiminga...

– Tai jau tikrai...

Taip ar panašiai jos leisdavo savo popietes, vedžiodamos savo šunelius po parką, kol auklės prižiūrėdavo jų vaikus.

O pilkasis desantas išvyko. Sako, į kitą miestą. Gavo dar vieną akinių siuntą. Prancūzų dizaino. Naujausias modelis. Sako, per juos dar geriau viskas matyti...

„Duok pinigų!“, arba Savarankiškumo motyvacija

Dovilė ZELČIŪTĖ

Veik kiekvienas tėvelis ar mamytė turi vieną itin pažeidžiamą savo gyvenimo sritį – tai jo vaikai. Man pačiai tai gerai pažįstama. Iškilus nesusipratimui ar konfliktui namuose, nesyk dukrai sakiau: „Ne tu viena gali nežinoti, kaip elgtis, ne tu viena turi teisę klysti. Aš irgi esu pirmą kartą šiame gyvenime mama. Ir nuolat mokausi ja būti!“ Tėvams dažnai tiesiog svyra rankos nuo susidūrimų su, regis, sunkiai išsprendžiamomis problemomis.

Richardo ir Lindos Eyre knyga „Duok pinigų!“ (žurnalas *Tapati*, VŠĮ *Abigailė*, 2012, į lietuvių k. vertė Elena Kaminskienė) – patrauklus leidinys tėvams ir auklėtojams, neįkyriai siūlantis sveiko proto pamokas ir humanistiniais, bet kie-tais patarimais suaugusiesiems padedan-tis išvengti auklėjimo klaidų ar padaryti jų kuo mažiau.

Knygos autoriai yra ge-rai žinomi ir itin populiarūs, o pati knyga įvardyta netgi kaip *bestselleris* (*New York Times* skaitytojų). Paprastai tokios „nominacijos“ dažniausiai teikiamos romano žanrui, na, dar autentiškiems atsiminimams ar dokumen-tikai. Richardo ir Lindos Eyre tekstų populiarumą pirmiausia lemia nuoširdus noras padėti dažnai į neviltį įvartytiems tėvams, beje, šis siekis vertingas tuo, kad išbandytas pačių autorių asme-nine patirtimi. Autoriai pateikia konkre-čių patarimų, kaip paskatinti vaikų atsa-

komybę ir motyvaciją. O svarbiausia, ko gero, atriša tėveliams rankas, nes išmaniai perkelia tą atsakomybę už savo vaikų gy-venimo sėkmes ir nesėkmes ant jų pačių pečių. Skamba gal kiek baugokai, tačiau mane sužavėjo ši drąši nuostata (be abe-jo, ji nėra naujiena): tėvai yra tik vaikų p a t a r ė j a i. Ir, nepriklausomai nuo am-

žiaus, sprendimus, kaip tvar-kytis savo kasdienybėje, o ir esminiuose dalykuose, renka-si p a t y s v a i k a i.

Negalėčiau tvirtinti, jog knygoje kalbama daugiau-sia apie tai, kaip išmokyti savo atžalas tvarkytis su fi-nansais. Autoriai kalba apie visą asmenybės ugdymą, kai vaikui skiepijamas sąmonin-

gas pasirinkimas (ne prievartinis, o apsis-prendimo lemiamas). Žaidimo forma (o vaikui bręstant, jau ir rimtais pašneke-siais) vaikas supažindinamas su veiksmo ir pasekmės formule, ir jei jūsų atžala dar nepajėgi numatyti nepalankios sa-

vo sprendimų baigties, tuomet įsitikins praktiškai, – svarbu netrukdyti klysti. Žinoma, asmenine patirtimi išgyventų klaidų kaina gali būti labai skaudi.

Knygos paantraštė „Kai vaikai viską nori gauti veltui“ savaime suponuoja ir autorių požiūrį į besaikį lepinimą, be-saikę meilę, kuri neišvengiamai augantį žmogų gadina ar net luošina. Argi gali meilė kenkti? Šis klausimas labiau reto-rinis, nes tikroji mūsų meilė vaikams – tai ne vieno ar kito vaiko įnorio trumpalai-kiai išpildymai, bet vaiko parengimas il-gesnei gyvenimo atkarpai ir distancijai.

Skyriuje „Antra septintoji“ skel-biama: „Vaikai greitai suvoks, kad kaip tik antroje gyvenimo septinto-joje, kurioje jie dabar yra arba greitai įžengs, priimama dauguma svar-biausių gyvenimo sprendimų – pa-sirinkimai dėl narkotikų, sekso ir sau-gumo, pasirinkimai dėl mokyklos ir karjeros, pasirinkimai dėl draugų ir galbūt netgi vedybų ir vaikų.“ Vaikai skatinami mąstyti apie sprendimus, kuriuos jie gali padaryti iš anksto.

At-sa-ko-my-bė, – nuo pirmųjų vaiko augimo ir auginimo metų.

Alfredas Nobelis

Nepaprastas buvo šis žmogus ir nepaprastas jo palikimas. Nobelis pasistatė paminklą, kuriam neprilygsta nė Egipto piramidės. Jo lėšomis įsteigtos ir jo vardu pavadintos premijos mokamos jau per šimtą metų ir taip bus dar ilgai dėl nuolat augančio fondo kapitalo. Nors pasaulyje yra ne viena prestižinė premija, vis dėlto Nobelio premijai jos neprilygsta.

Bet gyvenimas mėgsta piktus pokštus. Premijos šešėlyje nublanko paties Alfre-do Bernhardo Nobelio, kaip mokslininko, darbai (o jie labai reikšmingi) ir išskirtinė, ypatinga jo asmenybė bei labai sudėtingas gyvenimas. 355 patentų autorius (jų daugiau turėjo tik elektros lemputės išradėjas Thomas Alva Edisonas), pasak artimo bičiulio Victorio Hugo, buvo „turtingiausias Europos valkata“. Tai tiesa, ir toks ne iš ge-ro buvo šis rafinuotas, subtilus, elegantiškas eruditas ir intelektualas, tikrąja šio žo-džio prasme sąžiningumo įsikūnijimas ir savo tėvynės Švedijos ištikimas sūnus.

Tik 50 metų praėjus po Nobelio mirties, jo giminės leido skelbti itin gausius asmeninius laiškus, atsakymus į juos ir verslo dokumentaciją. Pagal tuos dokumentus ir parengtas šis kuklus straipsnis.

Giminė ir jaunystė

Nobelijų giminė Švedijoje žinoma nuo XVII a., kai ją iš-garsino itin žymus talentingas išradėjas ir inžinierius Olofas Rudbeckas. Tolesni jo palikuonys, tarp jų – ir Alfredo tėvas Immanuelis, – buvo labai gabūs tiksliesiems mokslams.

Didis mokslininkas gimė 1833 m. Stokholmo pakraštyje Immanuelio Nobelio ir Andriette Ahlsell šeimoje. Buvo trečias sūnus. Naujagimis išvydo pasaulį toks silpnas, kad vos išgyveno. Jį supo pats baisiausias skurdas. Mat neseniai buvo sudegęs tėvo fabrikas, namai, ir Immanuelis liko gatvėje kaip stovi su žmona ir mažais vaikais. Nobeliams teko keltis į patį skurdžiausią kvartalą. Alfredą visą gyvenimą lydės ligos, tada, kai taps milijonieriumi – irgi. Jis niekada neaprašė savo gyvenimo (vaikystės sulopytais varganais dra-bužėliais, degtukų pardavinėjimo gatvėje, nuolatinų patyčių iš jo neturto), mažamečio patirtų pažeminimų, bet apie tai byloja jo palikti laišakai bei dokumentai ir vienintelė išliku-si drama „Nemezidė“. Jos literatūrinė vertė menka, tačiau ji atspindi visą Nobelio gyvenimą ir išgyvenimus. Alfredas mokėsi skurdžių mokykloje, bet taip gerai, kad keliom gal-vom pralenkė savo bendraamžius. Immanuelis buvo griež-tas, bet išmintingas tėvas. Savo sūnums jis užsibrėžė suteikti puikų išsilavinimą. Kaip tėvo ketinimai atsiliepė Alfredui? Jis nebaigė jokio universiteto, bet puikiai (!) kalbėjo ir rašė 5 kalbomis ir pasižymėjo enciklopediniu, toli universiteti-nį lenkiančiu išsilavinimu. Visą gyvenimą itin daug skaitė, lavinosi, nors ir turėjo milžinišką darbo krūvį.

Tėvo padėtis netikėtai pasikeitė. Jis gavo atsakingą darbą Suomijoje, vėliau Peterburge. Šeima persikėlė į Turku miestą, paskui į Peterburgą. Čia Immanuelis išgar-sėjo kaip inžinierius, išradėjas ir... fabrikantas. Nobeliai tapo turtingi. Talentingąjį Alfredą pradeda mokyti garsūs

profesorai Zininas ir Trapas. Noras viską suprasti, ne vien žinoti, tampa jo manija. Nobeliumi įspūdį daro teisingi ir skvarbaus proto žmonės, tokius visada vertins, tokiu taps ir jis pats. Tačiau jį traukia ir... literatūra! Rašytoju netaps, nors ir labai norės, nes talentas nuves į kitą sritį.

17 metų Alfredas atvyksta į Paryžių ir įsimyli jaunutę švedę vaistininkę. Deja. Ji išteka už kito, o Nobelis išgy-vena didžiulę dramą.

Jis jau puikus chemikas. Keliaujantis, visur besisemiantis žinių. Bėga metai, o jis vis leidžia laiką prie knygų, labora-torijose, kelionėse. 27-erių Nobeliumi pirmą kartą pavyksta sėkmingai susprogdinti nitrogliceriną. 30-ies Alfredas visam laikui palieka Peterburgą ir gauna pirmą patentą už „sprogs-tantį nitrogliceriną“. Apsigyvenęs Švedijoje eksperimentuo-ja toliau. 1864 m. per bandymus išlekia į orą laboratorija, žūva 5 žmonės. Tarp jų – jauniausias brolis Emilis. Stokhol-me kyla didžiulis nepasitenkinimas pavojingais eksperimen-tais, tad Alfredas įkuria nitroglicerino fabriką Vokietijoje, netoli Hamburgo. Jis vėl keliauja, jau antrąsyk nuvyksta ir į JAV. 1866 m. gauna dinamito patentą Anglijoje.

Brandos metai

Vėliau birte pabyra patentai už išradimą „Nobelio degtuvas“, sprogstamąją želatiną, bedūmį paraką ir t. t. Nobelio fabrikai dygsta vienas po kito vos ne visame pa-saulyje. Tai jau imperija. Visi jo išradimai, darbai bei fab-rikai tarnauja, be kitų tikslų, ir ginklų gamybai. Tačiau stulbina tai, kad pats Nobelis... pacifistas! Jis, ko gero, va-dovaujasi sena romėnų patarle: „Ginkluokimės, kad bū-tų taika.“ Alfredas Nobelis tampa nepaprastai turtingas. Jo broliai Ludvigas ir Robertas įkuria Rusijai priklausiu-siame Baku mieste naftos pramonės įmones, turi įvairių

fabrikų Peterburge. Nobelis brolių veikloje taip pat dalyvauja, bet, kaip pats sako, „Azerbaidžano dykros manęs nedomina“. Santykiai su broliais ir tėvais labai artimi. Tėvas Immanuelis, ištiktas insulto ir kiek įmanoma tais laikais pasveikęs, kuria fantastiškus planus, nors sveikos nuovokos krislių juose ir yra. Motinos numylėtinis nuo vaikystės yra silpnos sveikatos Alfredas.

Alfredo Nobelio fabrikų tinklas išsiplečia po visą Europą ir Ameriką. Bet jis pats nerimsta. Nuolat keliauja, gyvena kaip bastūnas. Pagaliau sulaukęs 40-ies nuolatinę

gyvenamąją vietą pasirenka Paryžių. Malakofo gatvėje įrengia itin prabangų ir skoningą namą. Nejauku. Jame nėra moters... Laiškuose skundžiasi, kad jį vargina gausybė svečių ir lankymasis aukštuomenės salonuose. Ramybę randa tik laboratorijose ir prie rašomojo stalo. Verslo reikaluose pasižymi tiesiog skrupulingu sąžiningumu, teisingumu ir dosnumu, labai rūpinasi darbininkų atlyginimais ir buitimi.

Nobelio moterys

Būdamas 43 m. Nobelis pasisamdo sekretorę, nuskurdusią grafitę Berthą Kinsky. Reikalavimai dideli: mokėti 5 kalbas, stenografuoti, nusimanyti apie verslą ir... turėti aštrų protą. 33 metų Bertha atitinka šiuos reikalavimus. Pagaliau Alfredas Nobelis sutinka moterį, su kuria gali kalbėtis visomis temomis ir vertą savęs. Alfredas, aišku, ją tuoj pat įsimyli. Milžinišką algą gaunanti, dėmesiu apgaubta Bertha netrukus į Nobelio klausimą: „Ar jūsų širdis laisva?“ atsako: „Ne“ ir pabėga nuo garsiojo išradėjo bei milijonieriaus. Vienoje išteka už 7 metais jaunesnio barono, su kuriuo anksčiau buvo užmegztas romanas. Ir suprask tu tas moteris! Vis dėlto jie liks geri draugai ir nuolat susirašinės. Tai buvo vienintelė protu, išsilavinimu ir teisingumu bei garbingumu Nobelio verta moteris, – ir še tau...

Neilgai trukus jis susipažįsta su 20 metų gėlių pardavėja Sofie Hess, gyvenančia Badene, netoli Vienos. Tai gražutė, jaunutė, koketiška ir lengvabūdė austrė. Apmaudu, kad ji – mažaraštė, bemokslė, negabi ir negarbinga. Vis dėlto Nobelis ją pamilsta, ir jų ryšys tęsis 18 metų. Milijonierius prabangoje laiko ją ir jos šeimą. Jis tenori, kad ji lavintųsi, mokytųsi, nes prasčiokės, beveik beraštės gėlių pardavėjos, nuolat darančios netaktus ir gėdą jam, vesti negali ir nenori. Sofie šito nesupranta. Ji lengvabūdė, neprotinga, į išsilavinimą žiūri pro pirštus, nė kiek tuo nesidomėdama. Maža to, ima pasirašinėti ant sąskaitų „ponia Nobel“, tuo siutindama Alfredą. Jis bara savo meilužę už besaikį taškymąsi didžiu-

lais pinigais, nenorą mokytis, atvirai rašo, kad dėl pastarosios priežasties, jos elgesio ir nuolatinių netaktų Sofie niekada neves. Bet finansiškai dosniai remia įžūlią prasčiokę. Kai ji pastoja nuo kavalerijos karininko, jis vis vien nenustoja išlaikyti jos ir vaiko. Bet kai pinigų jo paprašo ir kavaleristas, Nobelis nutraukia su Sofie bet kokius ryšius. Tiesa, testamentu skirs jai kuklią rentą iki gyvos galvos.

Trys. Tiek būta moterų Alfredo Nobelio gyvenime.

Asmenybė

Gražia išvaizda Alfredas Nobelis nepasizymėjo. Mažesnis nei vidutinio ūgio, vešliais antakiais, skvarbiomis žydromis akimis, nors visada elegantiškas, jis didelio įspūdžio nedarė. Draugijoje laikėsi kukliai. Jo balsas šiurkštus, ironiškas. Nelabai kalbus. Tačiau vos prabilęs, patraukdavo visų dėmesį minčių įdomumu, aštriu protu, geraširde ironija. Kaipmat užkariaudavo aplinkinių pagarbą ir susidomėjimą.

Alfredas Nobelis buvo labai ligotas. Nuo vaikystės jį kamavo sunki reumato forma, nuolatiniai galvos skausmai, kvėpavimo sutrikimai ir galybė kitų ligų. Sirgo keliomis neurozėmis, tarp jų – ir hipochondrija (ligų baime). Visą gyvenimą paniškai bijojo būti gyvas palaidotas (kaip ir jo tėvas Immanuelis). Išgirdus gaudus, kad Rusijoje per klaidą gyvą palaidojo rašytoją Nikolajų Gogolį, ta baimė dar labiau išaugo. Savo laidotuvių nurodymuose paprašė mirusiam perpjauti venas. Galima tik įsivaizduoti, koks pragaras turint tokią sveikatą buvo jo asmeninis gyvenimas.

Daugybės išradimų (be jau paminėtų) autorius, vienas turtingiausių Europos žmonių, eruditas, intelektualas, iki nago juodymo teisingas verslo ir kitų žmonių atžvilgiu, jis niekada nepatyrė tikros moters meilės, tėvystės džiaugsmo ir gyveno nuolat sirgdamas, kamuojamas neurotinių baimių. Bijojimo mirti tarp svetimų, apmokamų tarnų. Taip ir nutiko. 1896 m. gruodžio 7 d. Alfredą ištiko insultas. Dingo atmintis, liko tik gimtoji švedų kalba. Jo paskutinis žodis buvo „telegrama“. Ją gavę giminės ir geriausias draugas Ragnaras Sohlmanas skubiai atvyko, bet rado Nobelį jau mirusį.

1896 gruodžio 10 d. rytą Alfredas Bernhardas Nobelis mirė savo namuose San Remo mieste, kur paskutiniu metu gyveno. Karstas parvežtas į Stokholmą ir labai iškilmingai palaidotas kukliame šeimos kape.

Testamentas

Atplėšus paskutinį Alfredo Nobelio testamentą, kilo skandalas. Sulėkė giminės, triukšmavo net Švedijos karalius. Tačiau velionio paskirti jo paskutinės valios vykdytojai Ragnaras Sohlmanas ir Rudolfas Lilljequistas savo pareigą atliko puikiai, nepaisydami jiems daromų visokeriopų kliūčių. Po kelis šimtus tūkstančių kronų gavo neturtingi giminės, kiek mažiau draugai, globotiniai, tarnai ir, kaip minėta, Sofie Hess. O milijonai?

Milijonai buvo skirti Nobelio vardo premijoms už iškiliausius pasiekimus, tarnaujančius žmonijos labai fizikos, chemijos, medicinos, literatūros srityse. Jas skiria Švedijos

karališkoji mokslų akademija. Penktąją, taikos premiją, skiria 5 asmenų Norvegijos parlamento komisija. Pirmoji taikos premijos laureatė – ilgametė Nobelio draugė, pacifistė Bertha Kinsky von Suttner. Nuo 1901-ųjų iki 2012-ųjų paskelbti 863 laureatai – 839 asmenys ir 24 organizacijos. Moterų vos 43. Tačiau viena iš jų, Marie Skłodowska-Curie, premijuota du kartus. Šešis kartus Nobelio premijos buvo atsisakyta.

Nobelio premijos teikiamos kasmet gruodžio 10 dieną (Nobelio mirties dieną) nuo 1901 m. Šiuo metu vienos premijos dydis – apie 1 milijoną eurų.

Lietuvių nobelistų neturime, bet yra šeši laureatai, kilę iš Lietuvos: Czesławas Miłoszas (literatūra, 1980 m.), Aaronas Klugas (chemija, 1982 m.), Nadine Gordimer (taikos, 1991 m.), Davidas Lee (fizika, 1996 m.), Gertrude Ellion (medicina, 1998 m.), Sydney Brenneris (medicina, 2002 m.).

Kai Nobelio taikos premijai buvo pristatytas prof. Vytautas Landsbergis ir Norvegijos parlamento komisija jos neskyrė, norvegai surinko tam tikrą sumą ir įteikė ją Lietuvos nepriklausomybės atkūrėjui taikiu būdu kaip norvegų tautos taikos premiją. Tai precedento neturintis atvejis. Prof. Landsbergis ją skyrė neįgaliųjų vaikų gydymo ir talentingų vaikų muzikinio lavinimo fondui.

Kadangi Nobelio testamento vykdytojai pagal jo nurodymus labai protingai ir saugiai investavo kapitalą, jis nuolat didėja. Atsirado galimybė įsteigti ir naujų premijų, kaip antai ekonomikos, genetikos.

Nobelio vardas tapo susijęs ne tik su mokslu, pažanga, taika, bet ir su taurumu, tarnavimu žmonijos labui. Tiesa, kartais ši premija kelia ne susižavėjimą, bet atmetimą, geriausiu atveju – abejones ir diskusijas, kaip nutiko su 2010 metais Robertui G. Edwardsui paskirta medicinos premija už apvaisinimą mėgintuvėlyje. Tačiau tai jau ne paties Alfredo Nobelio sprendimas, nes jo pelenai 116 metų ilsisi Stokholmo kapinėse šalia tėvų ir brolių. Nepanašu, kad jis būtų pritaręs tokiai premijai.

Vanda IBIANSKA

Karščiuojantis vaikas

Gydytojo Petro patarimai

Auginti vaikus – ką tai reiškia? Paprasto atsakymo nebus. Tai ir Dievo dovana, ir pareiga, atsakingas darbas, daugiašakis mokslas, gal kam – sunkus kryžius... Atrodo, tai, ką privalo žinoti ir mokėti mažylio mama, dažnai pati dar visai vaikas, netelpa į storiausias enciklopedijas. Nuo daktaro Benjamino Spocko laikų knygynų lentynas kasmet nugula vis naujesnės, puošnesnės, išsamesnės, moksliškesnės patarimų knygos mamoms. Tetulės, močiutės, draugės, internetas, medikai, pedagogai taip pat negaili patarimų ar net nurodymų. Šitas straipsnelis gali pasirodyti dar vienu pamokymų rinkiniu. Bet tai, ką ketinu išdėstyti, kilo iš asmeninės patirties ir kartais lemia išgyvenimą ar invalidumą. Kreipiuosi į mamas ir tėčius, seneles ir senelius, aukles, visus, kam tenka prižiūrėti vaikus, – laikykitės to, ką čia perskaitysite, papasakokite kitiems. Ne todėl, kad autorius laiko save neklystančiu ar yra autoritetas. Todėl, kad tai mokslo įrodyta ir veiksminga.

Ar temperatūrą mušti iš karto?

Infekcija yra amžinas žmonijos priešas. Su ja kovojama nuo priešistorinių laikų. Daug pasiekta, bet pergalė šioje kovoje, kaip ir pergalė prieš gamtą, turbūt neįmanoma. Augdami vaikai neišvengiamai susiduria su mikroorganizmais. Jų suvalgo, įkvepia, paliečia. Vieni mikrobai neagresyvūs ir žmogui net būtini. Šitie ligų nesukelia. Kiti gali susargdinti, bet dažnai net nepastebėti kurį laiką gyvena mūsų organizme. Imuninė sistema jų neišsileidžia, kol pajėgia. Tačiau yra grupė mikrobus-žudikų, sukeliančių mirtinas ligas. Kol vaiko imuninė sistema mokosi atpažinti tuos svetimus virusus, pirmuonis, grybelius, bakterijas, dažnai net nepavojingus, kyla uždegimas. *Bocnazeuue, entzündung, inflammation* – visomis kalbomis šio žodžio šaknis reiškia tą patį – *degti*. Karščiuoti yra normalu. Mes, suaugusieji, jau atpažįstame geruosius ir bloguosius mikrobus, imuninė sistema žino, kada įjungti apsaugą – uždegimą, ir daro tai daug rečiau, negu vaikų atveju. Uždegimas ir vienas jo požymių – karščiavimas – yra natūrali apsauginė reakcija. Pabrėžiu: natūrali. Toks gamtos dėsni, taip turi būti, tai neišvengiama. Kai vaikas karščiuoja, tai reiškia du dalykus: pirma – jam uždegimas, antra – jis jau pradeda sveikti, ginasi nuo uždegimo sukėlėjų. Antrąjį dalyką dažniausiai pamirštame.

Apie skaičius ir vaistus

Kai termometras rodo daugiau negu 37°C, sakome, kad žmogus karščiuoja. Gydyti reikia ligą, dėl kurios karščiuojama, o ne temperatūrą. Ji tampa pavojinga tik viršijusi 39°C. Todėl įrodyta ir sutarta duoti vaikams vaistų nuo temperatūros tik tada, kai ji aukštesnė negu 38,5°C. Pagrindinis temperatūrą mažinantis vaistas vaikams yra paracetamolis. Ant vaistų dėžutės visada mažomis raidelėmis po išreklamuotu firminiu vardu būna parašytas tikrasis cheminis vaisto pavadinimas. Taigi tailenolis ar panadolis

yra tas pats paracetamolis (kartais vadinamas acetaminofenu). Vaikams vaistai dozuojami pagal svorį. Negalima viršyti 90 miligramų (mg) paracetamolio vienam vaiko kūno kilogramui per parą, antraip gali ištikti mirtinas kepenų pažeidimai. Todėl paracetamolio saugu duoti po 20 mg/kg iki keturių kartų per parą. Vaistų gamintojai, apsidrausdami dėl galimo nepageidaujamo veikimo, nurodo ant pakuotės mažesnes dozes: 10–15 mg/kg. Dažnai to pakanka, bet kartais, ypač vartojant paracetamolio žvakutes, temperatūra nekrinta. Tuomet greičiausiai reikia didesnės dozės ir papildomų karščiavimą mažinančių priemonių. Reikia gerti daug vėsių skaidrių skysčių (pošiltė 37°C arbata vėsins 40°C turintį vaiką, skysčiai neleidžia sutrikti kraujotakai, per odą vaikas atiduos bei išprakaituos dalį karščio), neapkloti ir tik lengvai apdengti (kad šiluma greitai būtų atiduodama aplinkai), apiprausti vaiką vasarošilčiu vandeniu ir leisti jam nudžiūti (garuodamas vanduo atima daug šilumos, temperatūra krinta). Jei gydytojas nustatė, kuo vaikas serga, ir paskyrė gydymą namuose, bet kas 2–3 valandas pakyla aukšta temperatūra,

kad neviršytume saugios paracetamolio dozės, vyresniam kaip 6 mėnesių vaikui galima papildomai „mušti karštį“ ibuprofenu. Aspirinas ir analginas vaikams neduodami.

Tuoj pas gydytoją?! Kada tikrai reikia jo pagalbos?

Vaikai dažniausiai karščiuoja dėl virusų sukeltos (savaime be gydymo praeinančio ir nepavojingo) kvėpavimo takų uždegimo. Karščiuojama neintensyviai, t. y. iki trijų kartų per parą. Temperatūra retai pakyla virš 39°C. Kai karštis nukrinta, neatrodo, kad vaikas sunkiai sirgtų. Jis valgo, geria, juda, žaidžia, tačiau liga aiškiai matoma: sloguoja, pakosti, čiaudi, traukia akis. Šiuo atveju ramiai gydytės namuose arbatomis ir vaistais nuo temperatūros (jei tik ji aukšta!). Per tris–keturias dienas karščiavimas baigiasi. Pasirodykite gydytojui, jei per tris dienas sveikata negerėja, intensyviau karščiuojama, atsiranda naujų ligos požymių (ką nors skauda, pasikeičia kosulys, ligoniukas nevalgo ar negeria, jį išberia) – virusinės ligos kartais komplikuojasi bakterinėmis.

Kita labai dažna karščiavimo priežastis – žarnyno uždegimas. Vaikas vemcia, viduriuoja ir karščiuoja. Tai irgi dažniausiai savaime praeinanti virusinė liga. Tik svarbu mokėti sugirdyti netektus skysčius.

Dažnai tėvai kviečia gydytoją ar atveda apžiūrėti vos tik sukarščiavusį vaiką. Pirmosiomis ligos valandomis nustatyti karščiavimo priežastį ypač sunku, beveik neįmanoma. Net ir kraujo tyrime uždegiminių pakitimų atsiranda ne tuoj pat. Tačiau parodyti karščiuojantį vaiką gydytojui ir atlikti kraujo tyrimą reikėtų, kai liga užtrunka, yra sunki ar neaiški. Svarbiausias klausimas – ar tai virusinė liga, kuri praeis savaime ir jokie antibiotikai neveiks, ar bakterijų sukeltas uždegimas, kurį būtina gydyti antibiotikais. Pirmuoju atveju kraujo tyrime uždegiminių pakitimų nebūna, antruoju – dažniausiai randami bakterinei infekcijai būdingi pokyčiai. Pirmąją ligos parą pakviestas į namus gydytojas, negalėdamas atlikti kraujo tyrimo ir dar nematydamas, kur „liga nusėdo“ (nes per

anksti), paskiria antibiotikų, norėdamas padėti ir sau, ir vaikui – kad jo nekviestų antrą kartą ir vaikas sveiktų, jei kartais tai bakterinė liga. Betgi visi žinome, kad vaikų ligos dažniausiai būna virusinės, kad iš anksto paskirti antibiotikai neapsaugo nuo bakterinių komplikacijų, kad be reikalo vartojami jie kenkia ir žmogui, ir visuomenei, kad tai brangiai kainuoja valstybės biudžetui. Todėl dažnai karščiuojančius vaikus, ypač mažesnius, reikia stebėti, vertinti karščiavimo pobūdį, kitus ligos požymius, kartoti tyrimus.

Bet jei vaikui aukštesnė nei 39°C temperatūra kyla kas 3–4 valandas, net ir nukritus temperatūrai jis atrodo prastai, yra nejudrus, tankiai kvėpuoja, atsiranda bėrimų, ypač nepakilusį virš odos, oda atrodo pilkšva, nematyti aiškios karščiavimo priežasties, – skubiai vežkite jį ten, kur gydytojas ne tik apžiūrės, bet ir atliks reikiamus tyrimus bei pradės gydymą antibiotikais ir skysčiais į veną. Yra keletas bakterinių ligų, kurių ankstyva gydymo pradžia lemia išgyvenamumą ar apsaugo nuo invalidumo. Tai kraujo užkrėtimas (sepsis), pūlingas meningitas, kaulų ir sąnarių uždegimas (osteomielitas), inkstų uždegimas (pielonefritas), sunkus plaučių uždegimas. Taip pat kuo greičiau reikia atsidurti ligoninėje, jei karščiuojantis vaikas visai nepraryja skysčių, jam sunku įkvėpti, dūsta „plakdamas šonais“ ir kinkuodamas galvą, neįprastai reaguoja ar nereaguoja į aplinką.

Baigdamas palinkėsiu auginti vaikus taip, kad susirgti jiems būtų kuo mažiau galimybių. Padės visavertė ir įvairi mityba, grūdinimas, kontaktų su sergančiais vengimas. Padėkime sau patys ir Dievas mums padės.

Amžinos kaip čiaudulys

Su tuo čiaudėjimu taip jau yra. Užpuola tada, kai čiaudėti negalima. Per koncertą, laidotuves, net šv. Mišiose per patį pakylėjimą! Sykį mačiau, kaip laiminant santuoką ir stojus laikui tarti lemtingąjį *Taip!*, jaunasis taip griausmingai nusičiaudėjo, jog net bažnyčios sietynas sužvangėjo! Jokios *rodos* nuo šio mūsų organizmo kaprizo nėra. Jis ištinka kūdikius, senelius, vyrus pačiame stiprume, romantiškas, trapias damas ir visada ne laiku, ne vietoje. Antra vertus, reikia džiaugtis, jei čiaudulio nepalydi kokie nors antriniai dalykai, nes būna ir taip...

Mūsų gyvenimas ir elgesys tokie patys: dažnai mums pasitaiko neprognozuotų nutikimų, lyg ir nepiktybiškų, bet vis dėlto... Tada pasijuntame taip, tarsi reiktų skubiai užsidaryti klauzūriniame vienuolyne ir melstis, melstis, melstis. Na, *prie daikto* ir suversti savo problemas Dievui, užuot jas patiems sprendus. Čia aš ne apie vienuolius, o apie mus, truputį tinginius ir mąstančius irgi tik truputį arba visai ne.

Šis tas iš senų ponių elgesio. Kauno arkikatedroje bazilikoje vyksta iškilmingos šv. Mišios. Prie altoriaus apie 30 kunigų. Dvi priekurtės bažnyčios senbuvės garsiai dalijasi pastebėjimais: „Žiūrėk, kaip dručkis nusižiovavo. *Ale* storas! Užkapot tai mėgsta!“ Kita antrina: „O *ryžas* jau antrą kartą pasikasė.“ Ir vėl: „Tas antroji eilė tai visai seneliukas, greit kojias atsuks *durysna*.“ – „Juodukas ilgai neatsilaikys, labai jau glotnus. Žiūrėk, kokia vargonininkė ar buhalterė ir prikibs.“ – „Kaip manai, kiek algos vyskupėlis gauna?“ – „Tai jau tikrai ne mažiau kaip pusantro tūkstančio.“ – „*Anei* maistas, nei butas nekainuoja, daktarai už dyką, rūbai ir vaistai iš *Caritas* irgi už dyką. Ne gyvenimas, o rojus. Ir darbas lengvas.“ – „Pažiūrėk, pažiūrėk, *i taceľę* deda vis po 10 ir po 10 litų. Kažin kur jie tuos pinigus išleidžia?“ – „Taigi giminėms atiduoda!“

Nuraminti tų ponių nepavyko. Paskui jos ramiausiai nuėjo šv. Komunijos. Skirtingai nei aš. Su kolege svarsčiau, ar turime teisę: juk pusę Mišių prakriženome, nes melstis ir įsijausti čia jau niekaip!

* * *

Nežinau apie jaunimo požiūrį į kitataučius. Tačiau kai kurių vidutinio ir vyresnio amžiaus žmonių – stulbina. Gerai būtų, jei kalbėčiau apie primityvesnius ar kuklesnio išsilavinimo asmenis. Deja, turiu galvoje tuos, kurie mano esą intelligentai. Turi universitetinius diplomus, vietinės reikšmės dailininkų darbais nukabinėtas sienas, pusėtinai sąskaitas bankuose ir lentynas su visais „Pasaulinės literatūros bibliotekos“ tomiais bei lietuviškąją enciklopediją. Žinių semiasi (vargeli mano!) iš interneto. Daugelis šios publikos atstovų niekina rusus, lenkus, o žydų ir čigonų išvis žmonėmis nelaiko. Kai klausiu apie tos paniekos priežastis, atremia, jog

Vanda IBIANSKA

pirmi ir antri okupantai, visi čigonai vagia ir prekiauja narkotikais, o žydai yra žydai. Sakau, gal ne kiekvienas yra okupantas, vagis, narkotikų pardavėjas. Žydai, suprantama, yra žydai, čia nepasiginčysi. Tiesa, kliudo viena smulkmenėlė: mus išganė numirdamas ant kryžiaus žydas.

Paklauskite jų, kas yra geri. Išgirsite, kad lietuviai (ims skleistis apie sanskritą, Vytautą, „nuo jūros iki jūros“ ir t. t.), na,

dar amerikiečiai, vokiečiai, airiai, gal ispanai. Va jums ir hemorojus.

* * *

Jei jau prakalbau apie tuos „intelligentus“ ir netgi „ponus“... Ateina atostogų metas. Žiemos, paskui vasaros. Ir sukrunka, subruzda ši publika. Plonesnių piniginių savininkai kelia spamus į Turkiją, Egiptą, Kanarus, Ispaniją. Jei kapšelis sunkesnis, tada į Kiniją, Japoniją, Meksiką, Peru, Keniją.

Pasakykite, gerieji žmonės, ar girdėjote, kad kas nors **specialiai** (!) važiuotų į Luvrą, Vatikano pinakoteką, Prado muziejų Madride?! Ar kas žino tokių mokslui nežinomų *homo sapiens* atmainų, kurios vyksta į *La Scala*, *Grand Opera*, *Covent Garden*?!

Ką, gal pinigų neturi? Į Indiją ar kokią Vietnamą, Peru kelionės kainuoja tikrai ne pigiau. Tai kaip čia yra? Ogi viskas paprasta kaip taburetė. Pirmuosius gena vaikiškas smalsumas. Jis visiems aiškus ir suprantamas, netgi pagirtinas. Be to, tai ir malonus smalsumas. Na, dar su snobizmo priemaisomis.

O kultūros lobynai? Jie mums reikalingi tiek, kiek plikam šukos...

Ir nesiginčykit. Apie tokius žmones vienas plačiau žinomas romėnas parašė: „Jie skursta turėdami turtą, o tai sunkiausia skurdo forma.“

* * *

Rutuliojant skurdo temą, knieti papasakoti ir apie kitokias jo variacijas. Gyvena dar apyjaunė šeima (artėjanti prie 40). Abu turi prestižines profesijas, gerai apmokamus darbus, nemenką nekilnojamąjį turtą. Ir drakoniškai taupo. Moteris rengiasi kaip valkatėlė, vyras taip pat. Minta

svogūnais, burokais, bulvėmis, perka šias daržoves milžiniškais kiekiais. Sako: „Sveika ir pigu.“ Gyvena pasibaisėtinoje nešvaroje, nes vanduo ir švaros prekės kainuoja pinigų. Progai pasitaikius, šį tą iš konteinerio parsineša. Abu – aukštojo mokslo diplomų, ir ne bet kokių, turėtojai. Į visa tai užmerkus akis, vis vien kai kas matosi. Abu savanaudžiai, įžūlūs, chamai.

Kas tai? Liga ar yda? Kai šykštumas pasiekia tokį laipsnį, gal jau liga?..

Antrojo amžiaus ponia, turinti sąskaitėlių o-ho-ho!, minta virtinukais, pasukomis, kitais pigiais ir dar nukainotais produktais. Nesinaudoja jokių transportu, visur pėdina pėstute. Neaukoja per jokias rinkliavas ir didžiujasi: „Šį mėnesį sutaupiau 800 Lt.“ Juokinga suma, turint galvoje jos indėlius keliuose bankuose. Paklausta, kodėl taip gyvena, nemoka paaiškinti. Supranta savo šykštumo absurdiškumą, bet sustoti negali.

Ji bevaikė našlė.

Ir vėl prisimena Seneka, kalbantis apie sunkiausią skurdo formą.

* * *

Visų kaulus išmazgojau, dabar praplausiu savo. Esu žiauriai neori sena dama ir mano iškleręs organizmas vis krečia įvairius pokštus. Kartais jie net nebūdingi išgaišai.

Prieš kokius 20 metų ėmiau prasčiau girdėti viena ausimi. Tai progresuoja. Galvas suko geriausi gydytojai, darė *mandriusius* tyrimus. Ir nieko! Priežasties nerado, tai ir *rodōs* nėra. Pripratau ir supratau, kad būti priekurte labai smagu ir naudinga. Pasiutusiai patogū! Tvirtinu tai labai atsakingai, ne bet kaip! Nori – girdi, nenori – negirdi. Pro šalį plaukia bjaurasties upės, o tu į jas nereaguoji. Gyveni sau komfortiškame prislopintų garsų pasaulyje. (Tiesa, tiems, kuriuos palytėjo tokia pati ištiktis, siūlau nakčiai po lova pasidėti kirvuką, jei neturi dvigubos signalizacijos.) Įdomu tai, jog klasikinę muziką girdžiu puikiai. Gamtos garsus – taip pat gerai, kaip ir senų vyrų komplimentus. Keista, jauna komplimentų pakęsti negalėjau, stengiausi jų negirdėti, o dabar, kai jų skaičius sumažėjo proporcingai vyrų skaičiui, girdžiu be pastangų. Na, komplimentų pobūdis, savaime aišku, pasikeitė. Kai buvau 25-erių, visi gyrė išvaizdą. Eksterjerą, taip sakant. Dabar daugiau – interjerą. Kada pradės girti terjerą, suprasiu, kad tik jis man ir beliko.

Nors anokie čia komplimentai, jei pamirštu akinius, ilgai mąstau, kur padėjau kokią nors daiktą, o syki besku-bėdama net knygą į šaldytuvą įkišau. Tiesa, tai buvo prieš kokius 15–18 metų.

Apskritai senų vyrų komplimentai verti atskirų studijų. Dabar jau neretai išgirstu: „Gerai išsilaikei!“, „Gražiai sensti“, „Oje, vos atpažinau, bet atrodo dar visai neblogai“ ir pan. Tai vis mano klasės, studijų draugai. Kaip jie atrodo, nesakysiu. Jau tie pagyvenę berniukai – tai tiesiog istorija su geografija! Ne, ką ten! Chemijos egzaminas. Ir dar organinės!

Dėl šv. Kalėdų – visai nebeaišku. Turiu galvoje mūsų laikus. Parduotuvės kūčiukus ir kitokias šventines prekes pradėjo pardavinėti spalio mėnesį. Beje, kas deramai išgyvena adventą? Vienetai. Kiti tiesiog laukia, nesigilindami į šventės esmę. Na, dar ir perka... Kad ir kokia būtų tikrovė, taip pat ir politinė, vis vien sveikinu visus mielus, simpatiškus ir brangius „Artumos“ skaitytojus Jėzaus Gimimo šventės proga. Sveiki laukiantys ir sulaukę šventų Kalėdų!

ŠYPSENOS BE RAUKŠLIŲ

* * *

Naujamečiai pasižadėjimai

2009: suplonėsiu, kad sverčiau mažiau nei 90 kg.

2010: skrupulingai laikysiuosi dietos, kol sversiu mažiau nei 100 kg.

2011: pradėsiu realistiškai žvelgti į savo svorį.

2012: treniruosisiuosi 3 dienas per savaitę.

2013: stengsiuosi bent kartą per savaitę pravažiuoti pro sporto salę.

* * *

Jei šuo rodo dantis, dar nereiškia, kad jis šypsosi.

* * *

Vyras – tai asmuo, perkantis bilietus į rungtynes prieš keturis mėnesius, o kalėdines dovanas – gruodžio 24-osios popietę.

* * *

Melo kojos trumpos, bet gerai ištreniruotos.

2013 SAUSIS I

1. Šv. Jono Teologo gimimo diena (Lietuvioje ir užsienyje)
2. Vėlinių atminimo diena (Lietuvioje ir užsienyje)
3. Šv. Jono Krikštytojo gimimo diena (Lietuvioje ir užsienyje)
4. Šv. Jono Krikštytojo mirties diena (Lietuvioje ir užsienyje)
5. Šv. Jono Krikštytojo mirties diena (Lietuvioje ir užsienyje)

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30
31					

MARIJA PATYRĖ

LABAI STIPRŲ AVINĖLIO BUVIMO JOJE.

AVINĖLIO ARTUMOS ŠALIA SAVĖS DŽIAUGSMĄ

IR GYVENO VIEŲ JAM.

[KAS TIE] DŽIAUGSMO SLĖPINIAI,

IŠGYVENAMI SEKANT AVINĖLĮ...

TAI PATYS DIDŽIAUSI DŽIAUGSMAI.

Šv. Jono šeima, įsikūrusi Vilniuje, dalinasi džiaugsmu švęsti jų bendruomenės įkūrėjo tėvo Marie-Dominique Philippe 100-ąsias gimimo metines ir kviečia įsigyti šia proga sukurta 2012–2013 metų kalendorių su bendruomenės narių rankų darbo ikonomis ir įkūrėjo homilija „Sėkti Avinėlių su Marija“.

Kalendorių ieškokite Šv. Jono Teologo vienuolyne (Antakalnio g. 27, Vilniuje) ir katalikiškuose knygynuose

GERUMAS MUS VIENIJA

Ant kalėdinio stalo įdėk
už auką įsigytą Caritas
žvakelę. Tavo auka padės
vargstantiesiems:
vaikams, jaunimui,
šeimoms, smurto
aukoms, sergantiems
bei vienišioms
žmonėms.

PADĖK MUMS
PADĖTI KITIEMS

Paskambink telefonu
arba siųsk tuščią SMS
numeriais

1406
(paskambinti)

1407
(paskambinti)

LKRS

Lietuvių Katalikų
Religinė Šalpa

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

parėmė š. m. II pusmečio „Artumos“ prenumeratą
per vyskupijų Caritas skyrius, pasiekiančių labiausiai stokojančius.
Taip pat fondo dėka „Artuma“ pasiekė ir pasaulio liuanistines mokyklas.

remia kai kurias „Artumos“ skyrelių „Kronika“, „Didelės ir mažos kryžkelės“,
„Akiračiai“, „Atokvėpio valandai“ publikacijas

Artuma

Katalikiškas mėnraštis šeimai

Nr. 12 (277) / 2012

Eina nuo 1989 metų spalio

ISSN 1392-382X

Steigėjas Lietuvos Caritas
Leidėjas Viešoji įstaiga Caritas
leidykla „Artuma“

Įmonės kodas 134460120
A. s. LT097300010002264553

Vyr. redaktorius Darius CHMELIAUSKAS

Redaktorė Vanda IBIANSKA

Redaktorė stilistė Dalė GUDŽINSKIENĖ

Techninė redaktorė ses. Teresė ELSTERYTĖ MVS

Korektorė Rūta LAZAUSKAITĖ

Dailininkė Silvija KNEZEKYTĖ

Vyr. buhalteris Arūnas URNIEŽIUS

Redakcijos adresas:

Rotušės a. 23, LT-44279 Kaunas

Tel./faks. (8 37) 20 96 83

redakcija@artuma.lt www.artuma.lt

SL Nr. 340. Užsakymo Nr. 38197

Tiražas 10 600 egz.

Spausdino UAB „Spaudos praktika“
Chemijos g. 29, LT-51333 Kaunas

**Žurnalą galima bet kada užsisakyti
kiekviename Lietuvos pašte**

Indeksas – 5010

Žurnalo kaina **3 Lt** (atsimant redakcijoje – 2,9 Lt)

© Artuma

**Bažnyčios
žinios**

katalikai.lt
KATALIKŲ BAŽNYČIA LIETUVOJE

Bernardinai.lt
Interneto dienraštis

seimoms.lt

Naujasis **ŽIDINYS**
AIDAI

KATALIKŲ RADIO
Mažoji studija

MARIJOS RADIJAS

XXI Amžius

ateitis
LIEPŲ VIEŠOJOJE MOKYKLAIJE, 2012 M. G. 1

Bitutė
LIEPŲ VIEŠOJOJE MOKYKLAIJE, 2012 M. G. 1

SALEZIEČIŲ ŽINIOS
LIEPŲ VIEŠOJOJE MOKYKLAIJE, 2012 M. G. 1

KATALIKŲ
PASAULIO
LEIDINIAI

ŽODIS
tarp mūsų
LIEPŲ VIEŠOJOJE MOKYKLAIJE, 2012 M. G. 1

Tavo Artume yra džiaugsmo pilnatvė

(Ps 16, 11)

2013-uosius,
TIKĖJIMO METUS,
išgyvenkime
Dievo
ir žmonių
artumoje

www.artuma.lt

„ARTUMOS“ PRENUMERATA 2013 METAMS – PASKUBĖKITE!

Užsiprenumeruoti galite redakcijoje (Rotušės a. 23, Kaunas, tel. (8 37) 20 96 83 arba bet kuriame „Lietuvos pašto“ skyriuje, internetu (prenumerata.post.lt) Indeksas 5010.

Vieno numerio prenumeratos kaina – 4 Lt.

Metų prenumeratos kaina – 48 Lt.